Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Установа адукацыі
«Гродзенскі дзяржаўны універсітэт імя Янкі Купалы»

ПРАФЕСАР
Іван Якаўлевіч ЛЕПЕШАЎ

(да 85-годдзя з дня нараджэння)

Бібліяграфічны агляд
навукова-педагагічнай дзейнасці
ў галіне беларускага мовазнаўства

Гродна
ГрДУ імя Янкі Купалы
2009

УДК 016:811.161.3 (092 І. Я. Лепешаў)
ББК 91.9:81.411.3
Л48

С к л а д а л ь н і к і:

Т. І. Тамашэвіч, М. А. Якалцэвіч.

Р э ц э н з е н т:
Даніловіч М.А., доктар філалагічных навук, прафесар.

Рэкамендавана Саветам філалагічнага факультэта ГрДУ імя Я.Купалы.

Л48 **Лепешаў** Іван Якаўлевіч: навукова-педагагічная дзейнасць у галіне беларускага мовазнаўства (да 85-годдзя з дня нараджэння) : біябібліягр. агляд / склад. Т. І. Тамашэвіч, М. А. Якалцэвіч. – Гродна : ГрДУ, 2009. – 83 с.
ISBN 978-985-515-192-1

У выданні адлюстроўваюцца асноўныя этапы навуковай, вучэбна-метадычнай і педагагічнай дзейнасці доктара філалагічных навук, прафесара І. Я. Лепешава. Даецца пералік апублікаваных прац навукоўцы ў галіне беларускага мовазнаўства, іншыя звесткі пра яго навуковую дзейнасць.

УДК 016:811.161.3 (092 І. Я. Лепешаў)
ББК 91.9:81.411.3

ISBN 978-985-515-192-1

З аўтабіяграфічных звестак

Нарадзіўся я 23 кастрычніка 1924 года ў вёсцы Іскозы Дубровенскага раёна. У 1940 г. скончыў 8 класаў Ліцвінаўскай СШ, здаў экстэрнам за 9 класаў і паступіў у Аршанскі настаўніцкі інстытут, першы курс якога закончыў у 1941 г. У 1944 – 1947 гг. удзельнічаў у Айчыннай вайне, служыў у арміі. Двойчы паранены. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, медалямі «За адвагу», «За баявыя заслугі» і інш. У 1948 г. скончыў (на выдатна) Аршанскі настаўніцкі інстытут, затым працаваў выкладчыкам беларускай мовы ў Свіслацкай СШ Гродзенскай вобласці. Беспадстаўна рэпрасаваны, а пасля рэабілітаваны за адсутнасцю віны, працаваў рознарабочым у лагерах Прыморскага краю (1949 – 1955). З 1956 г. – настаўнік беларускай і рускай моў і літаратур у школах Шчучынскага раёна. Завочна скончыў (на выдатна) філфак Гродзенскага педагагічнага інстытута (1959) і аспірантуру ў Мінскім педінстытуце (1971). Працуючы ў школе, апублікаваў у выдавецтве «Народная асвета» дзве кнігі, напісаў кандыдацкую дысертацыю. Узнагароджаны знакам «Выдатнік народнай асветы».

З 1971 г. – у Гродзенскім педінстытуце (пасля універсітэце) спачатку выкладчыкам, затым дацэнтам (1973), прафесарам (1986). Асноўная тэматыка навуковых публікацый: фразеалогія і парэміялогія, мова мастацкай літаратуры, культура маўлення і стылістыка.

Апублікаваў 520 навуковых, навукова-метадычных і іншых прац, у тым ліку 40 кніг (манаграфіі, слоўнікі, вучэбныя дапаможнікі, зборнікі нарысаў). Сярод кніг – 9 вучэбных дапаможнікаў з грыфам Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

І. Я. Лепешаў.

². І. Я. Лепешаў у вачах іншых аўтараў ..

1. ×àñîï³ñ «Äçåÿñëîâ».

Новыя выданні на кніжных паліцах «Дзеяслова». – 2007. – № 6 (31). – С. 317 [тут змешчаны кароткія звесткі пра кнігу нарысаў І. Я. Лепешава «У пошуках ісціны», апублікаваную Выдавецкім домам ТБМ у 2007 г. накладам 100 экзэмпляраў]:

Кніга прафесара, доктара філалагічных навук Івана Якаўлевіча Лепешава павінна была б выйсці накладам у дзесяць, у сто разоў большым... Цудоўныя, пазнавальныя літаратуразнаўчыя, гістарычныя, моваазнаўчыя артыкулы, дапоўненыя надзённай публіцыстыкай і ўспамінамі «З перажытага». Іван Якаўлевіч распавядае пра тое, як у 1949 годзе ён, нядаўні франтавік, малады настаўнік Свіслацкай школы, быў арыштаваны толькі за тое, што, у адрозненне ад іншых, адзін выступіў на чытацкай канферэнцыі па кнізе Б. Палявога «Повесть о настоящем человеке» па-беларуску, і атрымаў за гэта 10 гадоў сталінскіх лагераў...

2. Âàäèì Æóðàâëåâ.

«Чем больше имя знаменито, тем неразгаданней оно...». – Гродно, 2009. – С. 6, 8-9:

В октябре 1949 г. Военный трибунал войск МВД Гродненской области приговорил Лепешева к десяти годам «Архипелага». Судьба забросила белоруса к морю-океану, в ГУЛАГовские лагеря Находки и Спасска. Там Иван Яковлевич испытал то же, что и Иван Денисович в *крамольном* рассказе Солженицына: конвой, барак, рабский труд, баланду, нары, шмон, парашу...

Шли годы. Кочуя по дальневосточным лагерям, Лепешев стал штукатуром пятого разряда. И там же, у черта на куличках, вырос до бригадира, познавшего пафос – всё лицемерие социалистического соревнования среди заключенных. В этой компании, одному Богу угодной, Иван Яковлевич научился курить, ругаться. Дымя, крыл матом, но и – жаргон Музе не помеха – сочинял стихи:

По раскващенным улицам Спасска
Я иду, потупясь головой.
Не один, а в колонне. С опаской
Озираюсь на грозный конвой...

Когда позволял режим концлагеря, зэк-филолог читал толковый словарь Ожегова и «Русский язык» Виноградова. Эти книги выслала Анна – первая жена Ивана Яковлевича, школьная учительница. С этими книгами да с мастерком штукатура Лепешев

вышел на волю – «изменник Родины», дважды раненный в боях за Советскую Родину. Семейный очаг Ивана Лепешева давно остыл и разрушился: его Аннушка не выдержала гнета общественного мнения, угроз лишиться работы и подала на развод...

В 1955 году Лепешев-зэк был отпущен на волю (условно-досрочно), реабилитирован в 1963 году. В постановлении суда о реабилитации говорилось: «Лепешев в полицию мобилизован в принудительном порядке, никакого участия в карательных операциях не принимал, наоборот, поддерживал связь с партизанами, за что был арестован немцами и содержался в тюрьме до их изгнания. После изгнания немецких оккупантов Лепешев был призван в Советскую Армию, принимал участие в борьбе с немецкими оккупантами, был дважды ранен, награжден».

После ГУЛАГовских лагерей выпускник Оршанского учительского института долго не мог найти работу ни в Беларуси, ни в России: чиновников пугал уголовно-политический *ярлык*, присобаченный к Лепешеву. Нервы отверженного напрягались до предела. Утомленную душу выматывало одиночество. В тяжкие минуты Лепешев думал о трудоустройстве в шахтах Донбасса, с той же целью писал в Сибирь, но получил-таки «классы» на Гродненщине. «Купаловский» пединститут Лепешев окончил с отличием (заочно) и особенно долго – десять лет – учительствовал в деревне Бершты Щучинского района. Здесь Иван Яковлевич написал две книги и кандидатскую диссертацию. В пединституте – с 1971 года.

3. Ïåðàäàâû àðòûêóë ÷àñîï³ñà «Íàðîäíàÿ àñâåòà». – 1965. – ¹ 10. – Ñ. 4:

Гарачае жаданне працаваць лепш характарызуе настаўніка Берштаўскай сярэдняй школы Шчучынскага раёна Лепешава І. Я. Ён умела вучыць працаваць над тэкстам твораў, пісаць сачыненні. Выдатныя ў яго ўрокі літаратуры, цікавая пазакласная і пазашкольная работа, паспяховасць вучняў высокая. Вопыт тав. Лепешава вывучаецца і распаўсюджваецца.

4. À. Òâàðäîâñêèé.

Письма о литературе. 1930 – 1970. – М.: Советский писатель, 1985. – С. 273-274:

Уважаемый Иван Яковлевич!

Мне очень приятно было получить письмо Ваших учеников – членов литературного кружка Берштовской школы. Оно продиктовано добрыми чувствами к «Теркину» и его автору, живейшим интересом и пониманием сегодняшней литературной обстановки и тем славным наступа-

тельным задором молодости, который не может не быть мне по душе, поскольку наступательность эта явно здоровая и целеустремленная.

Нельзя не отметить, что литературный кружок нашел в Вашем лице руководителя, чуждого рутины и всяческой «загробности», способного развить и направить интересы молодых любителей литературы в нужную сторону. Спасибо Вам, Иван Яковлевич.

Передайте кружковцам мой большой привет и признательность за добрые слова их письма.

Берштовское издание «Теркина на том свете» оставляю в своем теркинском архиве. Посылаю кружку и Вам по экземпляру «Теркина»в издании «Советского писателя».

Ваш А. Твардовский. 28 апреля 1964 г.

5. Â. Ðóñ³ëêà.

Лісток з магутнага дрэва // Настаўніцкая газета. – 1975. – 7 мая:

І вось я ўжо вяду сваіх юных наведвальнікаў у школьны музей...

– Дзеці, вы ў музеі баявой славы, які створаны ў 1968 годзе вучнямі і настаўнікамі нашай школы пад кіраўніцтвам былога настаўніка, цяпер выкладчыка Гродзенскага педінстытута Івана Якаўлевіча Лепешава...

6. Ô¸äàð ßíêî¢ñê³.

Пра запаветнае // Полымя. – 1992. – № 9. – С. 205:

Прайшло з год пасля гэтай сустрэчы. Атрымліваю ад таго самага настаўніка пісьмо: будзе ў Мінску і хоча ўбачыцца. І ўбачыліся. У бібліятэцы. Здзівіла і ўразіла: увечары ехаў на грузавіку са сваіх Берштаў да станцыі Шчучын, ноч нават не заснуў, тросся ў цесным вагоне цягніка Гродна – Мінск, а ўжо а дзевятай гадзіне быў у бібліятэцы, я зірнуў на гадзіннік – роўна 17, а ён свежы, ані непрытомлены. Была размова. Настаўнік трымаў у руцэ маленькую паперчыну – бібліятэчную картку, – пазіраў на яе раз-другі і расказваў, якую літаратуру ён вывучыў... Відаць было тое, што называюць начытанасць, дасведчанасць... І апошняе – просьба і цвёрдае слова: просіць яго не сцурацца і быць кіраўніком, а дысертацыйнае даследаванне ён напіша.

І што ж?

Школьны настаўнік рабіў і зрабіў, як сказаў, здаў дысертацыю. Ён паспеў пасля абароны сваёй дысертацыі зрабіць тое, чаго хапіла б не на аднаго кандыдата... Вартыя, вельмі вартыя ўвагі вынікі працы! Ужо не бясследнасць. Ужо яго імя – у роднай лінгвістыцы, сярод беларускіх лінгвістаў. Шчаслівай, скажам яму, дарогі! Новых дасягненняў і слоўнікаў з прозвішчам на іх – Іван Лепешаў!

7. À. Ñàáàñöÿí.

Шлях у навуку пачынаўся ў Берштах // Дзянніца. – 1994. – 10 снеж.:

Сёлета вядомаму беларускаму мовазнаўцу Івану Якаўлевічу Лепешаву споўнілася 70 гадоў. Шчучынцы павінны ганарыцца гэтым навукоўцам, бо яго шлях у мовазнаўства пачынаўся ў Берштах, дзе ён пэўны час працаваў у школе... У назвах многіх прац вучонага ёсць слова «фразеалагізмы». І гэта невыпадкова, бо вывучэнне іх – навуковы подзвіг вучонага, мэта яго жыцця і даследчай дзейнасці...

8. Ïàãîíÿ. – 1994. – 28 êàñòð.:

Вялікаму беларускаму вучонаму, мовазнаўцу Івану Якаўлевічу Лепешаву спаўняецца 70 год. Чалавек нялёгкага жыццёвага лёсу, ён заўсёды заставаўся і застаецца верным сынам Беларусі. Вялікі працаўнік, таленавіты даследчык, Іван Якаўлевіч стаў аўтарам шэрагу навуковых прац... Плённа працуе ён і з маладымі навукоўцамі, шчодра дзеліцца сваім вопытам і ведамі...

9. Ì. ßêàëöýâ³÷.

Шчодрасць таленту // Гродзенскі універсітэт. – 1990. – 3 лістап.:

Я вельмі ганаруся тым, што мне пашчасціла быць вучаніцай Вялікага настаўніка – Івана Якаўлевіча Лепешава. Яго высокі ўзровень культуры, велізарная працаздольнасць, творчы пошук, шырокая эрудыцыя, тонкае адчуванне душы чалавека, сціпласць заўсёды ўражвалі і ўражваюць усіх, хто працуе разам з ім.

10. Ì³êîëà Êðû¢êî.

Руплівец мовазнаўства // Настаўніцкая газета. – 1999. – 23 кастр.:

Па-добраму здзіўляе і ўражвае тая акалічнасць, што Іван Якаўлевіч Лепешаў прыйшоў у навуку даволі позна, стаў кандыдатам філалагічных навук у 1973 г. (у 49 гадоў), але па колькасці навуковых прац дагнаў і абагнаў сваіх равеснікаў і старэйшых спецыялістаў, а па ліку фундаментальных кніг, манаграфій і слоўнікаў пакінуў многіх з іх далёка ззаду...

11. Áàðûñ Ñà÷àíêà.

Адраджэнне праз духоўнасць // ЛіМ. – 1993. – 4 чэрв.:

Здадзены ў друк «Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы» ў двух тамах, аўтарам якога з’яўляецца адзін з самых дасведчаных у пытаннях лінгвістыкі вучоны з Гродна І. Я. Лепешаў...

12. Ë³òàðàòóðà ³ ìàñòàöòâà. – 1994. – 21 êàñòð.:

Ураджэнец вёскі Іскозы Дубровенскага раёна, Іван Якаўлевіч Лепешаў – удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў настаўнікам, з 1971 года – у Гродзенскім дзяржаўным універсітэце. Доктар філалагічных навук. Прафесар. Даследуе фразеалагізмы, мову мастацкай літаратуры. На даследчыцкім рахунку І. Лепешава – шэраг навуковых прац, якія прынеслі яму шырокую вядомасць... Віншуем Івана Якаўлевіча з 70-годдзем, жадаем яму далейшага плёну на ніве нацыянальнага Адраджэння!

13. Â. Áóåâ³÷, À. Ñ³äàð [ñòóäýíòê³].

Чалавек і Настаўнік з вялікай літары // Пагоня. – 1994. – 21 кастр.:

Пра Івана Якаўлевіча Лепешава ведаюць не толькі ў славянскім свеце: у ЗША ён прызнаны «чалавекам дзесяцігоддзя». Але, заняўшы пачэснае месца на «мовазнаўчым Парнасе», гэты цудоўны чалавек за славай ніколі не ганяўся... Яго і сёння хвалюе лёс нашай нацыі, нашай мовы, нашай Беларусі, над якой навісла пагроза страты дзяржаўнай незалежнасці...

14. Ð. Êàðà÷óí.

Гродзенская праўда. – 1994. – 1 сак.:

І адзін у полі воін... Перафразіраваў вядомы мудры выраз «Адзін у полі не воін» не выпадкова. Як сцвярджаюць дасведчаныя людзі, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры беларускай мовы Гродзенскага універсітэта Іван Якаўлевіч Лепешаў здзейсніў тое, што пад сілу вялікаму калектыву. У мінулым годзе ён выпусціў ажно тры тамы слоўніка па фразеалогіі...

15. Ãåíðûõ Äàë³äîâ³÷.

Краязнаўчая газета. – 2005. – № 9:

Тыя, хто цікавіцца нашай філалагічнай навукай, не могуць у ліку яе аўтарытэтаў не назваць і Івана Лепешава. Ураджэнца Дубровенскага раёна, былога настаўніка, а з 1971 года – выкладчыка Гродзенскага універсітэта, які ў свой час закончыў і ў якім пазней стаў прафесарам, даследуючы фразеалогію, мову мастацкай літаратуры, культуру мовы і маўлення. На гэты конт у яго нямала асобных публікацый, кніг, вучэбных дапаможнікаў.

Асаблівае месца займае двухтомнік І. Лепешава «Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы» (БелСЭ, 1993) не толькі таму, што там засведчаны фразеалагізмы і з маіх твораў. Гэта унікаль-

ная праца, упершыню выдадзеная ў нас такім вялікім аб’ёмам (звыш 100 друкаваных аркушаў), уражвае і зместам: там каля 6 тысяч арыгінальных фразеалагізмаў – уласна фразеалагізм, яго варыянты, тлумачэнне, а пасля некалькі прыкладаў. Колькі ж усяго трэба было прачытаць, занесці ў картатэку, а пасля яшчэ карпець над ёю. Без перабольшвання, гэта навуковы подзвіг, тым больш што аўтар-навуковец стварыў яшчэ не менш унікальны двухтомны «Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў», слоўнік «З народнай фразеалогіі», «Фразеалогія ў творах К. Крапівы» і інш.

16. Þðû Ïàöþïà.

Публіцыстыка лінгвіста // Пагоня. – 2000. – 14 снеж.:

Маё першае – сапраўднае – знаёмства з Іванам Якаўлевічам Лепешавым. 1988 год. Клуб «Паходня». Дзяды. Мерапрыемства дазволена праводзіць толькі ў памяшканні. Святкаванне ператвараецца ў зацятую спрэчку з камуністамі. І вось, пад самую кульмінацыю, на арэну выходзіць хударлявы, высокі чалавек сталага веку. На вузкім, тыпова беларускім твары несціраны смутак. Гэта прафесар Лепешаў. Толькі цяпер, пішучы гэтыя радкі, разумею, што лепшае падставы на ролю Дон Кіхота не знайсці. А тады ўсё адбывалася, як у сне. У руках прафесара, нібы фокусніка, адна за адною мільгаюць газетныя выразкі. Выразкі розныя: то зажаўцелыя, як пазалеташнія косці, то не надта жоўтыя, як зацяганая бялізна, а то і зусім бялюткія, як белазубая ўсмешка дзіцяці. А выступоўца ўсё параўноўвае і параўноўвае цытаты. І б’е, б’е, б’е непрытомных ад злосці, і нават ад страху, камуністаў...

17. Ìàðö³í Êî¢çê³.

Доля праўды // ЛіМ. – 1997. – 10 кастр.:

«Ворагі народа»... «Генеральная лінія»... «Страта пільнасці»...
Выразы савецкага часу, статкавай нашай дэбільнасці.
Іван Якаўлевіч Лепешаў, слынны беларускі моваед,
выпусціце сатырычны даведнік «Фразеалагічнаму слоўніку» ўслед.
Раскладзіце саветызмы па паліцах, абазначце па катэгорыях,
можа, гэта дапаможа нам не паўтарыцца ў гісторыі.

18. Ì. Ð. Ïðûãîäç³÷.

Веснік БДУ. Серыя 4. – 2003. – № 1. – С. 104:

Новая праца прафесара І. Я. Лепешава [«Сучасная беларуская літаратурная мова: спрэчныя пытанні» (2002)] мае выключнае значэнне для далейшай каардынацыі і уніфікацыі розных лексіка-граматыч-

ных форм, перагляду і ўнясення ўдакладненняў у акадэмічныя і школьныя граматыкі, вучэбныя дапаможнікі і інш. Пажадана, каб гэта кніга стала прадметам дэталёвага абмеркавання не ў асобных рэцэнзіях (гэта таксама патрэбна), а найперш – у аўтарскіх калектывах супрацоўнікаў акадэмічнага Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа, якія працуюць над новымі выданнямі кніг па беларускай мове.

19. Ò. ². Ðàìàøýâ³÷.

Трыццатая кніга прафесара // Гродзенскі універсітэт. – 2004. – 7 мая:

Навуковая апантанасць прафесара І. Я. Лепешава выклікае здзіўленне, а то і насцярожанасць: маўляў, як ён вытрымлівае такі мазгавы штурм напярэдадні свайго 80-гадовага юбілею?..

20. Þðêà Ãîëóá.

У кнізе Вадзіма Жураўлёва «Чем больше имя знаменито, тем неразгаданней оно...». – С. 10:

– Хоць мы з Іванам Якаўлевічам і сустракаемся «гады ў рады», але і пры рэдкіх сустрэчах ён азарае цябе, цісне руку тваю – уласнай, якая збірае скарбы, ён песціць іх і аберагае. А гэта скарбы нашага слова, трапяткога і даверлівага, як – несумненна! – і душа Лепешава, – кажа старшыня Гродзенскага абласнога аддзялення Саюза беларускіх пісьменнікаў Юрка Голуб. – Ён, Іван Якаўлевіч, і свой «Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў» падпісаў незабыўна і нечакана: «Дай, Божа, каб усё было гожа, а што не гожа – не дай, Божа». Ды і сам Лепешаў – чалавек прыгожы. Асоба, постаць. А ў сваёй кроўнай справе – усяму галава.

21. Ë. Ì. ßêøóê.

Назаўсёды ўдзячная // Актуальныя праблемы мовазнаўства. – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 9:

Хіба што ніхто з навуковых кіраўнікоў так не «насіўся» са сваімі студэнтамі, як Іван Якаўлевіч Лепешаў. Гэта і ўражвае, і накладвае адказнасць. Я заўсёды адчувала, што ён верыць у нейкія мае будучыя дасягненні ў навуцы. Падпісваючы для мяне свае кніжкі, ён амаль кожны раз зазначаў: «з пажаданнем вялізных поспехаў на фразеалагічнай ніве», «з надзеяй на Вашу вечную прыхільнасць да фразеалогіі». І гэтыя шчодра выдадзеныя мне авансы веры як нішто больш паўздзейнічалі на маё стаўленне да навукі. Аказацца годнай гэтых спадзяванняў, не падмануць чаканні майго дарагога Настаўніка – гэта хіба што адна з самых важных мэт у маім жыцці.

22. ²ãàð Æóê.

Дазнанні на гарачай далоні [прадмова да кнігі І. Я. Лепешава «Дазнанні» (2000)]. – С. 4:

Відаць, не істотна памылюся, калі скажу, што бальшыня гуманітарна адукаванай грамадскасці Беларусі – настаўнікі-філолагі, навукоўцы, студэнты – па ўсёй вераемнасці не надта абцяжарвалі сябе пытаннем: а ці ва ўсёй інтэлектуальнай паўнаце, ці ва ўсёй «метафізіцы таленту» мы ведаем гэтага неардынарнага чалавека? Ці ёсць хоць кавалачак «нявыяўленага» Лепешава, ці ёсць той, да пары да часу не агучаны, «мінус-прыём» – «мінус-Лепешаў»?

І вось новая кніга. Яркая. Каларытная. Па-грамадзянску неўтаймоўная і тэмпераментная. Хоць і не ва ўсім бясспрэчная. «Мінус» гэта Лепешаў? Ці ўсё ж «плюс»? Вялікі, салідны плюс да прызвычаенага бачання і яшчэ чагосьці істотна намі не ўведанага?

Мы памятаем, што і раней аўтар не абмяжоўваўся толькі лінгвістычнай тэматыкай, выходзіў за яе межы, укліньваўся ў літаратуразнаўства і гісторыю... Цяпер жа ў гэтай кніжцы І. Я. Лепешаў паўстае філолагам шырокай культуры, як чалавек, намагнічаны словам. Ды й кніга гэтая складае відавочны факт слоўнага намагнічвання: што-кольвек друкавалася ў «Полымі», «Маладосці», «ЛіМе» і іншых аўтарытэтных выданнях. Што-колечы пісалася для гэтай кнігі спецыяльна...

23. À. Â. Æóêîâ.

Юбилейная конференция в Гродно: содружество научных школ // Вестник Новгородского государственного университета. – 2004. – № 29. – С. 131:

И. Я. Лепешев – автор более 400 работ по белорусскому, русскому и славянскому языкознанию... С полным правом доктора филологических наук профессора И. Я. Лепешева можно назвать патриархом белорусской фразеологии и паремиологии. Приятно и важно отметить созвучность теоретических положений двух фразеологических школ – Гродненской И. Я. Лепешева и Новгородской В. П. Жукова.

24. Â. ². Ðàãàâöî¢.

З клопатам пра культуру маўлення // Веснік ГрДУ. Серыя 3. – 2007. – № 4. – С. 94:

У кнізе І. Я. Лепешава [«Культура маўлення» (2007)] аналізуюцца «хадавыя, тыповыя» маўленчыя факты, сабраныя ім за

апошнія два дзесяцігоддзі з друкаваных крыніц. Тыя ці іншыя маўленчыя няправільнасці або парушэнні дакладнасці, лагічнасці, чысціні, дарэчнасці маўлення пацвярджаюцца не адзінкавым, выпадковым прыкладам, а некалькімі аналагічнымі, «сумай аднародных ужыванняў»... Дапаможнік рэкамендуецца для студэнтаў спецыяльнасці «Беларуская філалогія». Думаецца, што гэту кнігу з вялікай карысцю для сябе выкарыстаюць і настаўнікі сярэдніх школ...

25. Ì. Â. Ñóïðóí÷óê.

[Рэцэнзія на кнігу І. Я. Лепешава «У пошуках ісціны» (2007)] // Веснік БДУ. Серыя 4. – 2008. – № 1. – С. 88–90:

Выдатны мовазнаўца вось ужо 37 гадоў выкладае ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце, галоўную ўвагу сваёй педагагічнай і навуковай актыўнасці сканцэнтраваўшы ў сферы фразеалогіі, стылістыкі і культуры маўлення. Пра плён аўтара сведчаць больш за 30 яго кніг... Навукова-папулярнае выданне «У пошуках ісціны» ўтрымлівае 41 твор розных жанраў, апублікаваны за апошнія пяць гадоў у перыядычным друку... Адкрывае кнігу біяграфічны нарыс В. Жураўлёва пра І. Я. Лепешава, з якога паволі вырастае трагічная і велічная асоба адданага навукоўца... Нельга не ацаніць логіку дыскусій І. Я. Лепешава, яго карпатлівасць, грунтоўнасць, адказнасць... Новая грунтоўная і прывабная кніга прафесара І. Я. Лепешава будзе карысная для многіх суайчыннікаў і паспрыяе далейшаму развіццю нашай навукі і культуры.

26. Ì. À. Äàí³ëîâ³÷.

Лінгвістычнае краязнаўства Гродзеншчыны. – Гродна: ГрДУ, 2008. – С. 183– 185:

Амаль у пяцідзесяцігадовым узросце І. Я. Лепешаў з юнацкай энергіяй і апантанасцю кінуўся ў вір навуковай справы. У 1973 г. абаронена кандыдацкая дысертацыя, у 1985 г. – доктарская. Дэвізам яго жыцця з'яўляецца праца, дзень і ноч праца дзеля навукі, дзеля росквіту роднага слова...

За тры дзесяцігоддзі адным чалавекам створаны такі аб'ём навуковай прадукцыі, якім мог бы ганарыцца нават цэлы творчы калектыў. Гэта і манаграфіі, і слоўнікі, і навучальныя дапаможнікі, і метадычныя распрацоўкі, і шматлікія навуковыя і публіцыстычныя артыкулы ў зборніках і перыядычных выданнях.

Заўсёднай творчай рысай вучонага было імкненне да навізны, навуковага адкрыцця. Ён ніколі не браўся за тэмы, ужо кім-небудзь

распачатыя, «збітыя». Так, у 60 – 70 гг. пачынаецца лексікаграфічнае і тэарэтычнае апісанне літаратурнай фразеалогіі. Першымі ластаўкамі ў гэтай галіне сталі працы І. Я. Лепешава «Фразеалагічны слоўнік» (1973), «Фразеалогія ў творах К. Крапівы» (1976). Толькі з'явіўся ў філалагічнай дыдактыцы такі кірунак, як лінгвістычны аналіз, – праз кароткі час выходзіць манаграфія І. Я. Лепешава «Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора» (1981). Два выпускі «Этымалагічнага слоўніка фразеалагізмаў» (1981; 1993) – таксама новае для беларусістыкі. Яшчэ не ўсюды ў ВНУ быў уведзены курс па культуры мовы, як выходзіць з друку дапаможнік «Асновы культуры мовы і стылістыкі» (1989). Доктарская манаграфія «Праблемы фразеалагічнай стылістыкі і фразеалагічнай нормы» (1984) – зноў жа распрацоўка цаліны ў стылістыцы. Першая спроба складання дыферэнцыяльнага слоўніка дыялектных фразеалагізмаў, сабраных у гаворках Гродзенскай і Віцебскай абласцей, таксама належыць І. Я. Лепешаву, – «З народнай фразеалогіі» (1991). У 1996 г. у выдавецтве «Беларуская Энцыклапедыя» выходзіць створаны І. Я. Лепешавым першы ў беларускай лінгвістыцы тлумачальны «Слоўнік беларускіх прыказак».

Кола навуковых інтарэсаў вучонага шматграннае. Найперш трэба адзначыць даследаванні ў сферы фразеалогіі, якой аўтар прысвяціў больш за 10 кніг. Сярод іх самай значнай можна лічыць манаграфію-дапаможнік «Фразеалогія сучаснай беларускай мовы» (1998), якая з'яўляецца вынікам шматгадовых тэарэтычных напрацовак вучонага. Без перабольшання можна сказаць, што па глыбіні вырашэння шматлікіх, часта спрэчных пытанняў у сферы фразеалогіі яна самая грунтоўная ў славянскай фразеалагічнай навуцы.

Апошняе дзесяцігоддзе знамянальнае для І. Я. Лепешава тым, што яго навуковы вопыт сканцэнтраваўся ў працах фундаментальнага характару. Пра іх значнасць сведчыць ужо тое, што апублікаваны яны ў самым аўтарытэтным дзяржаўным выдавецтве «Беларуская Энцыклапедыя». Першая праца – «Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы» ў двух тамах (1993; 2008) – плён трыццацігадовых пошукаў. Для стварэння яго аўтару давялося прачытаць амаль усю беларускую мастацкую літаратуру, каб адшукаць і выпісаць дзесяткі тысяч фразеалагічных цытат. Складзена картатэка акадэмічнага тыпу, якая дазволіла апісаць усю літаратурную фразеалогію. Выхад у свет гэтага слоўніка – значная падзея не толькі ў грамадска-культурным жыцці Беларусі, але і вялікі ўклад у славістыку наогул, апошняе слова сучаснай славянскай фразеаграфіі. Не менш значныя і дзве другія працы. У «Слоўніку беларускіх прыказак» (2002; 2006) растлумачана больш за паўтары тысячы

найбольш ужывальных прыказак, дадзена іх рознабаковая характарыстыка. У «Этымалагічным слоўніку фразеалагізмаў» (2004) раскрываецца паходжанне і ўтварэнне каля дзвюх тысяч фразеалагізмаў. Даведнікаў такога ўзроўню аднаго аўтара яшчэ не мае ні руская, ні ўкраінская філалогія. Манаграфію-дапаможнік «Парэміялогія як асобны раздзел мовазнаўства»(2006) можна назваць энцыклапедычнай. У ёй грунтоўна распрацавана тэорыя прыказак, упершыню прапануюцца шматлікія навуковыя ідэі, даюцца заўвагі і ўдакладненні да многіх ранейшых меркаванняў і высноў іншых аўтараў адносна прыказак...

Творчыя дасягненні І. Я. Лепешава можна назваць навуковым подзвігам. Галоўны дэвіз яго жыцця – тварыць, тварыць. Тварыць для таго, каб жыла і ўмацоўвалася родная мова, каб зберагчы яе для нашчадкаў у сваёй роднай краіне.

27. Ðîäíàå ñëîâà. – 2008. – ¹ 12. – Ñ. 64:

«Слоўнік фразеалагізмаў» (Мінск: БелЭн, 2008) І. Я. Лепешава – фундаментальная навуковая праца, вялікае дасягненне вучонага, важкі набытак беларускай лінгвістыкі. Яго з поўным правам можна аднесці да нацыянальных каштоўнасцей (накшталт такіх, як «Новая зямля» Якуба Коласа, «Беларусы» Яўхіма Карскага, творчасць Васіля Быкава), што вызначаюць у міжнароднай супольнасці твар Беларусі, самабытнасць і багацце яе мовы і культуры.

* * *

Далей у гэтым бібліяграфічным даведніку падаюцца кнігі, брашуры, артыкулы, іншыя публікацыі І. Я. Лепешава.

ÑÏ²Ñ ÍÀÂÓÊÎÂÛÕ ÏÐÀÖ ². ß. ËÅÏÅØÀÂÀ

Êí³ã³

1. *Èçãîòîâëåíèå è èñïîëüçîâàíèå òàáëèö ïî ðóññêîìó ÿçûêó.* Минск: Народная асвета, 1966. – 124 с.

Рэц.: Шэўчык, Н. Багаты матэрыял для настаўніка / Н. Шэўчык // Народная асвета. – 1966. – № 9. – С. 91– 93.

Луканин, Б. Автор учебника – наш земляк / Б. Луканин // Гродненская правда. – 1967. – 15 дек.

Текучев, А.В. Знаменательные вехи в истории развития советской методики русского языка в средней школе / А.В. Текучев // Русский язык в школе. – 1967. – № 4. – С. 18–29. [На с. 27 ёсць і пра кнігу І. Я. Лепешава.]

У дапаможніку для настаўніка аўтар дзеліцца вопытам пра выраб табліц з дапамогай самаробнага друкарскага шрыфту, захаванне іх і выкарыстанне на ўроках. Значная частка табліц прысвечана пытанням практычнай стылістыкі і культуры маўлення. У каментарыях да табліц даюцца кароткія метадычныя парады, расказваецца пра сувязь паміж урокамі мовы і літаратуры і пра выкарыстанне картачак для работы з вучнямі па папярэджанні моўных недахопаў.

2. *Ëèòåðàòóðíî-êðàåâåä÷åñêèé êðóæîê.* Минск: Народная асвета, 1969. – 144 с.

Рэц.: Урбановіч, У. Краязнаўства на службе ў настаўніка рускай мовы / У. Урбановіч // Народная асвета. – 1969. – № 7. – С. 92–93.

Івановіч, Я. Вопыт энтузіястаў / Я. Івановіч // Настаўніцкая газета. – 1969. – 27 верас.

Царевич, В. Автор книги – учитель / В. Царевич // Гродненская правда.– 1969. – 18 июля.

Медведь, Н. Литературное краеведение в школе / Н. Медведь // Народное образование. – 1971. – № 7. – С. 99.

У кнізе расказваецца, як члены гуртка збіралі цікавыя звесткі з гісторыі сваёй вёскі Бершты Шчучынскага раёна Гродзенскай вобласці, ствaралі мастацкі летапіс роднага краю ў форме дакументальных апавяданняў і нарысаў, аб'яднаных у тэматычныя зборнікі, як вучні-гурткоўцы на краязнаўчым матэрыяле набывалі навыкі літаратурнай творчасці, як гурток займаўся запісам фальклору і вывучэннем асаблівасцей мясцовай гаворкі. Прыводзяцца прыклады выкарыстання краязнаўчага матэрыялу ў навучальна-выхаваўчых мэтах.

3. *Ôðàçåàëàã³÷íû ñëî¢í³ê äëÿ ñÿðýäíÿé øêîëû.*

Мінск: Народная асвета, 1973. – 352 с. (у сааўтарстве з Н.В. Гаўрош і Ф.М. Янкоўскім).

Рэц.: Кавалёў, В. Слоўнік, якога чакалі / В. Кавалёў // Настаўніцкая газета. – 1974. – 21 жн.

Аксамітаў, А. Слова ў лексічным блоку / А. Аксамітаў // Полымя. – 1974. – №11.– С. 244–245.

Моложай, Г. Вечно живой источник / Г. Моложай // Заря. – 1974. – 5 сент.

У гэтым першым тлумачальным фразеалагічным слоўніку беларускай літаратурнай мовы апісваецца 1339 фразеалагізмаў, якія сустракаюцца ў мастацкіх тэкстах, што вывучаюцца ў школе ці рэкамендуюцца для пазакласнага чытання. На ілюстрацыйных прыкладах паказваецца ўжыванне фразеалагізма ў мове.

4. *Ôðàçåàëîã³ÿ ¢ òâîðàõ Ê. Êðàï³âû: Ñòûë³ñòû÷íàå âûêàðûñòàííå ôðàçåàëàã³çìà¢.*

Мінск: Навука і тэхніка, 1976. – 152 с.

Рэц.: Трыпуціна, Т. Фразеалогія Кандрата Крапівы / Т. Трыпуціна, М. Тондзель // Настаўніцкая газета. – 1976. – 7 ліп.

Юрчанка, Г. Словы ў новым адзенні / Г. Юрчанка // Вячэрні Мінск. – 1976. – 24 лістап.

Кавалёў, В. Кніга пра майстэрства / В. Кавалёў // Літаратура і мастацтва. – 1977. – 11 лют.

Васілеўскі, М. Кніга аб мове К. Крапівы / М. Васілеўскі // Беларусь. – 1977.– № 12. – С. 22–23.

Кніга прысвечана майстэрству Кандрата Крапівы ў выкарыстанні фразеалагізмаў, ролі народнага пісьменніка ва ўзбагачэнні нацыянальнага фразеалагічнага фонду. Аналізуюцца разнастайныя прыёмы творчага і эфектыўнага ўжывання фразеалагізмаў са змяненнем іх формы ці зместу. Складанасць праблемы вымагае разгляду і некаторых агульных пытанняў фразеалогіі як асобнага раздзела мовазнаўства.

5. *Ïðàêòûêóì ïà áåëàðóñêàé ìîâå.*

Мінск: Вышэйшая школа, 1980. – 301 с. (у сааўтарстве з Г.М. Малажай, К.М. Панюціч).

Рэц.: Кавалёў, В. З добрым веданнем справы / В. Кавалёў // Народная асвета. – 1981. – № 6. – С. 78–79.

Кацапаў, Л. Арыгінальны дапаможнік / Л. Кацапаў, В. Шур // Настаўніцкая газета. – 1981. – 28 кастр.

Першая спроба стварыць вучэбны дапаможнік для студэнтаў-філолагаў па нядаўна ўключанай у праграмы мовазнаўчай дысцыпліне. Пасля тэарэтычнага матэрыялу даюцца разнастайныя пісьмо-

выя і вусныя заданні. Значная ўвага ўдзяляецца не толькі арфаграфіі і пунктуацыі, а і словаўжыванню, культуры маўлення.

6. *Ýòûìàëàã³÷íû ñëîўí³ê ôðàçåàëàã³çìàў.*

Мінск: Народная асвета, 1981. – 160 с.

Рэц.: Томашевич, Ф. Пятьсот «почему» / Ф. Томашевич // Гродненская правда. – 1981. – 19 мая.

Гаўрош, Н. З лёгкай рукі даследчыка / Н. Гаўрош, К. Панюціч // Голас Радзімы. – 1981. – 11 чэрв.

Аляхновіч, А. Фразеалагічны зборнік / А. Аляхновіч, В. Несцяровіч // Чырвоная змена. – 1981. – 9 верас.

Моложай, Г. В копилку языка / Г. Моложай // Заря. – 1981. – 15 дек.

Малажай, Г. Расшыфроўка фразеалагізмаў / Г. Малажай, С. Рачэўскі // Літаратура і мастацтва. – 1982. – 26 сак.

Тамашэвіч, Т. Чаму мы так гаворым / Т. Тамашэвіч // Полымя. – 1982. – № 3. – С. 220–222.

Першы даведнік пра паходжанне каля 450 фразеалагізмаў беларускай літаратурнай мовы. Даецца агульная характарыстыка вынесенага ў загаловак фразеалагізма паводле яго паходжання. Асноўная частка слоўнікавага артыкула – этымалагічная даведка. У ёй раскрываецца паходжанне фразеалагізма або выказваецца пэўнае меркаванне, іншы раз супастаўляюцца розныя думкі пра ўзнікненне фразеалагізма.

7. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç ë³òàðàòóðíàãà òâîðà.*

Мінск: Народная асвета, 1981. – 159 с.

Рэц. Томашевич, Ф. Новая работа / Ф. Томашевич // Гродненская правда.– 1981. – 2 сент.

Тамашэвіч, Т.І. Аналіз мовы на ўроках літаратуры / Т.І. Тамашэвіч // Народная асвета. – 1982. – №4. – С. 75 – 76.

Малажай, Г. Глыбіня слова / Г. Малажай // Літаратура і мастацтва. – 1982.– 30 крас.

Кніга (з грыфам Упраўлення школ Міністэрства асветы) прызначаецца выкладчыкам беларускай мовы і літаратуры. Гэта і навучальны дапаможнік для студэнтаў-філолагаў педагагічных інстытутаў па новай мовазнаўчай дысцыпліне, сумежнай з літаратуразнаўчымі дысцыплінамі. У манаграфіі раскрываецца спецыфіка мовы мастацкай літаратуры, паказваецца, як аналізаваць разнастайныя «моўныя цяжкасці», што нярэдка сустракаюцца ў мастацкіх тэкстах. Падаюцца ўзоры лінгвістычнага аналізу асобных твораў.

8. *Ïðàáëåìû ôðàçåàëàã³÷íàé ñòûë³ñòûê³ ³ ôðàçåàëàã³÷íàé íîðìû.*

Мінск: Навука і тэхніка, 1984. – 264 с.

Рэц.: Берднік, С. Зацікавіць не толькі моваведаў / С. Берднік // Голас Радзімы. – 1984. – 5 крас.

Томашевич, Т. Исследуется фразеология / Т. Томашевич // Гродненская правда. – 1984. – 11 мая.

Малажай, Г. Новае ў стылістыцы / Г. Малажай // Настаўніцкая газета. – 1984. – 16 чэрв.

Каўрус, А. Грані моўных самацветаў / А. Каўрус // Полымя. – 1984. – № 9. – С. 219–220.

Тамашэвіч, Т.І.. Фразеалагізмы ў стылістычным аспекце / Т.І. Тамашэвіч // Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1984. – № 4. – С. 121–122.

У манаграфіі ўпершыню даследуюцца фразеалагізмы сучаснай беларускай літаратурнай мовы з функцыянальна-стылістычнага і нарматыўнага пунктаў гледжання. Вызначаюцца крытэрыі функцыянальна-стылявога размежавання фразеалагізмаў. Аналізуюцца стылявыя разрады і стылістычныя функцыі фразеалагічных адзінак. Сістэматызуюцца індывідуальна-аўтарскія прыёмы абнаўлення фразеалагізмаў. Разглядаецца праблема фразеалагічнай нормы, матываваных і нематываваных адхіленняў ад яе.

9. *Ìî¢íûÿ ñàìàöâåòû.*

Мінск: Народная асвета, 1985. – 72 с.

Рэц.: Тамашэвіч, Т. Святло самацветаў / Т. Тамашэвіч // Літаратура і мастацтва. – 1985. – 5 крас.

Даніловіч, М. Залацінкі народнай мудрасці / М. Даніловіч // Настаўніцкая газета. – 1985. – 10 крас.

Кніга выйшла ў навукова-папулярнай серыі «Скарбы мовы»і адрасавана школьнікам старэйшага ўзросту. Складаецца з раздзелаў: «Жывапісны моўны сродак», «Дасціпна і трапна», «Бойся памыліцца». У ёй расказваецца пра сутнасць фразеалагізмаў як моўных адзінак, іх эфектыўнае выкарыстанне ў маўленні, стылістычныя функцыі. Значная ўвага ўдзяляецца правілам нарматыўнага ўжывання фразеалагізмаў.

10. *Âó÷ýáíà-ìåòàäû÷íû êîìïëåêñ äëÿ ñòóäýíòà¢ 1 êóðñà ô³ëàëàã³÷íàãà ôàêóëüòýòà (ñïåöûÿëüíàñöü 2002, 2001) ïà êóðñó: Ñó÷àñíàÿ áåëàðóñêàÿ ìîâà: Ëåêñ³êàëîã³ÿ. Ôðàçåàëîã³ÿ. Ôàíåòûêà. Ãðàô³êà. Àðôàãðàô³ÿ.*

Гродна: ГрДУ, 1985. – 55 с.

Пералічваюцца пытанні да кожнай лекцыйнай тэмы, праблемныя пытанні, пытанні для самаправеркі. Даюцца заданні да прак-

тычных заняткаў, лабараторных і кантрольных работ. У канцы дапаможніка ёсць схемы і ўзоры лексічнага, фразеалагічнага, фанетычнага, графічнага і арфаграфічнага аналізу слова ці фразеалагізма.

11. *Ïðàêòûêóì ïà áåëàðóñêàé ìîâå.*

2-е выданне, выпраўленае і дапоўненае. – Мінск: Вышэйшая школа, І988. – 304 с. (у сааўтарстве з Г.М. Малажай, К.М. Панюціч).

Другое выданне гэтага дапаможніка дапоўнена некалькімі новымі параграфамі. Павялічана колькасць практыкаванняў (пераважна па пытаннях культуры маўлення). Удакладнены асобныя пытанні тэарэтычнага і практычнага характару. Падабраны новыя звязныя тэксты для аналізу.

12. *Àñíîâû êóëüòóðû ìîâû ³ ñòûë³ñòûê³: ïðàêòûêóì.*

Мінск: Універсітэцкае, 1989. – 207 с.

Рэц.: Тамашэвіч, Т. Культура роднага слова / Т. Тамашэвіч // Літаратура і мастацтва. – 1989. – 8 верас.

У дапаможніку па нядаўна ўведзенай лінгвістычнай дысцыпліне – разнастайныя заданні і практыкаванні па ўсіх камунікатыўных якасцях маўлення, а таксама абгрунтаванні некаторых «аслабленых» участкаў маўлення і кароткія рэкамендацыі па пытаннях літаратурных нормаў. Пытанні культуры мовы разглядаюцца ў цеснай сувязі з праблемамі стылю, з пытаннямі стылістыкі.

13. *Ç íàðîäíàé ôðàçåàëîã³³: äûôåðýíöûÿëüíû ñëî¢í³ê.*

Мінск: Вышэйшая школа, 1991. – 110 с.

Рэц.: Цітаўка, Г. З фразеалагічнага нерушу / Г. Цітаўка // Наша слова.– 1992. – № 12.

Агеева, Р.А. *Лепешев И.Я.* Из народной фразеологии... / Р.А. Агеева // РЖ. Общественные науки в России. Серия 6. Языкознание. – Т. 5/6. – М., 1992. – С. 114 – 116.

Слоўнік складзены на матэрыяле дыялектнай мовы, але ўключае ў сябе толькі тыя выразы, якія не апісваліся ні ў нарматыўных слоўніках беларускай літаратурнай мовы, ні ў даведніках беларускай народна-дыялектнай фразеалогіі і, такім чынам, належаць да фразеалагічнай нерушы. Кожны фразеалагізм (іх каля 700) атрымлівае семантычную, граматычную, а таксама (калі яна пастаянная) экспрэсіўна-ацэначную характарыстыку. Пашпартызаваныя ілюстрацыі паказваюць, у якім раёне ці раёнах пераважна Гродзенскай і Віцебскай абласцей занатаваны той ці іншы выраз, і даюць пэўнае ўяўленне пра функцыянаванне фразеалагізма ў маўленні. Састаўным кампанентам слоўнікавых артыкулаў у некаторых выпадках выступае кароткая этымалагічная даведка.

14. *Ôðàçåàëàã³÷íû ñëî¢í³ê áåëàðóñêàé ìîâû: ó 2 ò.*

Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1993. – Т. 1. – 590 с.

Гэта, як сказана ў выдавецкай анатацыі, вялікі фразеалагічны слоўнік, што выдаецца ў рэспубліцы ўпершыню. Тут апісваюцца фразеалагізмы літаратурнай мовы на літары А–Л. Больш падрабязна гл. ніжэй у анатацыі да 2-га тома.

15. *Ýòûìàëàã³÷íû ñëî¢í³ê ôðàçåàëàã³çìà¢.*

Мінск: Народная асвета, 1993. – Частка 2. – 200 с.

У другой частцы гэтага даведніка раскрываецца паходжанне каля 900 фразеалагізмаў беларускай літаратурнай мовы. Слоўнікавы артыкул, апрача загаловачнай часткі, уключае ў сябе агульную характарыстыку фразеалагізма паводле паходжання, тлумачэнне сэнсу, ілюстрацыйны матэрыял і этымалагічную даведку пра паходжанне выразу. Слоўнікавым артыкулам папярэднічае параўнальна немалая прадмова, у якой характарызуюцца чатыры асноўныя спосабы фразеалагічнай дэрывацыі.

16. *Ôðàçåàëàã³÷íû ñëî¢í³ê áåëàðóñêàé ìîâû: ó 2 ò.*

Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1993. – Т. 2. – 607 с.

Рэц.: Даніловіч, М. Слоўнік, якога чакалі / М. Даніловіч, Т. Тамашэвіч // Літаратура і мастацтва. – 1994. – 8 ліп.

Аксамітаў, А. Зашыфравана ў выслоўях / А. Аксамітаў // Наша слова. – 1994. – № 13. – С. 6.

Рычкова, Л. *Лепешаў І.Я.* Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы: у 2 т. / Л. Рычкова // Свіцязь. – 1994. – № 2. – С. 117–118.

Бадак, А. Наш агульны скарб / А. Бадак // Полымя. – 1995. – № 2. – С. 242–245.

У двух тамах гэтага слоўніка пададзена каля 6000 фразеалагізмаў. Кожны з іх атрымлівае семантычную, граматычную і стылістычную характарыстыку. У слоўніку па магчымасці поўна апісана фразеалогія ў яе сучасным стане. Паводле адбору матэрыялу, а таксама па яго граматычнай і стылістычнай ацэнцы гэта нарматыўны слоўнік. У ім найперш раскрываецца сэнсавы змест таго ці іншага выразу. Апрача гэтага, даведнік бярэ на сябе функцыі іншых філалагічных слоўнікаў: акцэнталагічнага, арфаграфічнага, сінанімічнага, антанімічнага і г.д. Тут адлюстраваны сінанімічныя і антанімічныя сувязі фразеалагізмаў. Крыніцамі слоўніка сталі творы больш за 350 аўтараў.

17. *Ïðûêàçê³ ÿê ìî¢íûÿ àäç³íê³ ³ ³õ ñòûë³ñòû÷íàå âûêàðûñòàííå.*

Гродна: ГрДУ, 1995. – 131 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

У манаграфіі асвятляецца шэраг пытанняў, звязаных з прыказкай не як фальклорным жанрам, а як моўнай адзінкай. На

лінгвістычным узроўні, з абавязковым улікам семантычных і граматычных паказчыкаў пэўных моўных адзінак, вырашаецца пытанне пра размежаванне паняццяў «прыказка»і «прымаўка», «прыказка» і «фразеалагізм». Аналізуецца рэалізацыя прыказак у маўленні. У адным з раздзелаў разгледжаны стылістычна не абумоўленыя змяненні прыказак (варыянтнасць, версіфікацыйныя варыяцыі, эліпсіс), у другім – разнастайныя прыёмы стылістычнага выкарыстання прыказак, аб'яднаныя ў два спосабы ўжывання прыказак.

18. *Ñëî¢í³ê áåëàðóñê³õ ïðûêàçàê.*

Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1996. – 352 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

У слоўніку апісваюцца каля 1000 найбольш ужывальных прыказак. Тлумачыцца іх сэнс, пры неабходнасці даецца іх сітуатыўная і стылістычная характарыстыка. Выкарыстанне прыказак як моўных адзінак ілюструецца прыкладамі з мастацкіх і публіцыстычных тэкстаў. Паказана, у якіх парэміялагічных зборніках прыводзіцца прыказка ці яе разнавіднасці. Пры некаторых прыказках ёсць даведкі пра іх паходжанне. У слоўніку адлюстравана варыянтнасць прыказак і сінанімічныя адносіны паміж імі.

19. *Ôðàçåàëîã³ÿ ñó÷àñíàé áåëàðóñêàé ìîâû.*

Мінск: Вышэйшая школа, 1998. – 271 с.

Рэц.: Малажай, Г. Яшчэ адна кніга пра беларускую фразеалогію / Г. Малажай // Народная трыбуна (Брэст). – 1999. – 6 сак.

У кнізе ўпершыню даецца ўсебаковая характарыстыка фразеалагічнага складу сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Пры апоры на багаты фактычны матэрыял, змешчаны ў двухтомным «Фразеалагічным слоўніку беларускай мовы», аўтар у адным раздзеле аналізуе спосабы ўтварэння фразеалагізмаў і іх этымалагічную класіфікацыю, у другім – дае семантычную характарыстыку, у трэцім – марфалагічную, у чацвёртым – сінтаксічную, у пятым – стылістычную характарыстыку фразеалагізмаў. Завяршае працу шосты раздзел – «Фразеаграфія», у якім сістэматызуюцца і сцісла апісваюцца ўсе беларускія фразеалагічныя слоўнікі.

20. *Ó ñëî¢í³êàâóþ ñêàðáîíêó.*

Гродна: ГрДУ, 1999. – 89 с.

Кніжку варта кваліфікаваць як выданне, якое дапаўняе існуючыя беларускія тлумачальныя слоўнікі – лексікаграфічныя, фразеаграфічныя і парэміяграфічныя. Тут змешчаны словы-неалагізмы (67), фразеалагізмы (113) і прыказкі (194), якія дагэтуль не апісваліся ў адпаведных даведніках.

21. Äàçíàíí³.

Гродна: Гродзен. абл. аддзяленне Бел. фонду культуры, 2000. – 88 с.

Рэц.: Дазнанні // Наша слова. – 2000. – 12 крас.

Лабовіч, А. 21 кніга Івана Лепешава / А. Лабовіч // Пагоня. – 2000. – 6 крас.

Лабовіч, А. 21-я кніга Івана Лепешава / А. Лабовіч // Ніва (Беласток). –2000. – 16 крас.

Роздум пра трагедыю Я. Купалы ў трыццатыя гады, вайну і маральнасць у творах В. Быкава, нетрадыцыйныя думкі пра А.С. Пушкіна. Адказы на гэтыя і іншыя надзённыя пытанні спрабуе знайсці аўтар кніжкі. Іншыя яе старонкі – пра нашу мову-гаротніцу, пра гвалт над ёю, ранейшы і сучасны.

22. Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç ìàñòàöêàãà òâîðà.

Гродна: ГрДУ, 2000. – Частка 2. – 124 с.

Раскрываецца спецыфіка мастацкага маўлення на прыкладах з камедый Я. Купалы «Тутэйшыя», «Паўлінка» і іншых твораў, нядаўна ўключаных у праграмы па беларускай літаратуры для сярэдняй школы.

23. Äàçíàíí³.

2-е выданне, выпраўленае. – Гродна: Гродзен. абл. аддзяленне Бел. фонду культуры, 2000. – 88 с.

Рэц.: Пацюпа, Ю. І фактам, і смехам / Ю. Пацюпа // Літаратура і мастацтва. – 2000. – 11 жн.

М.К. Дазнанніі Івана Лепешава / М.К. // Биржа информации. – 2000. – 2 нояб.

Пацюпа, Ю. Публіцыстыка лінгвіста / Ю. Пацюпа // Пагоня. – 14 снеж.

24. Ïðàêòûêóì ïà ëåêñ³êàëîã³³ ³ ôðàçåàëîã³³.

Гродна: ГрДУ, 2001. – 191 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

Рэц.: Прыгодзіч, М. У суладдзі з уласнай думкаю... / М. Прыгодзіч // Роднае слова. – 2002. – № 1. – С. 86.

Змяшчаюцца заданні і практыкаванні для практычных і лабараторных заняткаў па ўсіх праграмных тэмах лексікалогіі і фразеалогіі сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Пераважаюць заданні, зарыентаваныя на творчы пошук з боку студэнта, набыццё ўменняў самастойнай работы са спецыяльнай літаратурай, развіццё навыкаў навукова-даследчай працы і г.д.

25. Ïðàêòûêóì ïà áåëàðóñêàé ìîâå.

Мінск: Універсітэцкае, 2001. – 320 с. (у сааўтарстве з Г.М. Малажай, К.М. Панюціч).

Мэта дапаможніка – падрыхтаваць студэнтаў да засваення курсаў беларусазнаўства. Пасля кароткіх тэарэтычных звестак даюцца разнастайныя пісьмовыя і вусныя заданні і практыкаванні. Вялікая ўвага ўдзяляецца не толькі арфаграфіі і пунктуацыі, але і аналізу слова, словазлучэння і сказа, словаўжыванню, культуры мовы.

26. Ñó÷àñíàÿ áåëàðóñêàÿ ë³òàðàòóðíàÿ ìîâà: ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³.

Гродна: ГрДУ, 2002. – 207 с.

Рэц.: Рагаўцоў, В. Увага: спрэчныя пытанні / В. Рагаўцоў // Роднае слова. – 2002. – № 12. – С. 62–63.

Прыгодзіч, М.Р. [Рэцэнзія на кн.:] *І.Я. Лепешаў.* Сучасная беларуская літаратурная мова: спрэчныя пытанні / М.Р. Прыгодзіч // Веснік БДУ. Серыя 4. – 2003. – № 1. – С. 103–104.

Разглядаюцца спрэчныя пытанні такіх раздзелаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы, як лексікалогія, фразеалогія, графіка, арфаграфія, марфалогія і сінтаксіс.

27. Ñëî¢í³ê áåëàðóñê³õ ïðûêàçàê.

Мінск: Бел. навука, 2002. – 511 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

Рэц.: Рагаўцоў, В. Без прыказкі і з лаўкі не зваліцца / В. Рагаўцоў // Наша слова. – 2003. – 21 студз.

Апісваецца каля 1500 найбольш ужывальных прыказак, тлумачыцца іх сэнс, пры неабходнасці даецца іх сітуатыўная і стылістычная характарыстыка. Выкарыстанне прыказак як моўных адзінак ілюструецца прыкладамі з мастацкіх і публіцыстычных тэкстаў. Паказана, у якіх парэміялагічных зборніках прыводзіцца пэўная прыказка ці яе разнавіднасці. Пры некаторых прыказках ёсць даведкі пра іх паходжанне. У слоўніку адлюстравана варыянтнасць прыказак і сінанімічныя адносіны паміж імі.

28. Ñó÷àñíàÿ áåëàðóñêàÿ ìîâà:

вучэбная праграма для вышэйшых навучальных установ па спецыяльнасці 1-21 05 01 – Беларуская філалогія. – Мінск: РІВШ БДУ, 2003. – 52 с. (у сааўтарстве з З.П.Данільчык, Д.М. Карацінскай).

29. ×àìó ìû òàê ãàâîðûì.

Гродна: ГрДУ, 2003. – 155 с.

Рэц.: Якшук, Л. Чатырыста «чаму» / Л. Якшук // Гродзенская праўда.– 2003. – 2 жн.

Рагаўцоў, В.І.. Рупліва і дбайна / В.І. Рагаўцоў // Веснік Магілёўскага дзяржаўнага універсітэта імя А.А. Куляшова. – 2003. – № 4. – С. 237–240.

Раскрываецца гісторыя і паходжанне звыш 400 фразеалагічных адзінак, паказваецца іх жыццё ў часе і прасторы. Этымалагізацыя гэтых выразаў літаратурнай мовы ажыццяўляецца ўпершыню. У дадатку апісваюцца новыя словы апошніх гадоў, яшчэ не ўключаныя ў акадэмічныя даведнікі беларускай літаратурнай мовы, і прыказкі, якія не трапілі ў «Слоўнік беларускіх прыказак» І.Я. Лепешава і М.А. Якалцэвіч (Мінск: Бел. навука, 2002).

30. *Ýòûìàëàã³÷íû ñëî¢í³ê ôðàçåàëàã³çìà¢.*

Мінск: БелЭн, 2004. – 448 с.

Рэц.: Чэмер, М. Цікавы, змястоўны, патрэбны / М. Чэмер // Настаўніцкая газета. – 2004. – 10 крас.

Т.І. Тамашэвіч. Трыццатая кніга прафесара / Т.І. Тамашэвіч // Гродзенскі універсітэт. – 2004. – 7 мая.

Рагаўцоў, В. Унікальны даведнік / В. Рагаўцоў // Роднае слова. – 2004. – № 9. – С. 34–35.

Раскрываецца гісторыя і паходжанне каля 1750 фразеалагізмаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы, паказваецца сувязь іх сучаснага і першапачатковага, этымалагічнага значэння, жыццё фразеалагізмаў у часе і прасторы. Тут аб’яднаны раней апублікаваныя пад такой жа назвай выдавецтвам «Народная асвета» (1981, 1993) дзве часткі слоўніка, а таксама новыя гістарычна-этымалагічныя даведкі да больш як 400 фразеалагізмаў.

31. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó.*

Гродна: ГрДУ, 2004. – 155 с.

Рэц.: Якшук, Л. Моўныя самацветы / Л. Якшук // Гродзенская праўда. – 2004. – 17 ліп.

Рагаўцоў, В.І. Цікавы і карысны даведнік / В.І. Рагаўцоў // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы. – 2004. – № 4. – С. 221–223.

Апісваюцца каля 600 фразеалагізмаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы, якія па розных прычынах не трапілі ў двухтомны «Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы» (Мінск: БелЭн, 1993) і дагэтуль не характарызаваліся ў існуючых акадэмічных і іншых слоўніках. У многіх выпадках гэта выразы, што ўзніклі зусім нядаўна. Асобна даюцца дадатковыя значэнні і варыянты раней апісаных фразеалагізмаў і іншыя ўдакладненні ў ФСБМ.

32. *Ïðàêòûêóì ïà áåëàðóñêàé ìîâå.*

Мінск: Вышэйшая школа, 2005. – 316 с. (у сааўтарстве з Г.М. Малажай і К.М. Панюціч).

Мэта дапаможніка – падрыхтаваць студэнтаў да засваення курсаў беларусазнаўства. Пасля кароткіх тэарэтычных звестак даюцца разнастайныя пісьмовыя і вусныя заданні і практыкаванні. Вялікая ўвага ўдзяляецца не толькі арфаграфіі і пунктуацыі, але і аналізу слова, словазлучэння і сказа, культуры маўлення.

33. *Ñëî¢í³ê áåëàðóñê³õ ïðûêàçàê.*

Мінск: Бел. асац. «Конкурс», 2006. – 544 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

Рэц.: Дзеяпіс // Дзеяслоў. – 2006. – № 3 (22). – С. 321–322.

Рагаўцоў, В. «Хто дбае, той і мае» / В. Рагаўцоў // Роднае слова. – 2007. – № 2. – С. 35.

Апісваюцца 1623 найбольш ужывальныя прыказкі, тлумачыцца іх сэнс, пры неабходнасці даецца іх сітуацыйная і стылістычная характарыстыка. Выкарыстанне прыказак як моўных адзінак ілюструецца прыкладамі з мастацкіх і публіцыстычных твораў. Паказана, у якіх парэміялагічных зборніках прыводзіцца пэўная прыказка ці яе разнавіднасці. Пры некаторых прыказках ёсць даведкі пра іх паходжанне. У слоўніку адлюстравана варыянтнасць прыказак і сінанімічныя адносіны паміж імі.

34. *Ïàðýì³ÿëîã³ÿ ÿê àñîáíû ðàçäçåë ìîâàçíà¢ñòâà.*
Гродна: ГрДУ, 2006. – 279 с.

Рэц.: Рагаўцоў, В.І. На высокім навукова-метадычным узроўні / В.І. Рагаўцоў // Веснік ГрДУ. Серыя 3. Філалогія. Педагогіка. – 2006. – № 4. – С. 86–87.

Даніловіч, М. Новае слова ў беларускай парэміялогіі / М. Даніловіч // Роднае слова. – 2007. – № 4. – С. 56.

Абгрунтоўваецца неабходнасць выдзялення ў курсе сучаснай беларускай літаратурнай мовы асобных раздзелаў парэміялогіі і парэміяграфіі, у якіх павінны вывучацца прыказкі як рэальна існуючыя моўныя адзінкі. Упершыню даецца тэарэтычны і часткова практычны матэрыял для сістэматызаванага вывучэння прыказак з семантычнага, этымалагічнага, граматычнага і стылістычнага пунктаў гледжання.

35. *Êóëüòóðà ìà¢ëåííÿ: äàïàìîæí³ê.*
Гродна: ГрДУ, 2007. – 204 с.

Рэц.: Рагаўцоў, В.І. З клопатам пра культуру маўлення / В.І. Рагаўцоў // Веснік ГрДУ. Серыя 3. – 2007. – № 4. – С. 93–94.

Тамашэвіч, Т. У цэнтры ўвагі – культура слова / Т. Тамашэвіч // Роднае слова. – 2008. – № 4. – С. 71.

Разглядаюцца на значным фактычным матэрыяле камунікацыйныя якасці маўлення з улікам іх праяўлення ў тым ці іншым функцыянальным стылі. Упершыню даецца абгрунтаванне некаторых нормаў літаратурнай мовы: лексічных, фразеалагічных, словаўтваральных, марфалагічных і інш.

36. *Ïðàêòûêóì ïà ôàíåòûöû, àðôàýï³³, ãðàô³öû ³ àðôàãðàô³³: äàïàìîæí³ê.*
Гродна: ГрДУ, 2007. – 75 с. (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

Змяшчаюцца заданні і практыкаванні для практычных і лабараторных заняткаў па ўсіх праграмных тэмах фанетыкі, арфаэпіі, графікі і арфаграфіі сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Пераважаюць заданні, зарыентаваныя на творчы пошук з боку студэнта, набыццё ўменняў самастойнай работы са спецыяльнай літаратурай, развіццё навыкаў навукова-даследчай працы і г.д.

37. *Ó ïîøóêàõ ³ñö³íû: íàðûñû.*

Ліда: Выдавецкі дом ТБМ, 2007. – 196 с.

Рэц.: Жук, І. Накрэсленасць пошуку / І. Жук // Наша слова. – 2007. – 5 верас.

Новыя выданні на кніжных паліцах «Дзеяслова»// Дзеяслоў. – 2007. – № 6 (31). – С. 317.

Супрунчук, М.В.. [Рэцэнзія на кн.:] *І.Я. Лепешаў*. У пошуках ісціны / М.В. Супрунчук // Веснік БДУ. Серыя 4. Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. – 2008. – № 1. – С. 88–90.

У навукова-папулярным выданні змешчаны некаторыя, актуальныя і сёння, артыкулы мовазнаўчай, літаратуразнаўчай, гістарычнай і грамадска-палітычнай тэматыкі, апублікаваныя за апошнія пяць гадоў у перыядычным друку – у газетах («Наша слова», «Літаратура і мастацтва», «Народная воля»), часопісах («Роднае слова», «Крыніца», «Вышэйшая школа» і інш.).

38. *Ñëî¢í³ê ôðàçåàëàã³çìà¢: ó 2 ò.*

Мінск: БелЭн, 2008. – Т. 1. – 672 с.

Рэц.: Якшук, Л.. Новае слова ў фразеаграфіі / Л. Якшук // Наша слова. – 2008. – 9 ліп.

39. *Ñëî¢í³ê ôðàçåàëàã³çìà¢: ó 2 ò.*

Мінск: БелЭн, 2008. – Т. 2. – 704 с.

Рэц.: Даніловіч, М.. Новы нарматыўны слоўнік фразеалагізмаў / М. Даніловіч // Роднае слова. – 2008. – № 12. – С. 64.

Якшук, Л.М. Унікальны даведнік / Л. М. Якшук // Веснік ГрДУ. Серыя 3. – 2008. – № 3. – С. 172–173.

У двух тамах гэтага слоўніка даецца апісанне каля 7 тысяч фразеалагізмаў сучаснай беларускай літаратурнай мовы. Кожны з іх атрымлівае граматычную, стылістычную і семантычную характарыстыку. У апошнюю ўваходзяць тлумачэнне фразеалагізма, адлюстраванне яго мнагазначнасці, варыянтнасці, сінанімічных і антанімічных сувязей.

40. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç òýêñòó: âó÷ýáíû äàïàìîæí³ê.*

Мінск: Вышэйшая школа, 2009. – 290 с.

Раскрываецца спецыфіка мовы мастацкай літаратуры, паказваецца, як аналізаваць (для лепшага разумення ідэйна-эстэтычнага зместу твора) разнастайныя «моўныя цяжкасці», што сустракаюцца ў мастацкіх тэкстах. Падаюцца ўзоры лінгвістычнага аналізу асобных твораў.

Áðàøóðû, àðòûêóëû, òýç³ñû, ðýöýíç³³

41. *Ëèòåðàòóðà êàê ñðåäñòâî òðóäîâîãî âîñïèòàíèÿ: Ìåòîäè÷åñêîå ïèñüìî.*

Гродно: Гродненский областной отдел народного образования, Гродненский областной институт усовершенствования учителей, 1962. – 16 с.

42. *Ëèòåðàòóðà êàê ñðåäñòâî òðóäîâîãî âîñïèòàíèÿ*

Воспитание учащихся на уроках языка и литературы. – Минск: Учебно-педагогическое издательство Министерства просвещения БССР, 1962. – С. 58–69.

43. *²íäûâ³äóàëüíû ïàäûõîä*

Настаўніцкая газета. – 1964. – 19 верас. (у сааўтарстве з А. Чабатарэвіч і інш.).

44. *Êòî æå ïîñòàâèò òî÷êó?*

Гродненская правда. – 1964. – 18 нояб. (в соавторстве с Н. Козловской и др.).

45. *Ñòàðàííà çàõî¢âàöü*

Настаўніцкая газета. – 1965. – 6 студз.

46. *Ïðèìåð èç îïûòà*

Народная асвета. – 1965. – № 8. – С. 68–70.

47. *Äçâþìà àäçíàêàì³*

Настаўніцкая газета. – 1966. – 4 мая.

48. *Ëåòàï³ñ ðîäíàé â¸ñê³*

Савецкая вёска. – 1967. – 4 лют.

49. *Ïàðòèçàíñêèé îðóæåéíèê*

Гродненская правда. – 1967. – 12 февр.

50. *Òðûâîæíàå þíàöòâà*

Савецкая вёска. – 1967. – 25 лют.

51. *Çâó÷èò þáèëåéíàÿ*

Гродненская правда. – 1967. – 2 апр.

52. *Ñïÿâàå ñêðûïêà*

Савецкая вёска. – 1967. – 8 крас.

53. *Ïðîñìàòðèâàÿ ó÷åíèêè*

Учительская газета. – 1967. – 5 мая.

54. *Ñóñòðý÷à äâóõ ãåíåðàëà¢*

Савецкая вёска. – 1967. – 23 мая.

55. *Ó ãðóïå ³ìÿ Ãàðáóêà*
Савецкая вёска. – 1967. – 27 мая.

56. *Ìÿñöîâû ìàòýðûÿë íàâó÷àå ³ âûõî¢âàå*
Народная асвета. – 1967. – № 5. – С. 28–32.

57. *Îñâîáîæäåíèå Þðàòèøåê*
Путь Ильича. – 1967. – 22 июня.

58. *Ãàäû âûïðàáàâàííÿ¢*
Савецкая вёска. – 1967. – 1 ліп.

59. *Ëÿ ïîìí³êà íàä Êîòðàé*
Савецкая вёска. – 1967. – 11 ліп.

60. *Âñòðå÷à äâóõ ãåíåðàëîâ*
Гродненская правда. – 1967. – 16 июля.

61. *Ïàìÿö³ ãåðîÿ*
Савецкая вёска. – 1967. – 20 ліп.

62. *Ïîäâèã çåìëÿêà*
Лесная правда (Нагорск Кировской области). – 1967. – 4 июля.

63. *Íà áëàê³òíûì ýêðàíå ñêðûïà÷-çÿìëÿê*
Савецкая вёска. – 1967. – 5 жн.

64. *Äàðîãàì³ áàöüêî¢, äàðîãàì³ ïåðàìîã*
Савецкая вёска. – 1967. – 5 жн.

65. *«ß èçâàÿþ ôèãóðó áðàòà...»*
Гродненская правда. – 1967. – 6 авг.

66. *Ñëåä ãåðîÿ*
Сельская газета. – 1967. – 5 авг.

67. *Ïàäçÿêà êðàÿçíà¢öàì*
Звязда. – 1967. – 23 жн.

68. *«Óìåé æèòü è òîãäà...»*
Знамя юности. – 1967. – 14 сент.

69. *Ïåðà÷ûòâàþ÷û ï³ñüìû*
Савецкая вёска. – 1967. – 24 кастр.

70. *¨í áû¢ ñàïðà¢äíûì ãåðîåì*
Дняпроўская праўда. – 1967. – 28 кастр.

71. *Ñàêðàòàð ðý¢êîìà*
Савецкая вёска. – 1967. – 7 лістап.

72. *Ïðàç 26 ãàäî¢...*
Віцебскі рабочы. – 1967. – 21 лістап.

73. *Ñåêðåòàðü ðåâêîìà*
Гродненская правда. – 1967. – 18 нояб.

74. *Çà¢æäû ¢ ñòðà³*
Савецкая вёска. – 1968. – 22 лют.

75. *Íåóìèðàþùàÿ áîëü*
Гродненская правда. – 1968. – 2 марта.

76. *×àñîâîé Ðîäèíû*
Гродненская правда. – 1968. – 5 марта.

77. *Êàð÷àã³íöû íàøûõ äç¸í*
Савёцкая вёска. – 1968. – 28 сак.

78. *Çà çÿìëþ, çà ñâàáîäó*
Савецкая вёска. – 1968. – 30 сак.

79. *Íàðîäíû ìñö³âåö Óëàäç³ì³ð Ëåáÿäçåâ³÷*
Савецкая вёска. – 1968. – 25 крас.

80. *Êí³ãó íàï³ñàë³ âó÷í³*
Савецкая вёска. – 1968. – 9 мая.

81. *Îðäýí ãåðîÿ – ìóçåþ*
Савецкая вёска. – 1968. – 14 мая.

82. *Òàÿìí³öû ðîäíàãà êðàþ*
Савецкая вёска. – 1968. – 21 мая.

83. *Áåðøòàì – 500 ëåò*
Гродненская правда. – 1968. – 1 июня.

84. *Äàðîãàì³ ãåðîÿ¢*
Настаўніцкая газета. – 1968. – 22 чэрв.

85. *Äóõî¢íû ñêàðá íàðîäà*
Савецкая вёска. – 1968. – 27 чэрв.

86. *Ó÷èòü ïîëüçîâàòüñÿ êðàñíîé ñòðîêîé*
Русский язык в школе. – 1968. – № 6. – С. 87–88.

87. *Þíûå ëåòîïèñöû*
Гродненская правда. – 1968. – 9 июня.

88. *Ìîëîäûå ãîëîñà*
Гродненская правда. – 1968. – 12 июля.

89. *Ìèëëèîíåð*
Сельская газета. – 1968. – 23 июля.

90. *Ïàòðýáíà òàêîå ïðàâ³ëà*
Настаўніцкая газета. – 1968. – 14 жн.

91. *Ïîìí³ê ãåðîþ*
Савецкая вёска. – 1968. – 17 жн.

92. *Äåëàòü æèçíü ñ êîãî*
Сельская газета. – 1968. – 22 авг.

93. *Äðóæáà ç êàð÷àã³íöàì³*

Настаўніцкая газета. – 1968. – 11 верас.

94. *Âûâó÷ýííå àñàáë³âàñöåé ìÿñöîâàé ãàâîðê³ ³ ïàïÿðýäæàííå äûÿëåêòíûõ ïàìûëàê*

Народная асвета. – 1968. – № 10. – С. 40–44.

95. *Âàøå âåëè÷åñòâî, ïîòåñíèòåñü!*

Гродненская правда. – 1968. – 16 нояб.

96. *Ãðîìêîå ìîë÷àíèå*

Гродненская правда. – 1968. – 12 дек.

97. *Ïðà âÿñêîâûÿ ïàòðýáû*

Савецкая вёска. – 1969. – 18 студз.

98. *Ó ïàìÿöü àá ðý¢êîìå*

Савецкая вёска. – 1969. – 4 лют.

99. *Ñàìîöâåòû æèâîé ðå÷è*

Гродненская правда. – 1969. – 26 февр.

100. *Â ïàìÿòü î ðåâêîìå*

Сельская газета. – 1969. – 25 янв.

101. *Çá³ðàåì íàðîäíóþ òâîð÷àñöü*

Чырвоная змена. – 1969. – 19 сак.

102. *Êàá íå áûëî ñ³ðàòë³âûõ ìàã³ë*

Савецкая вёска. – 1969. – 26 крас.

103. *Íåêàòîðûÿ ïðû¸ìû âûêàðûñòàííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó òâîðàõ Ê. Êðàï³âû*

Тезисы межвузовской научно-теоретической конференции молодых ученых (по итогам научно-исследовательской работы за 1968–1969 уч. год), октябрь 1969 г. – Минск: Минский государственный институт им. А.М. Горького, 1969. – С. 140–142.

104. *Ïðà ãðàô³ê, à¢òàâàêçàë ³ äîæäæ*

Савецкая вёска. – 1969. – 15 лістап.

105. *Ñòûë³ñòû÷íà íå àáóìî¢ëåíûÿ çìÿíåíí³ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Тэзісы дакладаў маладых вучоных на лінгвістычнай канферэнцыі, 13–14 красавіка 1970 г. – Мінск: Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа АН БССР, 1970. – С. 56–58.

106. *Âëþáëåííûå â ñâîé êðàé*

Гродненская правда. – 1970. – 11 марта.

107. *Ðýöýíç³ÿ íà êí³ãó: Ë.Â. Àãàïîâà. Ðàáîòà ïî ôðàçåîëîãèè íà óðîêàõ ðóññêîãî ÿçûêà â V–VI êëàññàõ: Èç îïûòà ðàáîòû ó÷èòåëÿ. – Ñàðàíñê: Ìîðäîâñêîå êíèæíîå èçäàòåëüñòâî, 1969.*

Русский язык в школе. – 1970. – № 3. – С. 127–128.

108. *Êàâàëåð äçåñÿö³ îðäýíà¢*
Савецкая вёска. – 1970. – 9 мая.

109. *Ñòðîêè èç ïèñåì*
Книжное обозрение. – 1970. – 25 сент.

110. *Ôðàçåàëàã³çìû ¢ ñêàçå*
Народная асвета. – 1970. – № 12. – С. 50–55.

111. *Äàñëåäàâàííå íàðîäíàé ëåêñ³ê³*
Звязда. – 1970. – 18 верас.

112. *Àôîðèçìû Êðàïèâû*
Блокнот агитатора. – 1971. – № 4. – С. 17–18.

113. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì*
Маладосць. – 1971. – № 7. – С. 153–154.

114. *Ïðà äâà ñàìàñòîéíûÿ ôðàçåàëàã³çìû*
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1971. – № 5. – С. 101– 103.

115. *Ôðàçåîëîãèÿ â ïðîèçâåäåíèÿõ Ê. Êðàïèâû: àâòîðåôåðàò äèññåðòàöèè íà ñîèñêàíèå ó÷åíîé ñòåïåíè êàíäèäàòà ôèëîëîãè÷åñêèõ íàóê.*
Минск: Институт языкознания имени Якуба Коласа АН БССР, 1972. – 23 с.

[Водзыў А.С. Аксамітава на кандыдацкую дысертацыю І.Я. Лепешава «Фразеалогія ў творах Кандрата Крапівы» (Мінск, 1972, 193 + дадатак 1–XVI машынапісн. с.) апублікаваны ў кн.: Труды Самаркандского государственного университета имени Алишера Навои. Новая серия, выпуск 8/2 227. Вопросы фразеологии, VII. – Самарканд, 1976. – С. 334–337.]

116. *Îáíîâëåíèå âíóòðåííåé ôîðìû êàê èíäèâèäóàëüíî-àâòîðñêèé ïðè¸ì ïðèìåíåíèÿ ôðàçåîëîãèçìîâ*
Вопросы семантики фразеологических единиц славянских, германских и романских языков: тезисы докладов научно-теоретической конференции, 6 июня 1972 г. Часть 2. – Новгород: Ленинградский госпединститут им. А.И. Герцена, 1972. – С. 86–88.

117. *Àäíîñíà ÷àñòîòíàñö³ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó ìàñòàöê³ì òâîðû*
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1972. – № 2. – С. 94–103.

118. *Ïðû¸ìû âûêàðûñòàííÿ ïðûêàçàê ó òâîðàõ Ê. Êðàï³âû*
Народная асвета. – 1972. – № 11. – С. 68–71.

119. *Ç íåâû÷ýðïíûõ ìî¢íûõ ñêàðáà¢*
Полымя. – 1973. – № 1. – С. 248–252.

120. *Êàíòàì³íàöûÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская лінгвістыка. – 1973. – № 4. – С. 50–56.

121. *Áåëîðóññêàÿ äèàëåêòíàÿ ôðàçåîëîãèÿ â ñëîâàðÿõ ðàçëè÷íûõ òèïîâ: Ëåêñèêîãðàôè÷åñêèé îáçîð*

Труды Самаркандского государственного университета имени Алишера Навои. Новая серия, выпуск № 237. Вопросы фразеологии, VI. Восточнославянская диалектная фразеология и фразеография. – Самарканд, 1972. – С. 100–113.

122. *Á³ÿãðàô³ÿ òðîõ âûñëî¢ÿ¢*

Настаўніцкая газета. – 1973. – 27 чэрв.

123. *Àðôàãðàô³÷íûÿ àãðýõ³ ¢ äàïàìîæí³êó ïà àðôàãðàô³³*

Полымя. – 1973. – № 10. – С. 247–249.

124. *Òûïû äûÿëåêòíûõ ôðàçåàëàã³÷íûõ ñëî¢í³êà¢*

Рэгіянальныя асаблівасці беларускай мовы, літаратуры і фальклору: тэзісы дакладаў рэспубліканскай навуковай канферэнцыі, 25–26 мая 1973 г. – Гомель: Гомельскі дзяржаўны універсітэт, 1973. – С. 41–43.

125. *Ç óäçåëàì ãðàìàäñêàñö³*

Настаўніцкая газета. – 1973. – 22 жн.

126. *Âûâó÷ýííå ôðàçåàëàã³÷íûõ ñëî¢í³êà¢*

Вывучэнне беларускай мовы ў педагагічных інстытутах БССР: матэрыялы Рэспубліканскага навукова-метадычнага семінара. – Мінск: Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага, 1973. – С. 71–73.

127. *Èñïîëüçîâàíèå â ðå÷è îòäåëüíûõ êîìïîíåíòîâ ôðàçåîëîãèçìà, ñåìàíòè÷åñêè îáîãàùåííûõ çà ñ÷åò ñìûñëîâîãî öåëîãî*

Республиканская научная конференция «Слово и функция слова». – Лиепая: Лиепайский государственный педагогический институт имени В. Лациса, 1974. – С. 58–59.

128. *Êí³ãà äàïðàöàâàíà ³ äàïî¢íåíà*

Народная асвета. – 1974. – № 4. – С. 91–92.

129. *Ëåêñ³êàãðàô³÷íàÿ ðàñïðàöî¢êà íàðîäíàé ôðàçåàëîã³³*

Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1974. – № 1. – С. 134–136.

130. *Äàñëåäóåööà êóëüòóðà ìîâû*

Полымя. – 1974. – № 8. – С. 246–249.

131. *Êëàñ³÷íàÿ ïðàöà àé÷ûííàé ô³ëàëîã³³*

Помнікі гісторыі і культуры Беларусі. – 1974. – № 3. – С. 52–54.

132. *Àä ïðûêàçê³ äà ïðûìà¢ê³*

Настаўніцкая газета. – 1974. – 7 верас.

133. *Ýë³ïñàâàíûÿ âàðûÿíòû ôðàçåàëàã³çìà¢*

Научные труды. Том 5. Филология. Выпуск 1. – Минск: Минский государственный педагогический институт имени А.М. Горького, 1974. – С. 32–37.

134. *Çàëàö³íê³ íàðîäíàé ìóäðàñö³*
Беларусь. – 1974. – № 9. – С. 26.

135. *Ðýñïóáë³êàíñê³ íàâóêîâà-ìåòàäû÷íû ñåì³íàð*
Беларуская лінгвістыка. – 1974. – Выпуск 5. – С. 78–79.

136. *Ëåêñ³÷íûÿ âàðûÿíòû ôðàçåàëàã³çìà¢*
Сборник научных статей / Гродненский государственный педагогический институт имени Янки Купалы. – Минск: Вышэйшая школа, 1974. – С. 213–224.

137. *Ëåêñ³êà-ãðàìàòû÷íàÿ ñïàëó÷àëüíàñöü ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская мова і мовазнаўства: міжвузаўскі зборнік. – Выпуск 2. – Мінск, 1974. – С. 100–112.

138. *Ïîìí³ê³ òàëåíòó, äàñö³ïíàñö³, íàòõíåííþ: Ôðàçåàëàã³çìû Êàíäðàòà Êðàï³âû*
Полымя. – 1975. – № 3. – С. 247–252.

139. *Äçååïðûñëî¢³ ñóïðàöü íÿ¢âàæë³âûõ*
Настаўніцкая газета. – 1975. – 1 лют.

140. *Àäíàâ¢ëåííå ¢íóòðàíàé ôîðìû ôðàçåàëàã³çìà ÿê ìàñòàöê³ ïðû¸ì*
Беларуская лінгвістыка. – 1975. – Выпуск 7. – С. 22–26.

141. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç ³ ïðàâ³ëüíàå ¢ðàçóìåííå òýêñòó*
Лінгвістычны аналіз тэксту: матэрыялы семінара. – Мінск: Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага, 1975.– С. 23–28.

142. *Áàéêà Êàíäðàòà Êðàï³âû «Äûïëàìàâàíû Áàðàí»*
Лінгвістычны аналіз тэксту: матэрыялы семінара. – Мінск: Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага, 1975. – С. 50–57.

143. *Ôðàçåàëàã³÷íû ñëî¢í³ê íà ¢ðîêàõ ìîâû ³ ë³òàðàòóðû*
Народная асвета. – 1975. – № 6. – С. 54–59.

144. *Ç ëåêñ³ê³ â¸ñê³ Áåðøòû Ø÷ó÷ûíñêàãà ðà¸íà*
З народнага слоўніка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1975. – С. 36–52.

145. *Ìî¢íûÿ ñêàðáû Ìñö³ñëà¢ø÷ûíû*
Полымя. – 1975. – № 7. – С. 250–252.

146. *Àáçàö*
Настаўніцкая газета. – 1975. – 30 ліп.

147. *Ñëî¢í³ê ïåðûôðàç*
Настаўніцкая газета. – 1975. – 17 верас.

148. *Ç óâàãàþ äà ñëîâà: Àíàë³ç ìîâû ìàñòàöê³õ òâîðà¢ ó øêîëå*
Полымя. – 1975. – № 10. – С. 213–221.

149. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç ìàñòàöêàãà òýêñòó: Ïðàãðàìà ïåäàãàã³÷íûõ ³íñòûòóòà¢ (äëÿ ñïåöûÿëüíàñö³ 2102 Áåëàðóñêàÿ ìîâà ³ ë³òàðàòóðà).*
Мінск: Вышэйшая школа, 1976. – 16 с.

150. *Çàéìåíí³êàâûÿ ñïàëó÷ýíí³*
Настаўніцкая газета. – 1976. – 11 лют.

151. *Ïðàôåñ³ÿíàëüíà-ïåäàãàã³÷íàÿ àðûåíòàöûÿ ïðû âûêëàäàíí³ ñïåöêóðñà «Áåëàðóñêàÿ ôðàçåàëîã³ÿ»*
Республиканская научная конференция «Совершенствование методической подготовки учителя в педагогическом вузе»: тезисы докладов. – Гродно: Гродненский государственный педагогический институт им. Янки Купалы, 1976. – С. 59–62.

152. *Ñòðóêòóðíûÿ òûïû ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская мова і мовазнаўства: міжвузаўскі зборнік. Выпуск IV. – Мінск: Выдавецтва БДУ імя У.І. Леніна, 1976. – С. 86–96.

153. *Ïðîäîëæåíèå ôðàçåîëîãè÷åñêîãî ñëîâàðÿ îäíîãî ãîâîðà*
Труды Самаркандского государственного университета имени Алишера Навои. – Новая серия, выпуск № 227. – Вопросы фразеологии, VII. – Самарканд, 1976. – С. 269.

154. *Èññëåäîâàíèå ôðàçåîëîãèè æèâîé íàðîäíîé ðå÷è*
Труды Самаркандского государственного университета имени Алишера Навои. – Новая серия, выпуск № 227. – Вопросы фразеологии, VII. – Самарканд, 1976. – С. 293–296.

155. *Ðàáîòû, îïóáëèêîâàííûå â Áåëîðóññèè ñ 1968 ïî 1969 ãã.*
Труды Самаркандского государственного университета имени Алишера Навои. – Новая серия, выпуск № 227. – Вопросы фразеологии, VII. – Самарканд, 1976. – С. 345–346.

156. *Ïðà ñòûë³ñòû÷íàå ïðàâ³ëà*
Настаўніцкая газета. – 1977. – 5 сак.

157. *Ó äûÿëåêòíû ñëî¢í³ê Ãðîäçåíø÷ûíû*
Народная лексіка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1977. – С. 39–46.

158. *Çàëàö³íê³ íàðîäíàé ìóäðàñö³*
Полымя. – 1978. – № 1. – С. 252–256.

159. *Ïîë³ñåì³ÿ ³ ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç*
Настаўніцкая газета. – 1978. – 15 лют.

160. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç íà ¢ðîêàõ ë³òàðàòóðû*
Народная асвета. – 1978. – № 5. – С. 50–56.

161. *Ã³ñòîðûêà-ýòûìàëàã³÷íûÿ íàòàòê³. Áåë. àâîõö³ ìíå*
Беларуская лінгвістыка. – 1978. – Выпуск 14. – С. 66.

162. *Ç ìîâû ïàëÿ¢í³÷ûõ*

Настаўніцкая газета. – 1979. – 16 чэрв.

163. *Íîâàå âûäàííå ñëî¢í³êà*

Настаўніцкая газета. – 1979. – 14 чэрв.

164. *Õòî òàê³ ¸í: Ïðà ¢æûâàííå çàéìåíí³êà¢*

Полымя. – 1979. – № 6. – С. 251–256.

165. *Î âîçíèêíîâåíèè ôðàçåîëîãèçìîâ íà áàçå ïîñëîâèö*

Семантико-грамматические характеристики фразеологизмов русского языка: сборник научных трудов. – Ленинград: Ленинградский государственный педагогический институт им. А.И. Герцена, 1978. – С. 55–59.

166. *Ç ìîâû ïàëÿ¢í³÷ûõ*

Настаўніцкая газета. – 1979. – 12 верас.

167. *[Ðýöýíç³ÿ íà êí.:] À.Ñ. Àêñàì³òà¢. Áåëàðóñêàÿ ôðàçåàëîã³ÿ. Ì³íñê: Âûøýéøàÿ øêîëà, 1978. – 224 ñ.*

Веснік Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У.І. Леніна. Серыя IV. Філалогія. Журналістыка. Педагогіка. Псіхалогія. – 1979. – № 2. – С. 86.

168. *Ôðàçåàëàã³÷íûÿ ïà¢êàëüê³ ¢ áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðíàé ìîâå*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 15. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979. – С. 62–68.

169. *Íîðìà ³ àäõ³ëåíí³ àä ÿå*

Настаўніцкая газета. – 1979. – 3 кастр.

170. *Ñïîñàáû ¢òâàðýííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Молодежь и научно-технический прогресс: тезисы докладов I Гродненской конференции молодых ученых. – Гродно: ГрГУ, 1979. – Часть I. – С. 117–118.

171. *Àá ñòðóêòóðû êàìïàðàòû¢íûõ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Молодежь и научно-технический прогресс: тезисы докладов I Гродненской конференции молодых ученых. – Гродно: ГрГУ, 1979. – Часть 1.– С. 123–124 (у сааўтарстве з М.А. Даніловічам).

172. *Íà ÿê³ì ñêëàäçå òðýáà ñòàâ³öü íàö³ñê ó äçåÿñëî¢íûõ ôîðìàõ ³ñíóþ, ³ñíóåø, ³ñíóå ³ ã.ä.?*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 16. – 1979. – С. 70–71.

173. *Êðàï³â³íñê³ ö³ êðàï³âî¢ñê³?*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 16. – 1979. – С. 71.

174. *Ëàõ³ ïàä ïàõ³*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 16. – 1979. – С. 71.

175. *Íåêàòîðûÿ øëÿõ³ ¢çí³êíåííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Беларуская мова. – Выпуск 7. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1980. – С. 99–108.

176. *Àäíîñíà ôðàçåàëàã³÷íà çâÿçàíàãà çíà÷ýííÿ ñëî¢*

Беларуская мова. – Выпуск 8. – Мінск: Выдавецтва БДУ, 1980. – С. 56–61.

177. *Ôðàçåàëàã³÷íûÿ çàïàçû÷àíí³ ³ êàëüê³ ç ðóñêàé ìîâû*

Беларуская фразеалогія, лексікалогія: зборнік артыкулаў. – Мінск: Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага, 1980. – С 19–31.

178. *Ëåêñ³÷íû àíàë³ç ñëîâà*

Народная асвета. – 1980. – № 9. – С. 49–53.

179. *Ñïåöûô³êà ¢æûâàííÿ íåêîòîðûõ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó áåëàðóñêàé ë³òàðàòóðíàé ìîâå*

Рэгіянальныя традыцыі ва ўсходнеславянскіх мовах, літаратурах і фальклоры: тэзісы дакладаў II рэспубліканскай навуковай канферэнцыі, 24–25 верасня 1980 г. – Гомель: Гомельскі дзяржаўны універсітэт, 1980. – С. 83–84.

180. *Ìîâà ³ ³äýéíàÿ íàê³ðàâàíàñöü âåðøà*

Настаўніцкая газета. – 1981. – 7 студз.

181. *Ïðûíöûï ã³ñòàðûçìó ïðû àöýíöû ìî¢íûõ ç'ÿ¢*

Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1981. – № 2. – С. 126–132.

182. *Äàñö³ïíà ³ òðàïíà: Ïðà ôðàçåàëàã³çìû ¢ ìàñòàöêàé ë³òàðàòóðû*

Полымя. – 1981. – № 5. – С. 251–256.

183. *Ö³ òàê âó÷ûì äçÿöåé?*

Літаратура і мастацтва. – 1981. – 5 чэрв.

184. *Ðýöýíç³ÿ íà êí.: Â.Ï.Æóêîâ. Øêîëüíûé ôðàçåî-ëîãè÷åñêèé ñëîâàðü ðóññêîãî ÿçûêà*

Русская речь. – Москва, 1981.– № 4. – С. 72–73.

185. *Îá èñïîëüçîâàíèè ôðàçåîëîãèçìîâ â õóäîæåñòâåííîì ïðîèçâåäåíèè*

Русский язык в школе. – 1981.– № 4. – С. 88–91.

186. *Íà ñ¸ìûì íåáå ö³ íà äçåñÿòûì íåáå?*

Беларуская лінгвістыка. Выпуск 19. – 1981. – С. 49–50.

187. *Ïðà ñòûë³ñòû÷íûÿ ôóíêöû³ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Тезисы докладов научно-практической конференции «Исследования ученых – на службу пятилетке». 29 сентября 1980 г. Ч. IV (филологические науки). – Гродно: Гродненский государственный университет, 1980. – С. 20–23.

188. *Àá íîðìàõ óæûâàííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 20. – 1981. – С. 69–71.

189. *Äàñëåäóåööà ñòûë³ñòûêà*
Полымя. – 1981. – № 12. – С. 246–249.

190. *Ôðàçåàëàã³çìû ¢ êàìåäû³ ß. Êóïàëû «Ïà¢ë³íêà»*
Купалава і Коласава слова: зборнік артыкулаў. – Мінск: Мінскі дзяржаўны педагагічны інстытут імя А.М. Горкага, 1981. – С. 15–30.

191. *Ôðàçåàëàã³çì ³ ïóíêòóàöûÿ*
Народная асвета. – 1982. – № 3. – С. 46–49.

192. *Àá êàíòàì³íàöûéíûì ñïîñàáå ôðàçåàëàã³÷íàé äýðûâàöû³*
Словообразование и номинативная деривация: тезисы докладов республиканской конференции (26–28 мая 1982 г.). – Гродно: ГрГУ, 1982. – Часть 1. – С. 195–197.

193. *Ôðàçåàëàã³çì ³ àðôàãðàô³ÿ*
Настаўніцкая газета. – 1982. – 19 чэрв.

194. *Àá ñòûë³ñòû÷íûõ ôóíêöûÿõ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó òâîðàõ ß. Êóïàëû*
Творчая спадчына Янкі Купалы і Якуба Коласа і развіццё славянскіх моў і літаратур: Рэспубліканская навуковая канферэнцыя, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння народных паэтаў БССР Янкі Купалы і Якуба Коласа: тэзісы дакладаў. – Мінск: Вышэйшая школа, 1982. – С. 159–160.

195. *Ñïàëó÷àëüíàñöü ôðàçåàëàã³çìà¢ ³ ìî¢íàÿ íîðìà*
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1982. – № 4. – С. 96–104.

196. *Çàéìàëüíà ³ ïðîñòà*
Настаўніцкая газета. – 1983. – 16 сак.

197. *Ñ³íàí³ì³÷íûÿ ôðàçåàëàã³çìû ³ ³õ ñòûë³ñòû÷íàÿ äûôåðýíöûÿöûÿ*
Веснік Беларускага дзяржаўнага універсітэта. Серыя IV. Філалогія, журналістыка, педагогіка, псіхалогія. – Мінск, 1983. – С. 30–33.

198. *Ôðàçåàëàã³çì ó ñóñåäñòâå ñà ñëîâàì*
Полымя. – 1983. – № 5. – С. 119–222.

199. *Ôóíêöûÿíàëüíà íå çàìàöàâàíûÿ ôðàçåàëàã³çìû*
Беларуская лінгвістыка. Выпуск 23. – 1983. – С. 23–29.

200. *Êðûòýðû³ ôóíêöûÿíàëüíà-ñòûëÿâîé êëàñ³ô³êàöû³ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1983. – № 4. – С. 97–104.

201. *Ôðàçåàëàã³çì ³ íàö³ñê*

Народная асвета. – 1983. – № 9. – С. 44–45.

202. *Ôðàçåàëàã³÷íàÿ êàíòàì³íàöûÿ ³ ìî¢íàÿ íîðìà*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 24. – 1983. – С. 62–64.

203. *Ëåêñ³÷íàÿ ³ ôðàçåàëàã³÷íàÿ çå¢ãìà*

Беларуская мова. – Выпуск 11. – Мінск: Выдавецтва Беларускага дзяржаўнага універсітэта, 1983. – С. 75–83.

204. *Ôðàçåîëîãèçì è ÿçûêîâàÿ íîðìà*

Актуальные проблемы русской фразеологии: межвузовский сборник научных работ. – Ленинград: Ленинградский государственный педагогический институт имени А.И. Герцена, 1983. – С. 43–51.

205. *Ïðîáëåìû ôðàçåîëîãè÷åñêîé ñòèëèñòèêè è ôðàçåîëîãè÷åñêîé íîðìû â ñîâðåìåííîì áåëîðóññêîì ëèòåðàòóðíîì ÿçûêå: àâòîðåôåðàò äèññåðòàöèè íà ñîèñêàíèå ó÷åíîé ñòåïåíè äîêòîðà ôèëîëîãè÷åñêèõ íàóê.*

Минск: Институт языкознания имени Якуба Коласа АН БССР, 1984. – 37 с.

206. *Ñåìàíòûêà ôðàçåàëàã³çìà ³ êàíòýêñò*

Беларуская мова. Выпуск 12. – Мінск: Універсітэцкае, 1984. – С. 51–57.

207. *Îá àêòóàëüíûõ âîïðîñàõ êóëüòóðû áåëîðóññêîé ðå÷è.*

Региональные особенности восточнославянских языков, литератур, фольклора и методы их изучения: тезисы докладов и сообщений III республиканской конференции. – Гомель, 1985. – Часть 1. – С. 124–125.

208. *Êóëüòóðà ñëîâà*

Настаўніцкая газета. – 1985. – 20 ліп.

209. *Î ëåêñèêî-ôðàçåîëîãè÷åñêèõ ñâÿçÿõ è âçàèìîîòíîøåíèÿõ (Ê âîïðîñó î ëåêñè÷åñêîé è ôðàçåîëîãè÷åñêîé ñèíîíèìèè)*

Лексико-фразеологические связи в литературном русском языке и народных говорах: межвузовский сборник научных трудов. – Курск, 1984. – С. 94–100.

210. *Òýìàòûêà äûïëîìíûõ ðàáîò [ïà ëåêñ³êàëîã³³ ³ ôðàçåàëîã³³]*

Тэматыка дыпломных работ: Спецыяльнасць 2002 – Беларуская мова і літаратура і 2001 – Руская мова і літаратура; складальнікі: З.П. Данільчык [і інш.]. – Гродна: ГрДУ, 1984. – С 3–7.

211. *Ìàðôàëàã³÷íûÿ íîðìû ³ ãðàìàòû÷íûÿ ïàìûëê³*

Народная асвета. – 1985. – № 10. – С. 27–31.

212. *Ðýöýíç³ÿ íà êí.: À.Â. Æóêîâ. Ôðàçåîëîãè÷åñêàÿ ïåðåõîäíîñòü â ðóññêîì ÿçûêå. – Ë., 1984*

Русский язык в школе. – 1985. – № 5. – С. 100–101.

213. *Íàäçåéíû ïàìî÷í³ê*

Настаўніцкая газета. – 1985. – 30 кастр.

214. *Ñëîâà¢òâàðàëüíûÿ ôîðìû*

Настаўніцкая газета. – 1985. – 20 лістап.

215. *[Ðåôåðàò:] Ëåïåøåâ È.ß. Ïðîáëåìû ôðàçåîëîãè÷åñêîé ñòèëèñòèêè è ôðàçåîëîãè÷åñêîé íîðìû. – Ìèíñê: Íàóêà è òåõíèêà, 1984*

Научно-реферативный бюллетень (отечественная литература). № 68. Литературоведение и языкознание. – Минск: Отдел научной информации по общественным наукам АН БССР, 1985. – С. 67–70.

216. *[Ðåôåðàò:] Ëåïåøåâ È.ß. Ïðîáëåìû ôðàçåîëîãè÷åñêîé ñòèëèñòèêè è ôðàçåîëîãè÷åñêîé íîðìû. – Ìèíñê: Íàóêà è òåõíèêà, 1984*

Реферативный журнал. Общественные науки в СССР. Языкознание. Серия 6. – 1985. – № 1. – С. 171–175.

217. *Ñ³íòàêñ³÷íûÿ íîðìû ³ âûïàäê³ ³õ ïàðóøýííÿ¢*

Народная асвета. – 1986. – № 3. – С. 46–49.

218. *Ãðóíòî¢íàå àï³ñàííå ôàíåòûê³*

Народная асвета. – 1986. – № 6. – С. 78–79.

219. Крылатыя словы

Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. – Мінск, 1986. – Том 3. – С. 137.

220. *Âûâó÷ýííå ïðûêàçàê íà ¢ðîêàõ ìîâû ³ ë³òàðàòóðû*

Народная асвета. – 1986. – № 7. – С. 57–60 (у сааўтарстве з М.А. Якалцэвіч).

221. *Ïàðàäàê ñëî¢ ³ ëàã³÷íàñöü ìà¢ëåííÿ*

Беларуская лінгвістыка. – Выпуск 30. – 1986. – С. 16–21.

222. *Î ôóíêöèîíàëüíî íå çàêðåïëåííûõ ôðàçåîëîãèçìàõ â ñîâðåìåííîì áåëîðóññêîì ÿçûêå*

Фразеологизмы в системе языковых уровней: межвузовский сборник научных трудов. – Ленинград: Ленинградский государственный педагогический институт имени А.И. Герцена, 1986. – С. 71–78.

223. *Àá àñíî¢íûõ ñïîñàáàõ óíóòðûôðàçåàëàã³÷íàé äýðûâàöû³*

Словообразование и номинативная деривация: тезисы докладов II республиканской конференции, 25–26 сентября 1986 г. – Гродно: ГрГУ, 1986. – Часть 2. – С. 8–11.

224. *Ôóíäàìåíòàëüíûé òðóä*

Гродненская правда. – 1986. – 22 окт. (в соавторстве с Т. Томашевичем и Н. Даниловичем).

225. *Ãðàí³ ñëîâà*

Настаўніцкая газета. – 1986. – 22 кастр.

226. *Ñëîâû ç ³íøûõ ìî¢*

Настаўніцкая газета. – 1986. – 12 лістап.

227. *Äàêëàäíàñöü ìà¢ëåííÿ*

Народная асвета. – 1987. – № 2. – С. 39–42.

228. *Ãðàììàòè÷åñêàÿ è ñòèëèñòè÷åñêàÿ õàðàêòåðèñòèêà ôðàçåîëîãèçìîâ â ñëîâàðå (èç îïûòà ñîñòàâëåíèÿ ôðàçåîëîãè÷åñêîãî ñëîâàðÿ áåëîðóññêîãî ÿçûêà)*

Фразеологизм и его лексикографическая разработка: материалы IV Международного симпозиума в рамках Международной комиссии по проблемам славянской фразеологии при Международном комитете славистов. – Минск: Наука и техника, 1987. – С. 81–83.

229. *Òëóìà÷àëüíû ñëî¢í³ê ïðûêàçàê*

Літаратура і мастацтва. – 1987. – 24 ліп.

230. *Êëóá «Ðîäíàå ñëîâà»: Êàíñóëüòàöûÿ*

Беларуская мова і літаратура. –1988. – № 1. – С. 38–39.

231. *Ñëî¢í³ê ìî¢íûõ öÿæêàñöåé*

Настаўніцкая газета. – 1988. – 2 крас.

232. *Óíóòðûôðàçåàëàã³÷íàÿ äýðûâàöûÿ*

Беларуская лінгвістыка. Выпуск 33. – 1988. – С. 49–53.

233. *Çâàðîòíàÿ ñóâÿçü: ÷ûòà÷ – ÷àñîï³ñ – ÷ûòà÷*

Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1988. – № 8. – С. 17.

234. *Àä ïðûêàçê³ äà ôðàçåàëàã³çìà*

Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1988. – № 9. – С. 37, 41, 47, 75.

235. *Ê âîïðîñó î êâàëèôèêàöèè ôðàçåîëîãè÷åñêèõ îáîðîòîâ ñ òî÷êè çðåíèÿ èõ ïðîèñõîæäåíèÿ*

Актуальные проблемы исторической лексикологии и лексикографии восточнославянских языков: тезисы докладов. Вторая Всесоюзная конференция, 12–14 октября 1988 г. – Днепропетровск, 1988. – Часть 1. – С. 88–89.

236. *[Ðåôåðàò:] Ëåïåøåâ È.ß. Ýòèìîëîãè÷åñêèé ñëîâàðü ôðàçåîëîãèçìîâ*

Научно-реферативный бюллетень (отечественная литература). – № 93. Белорусская лексикография 1972–1987 гг. – Минск:

Отдел научной информации по общественным наукам АН БССР, 1988. – С. 220–224.

237. *Ôðàçåàëàã³çìû ¢ «Ñëî¢í³êó áåëàðóñêàé ìîâû» ². Íàñîâ³÷à*
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук. – 1989. – № 2. – С. 99–105 (у сааўтарстве з Г.Б. Хіхол).

238. *Ïàòðýáíû ãðóíòî¢íûÿ ìåðû*
Літаратура і мастацтва. – 1989. – 30 чэрв.

239. *Àá ôðàçåàëàã³çàöû³ êðûëàòûõ âûðàçà¢*
Словообразование и номинативная деривация: тезисы докладов III республиканской конференции, 5–6 октября 1989 г. – Гродно, 1989. – Часть 2. – С. 57–58.

240. *Ïðà ëåêñ³÷íû ðàçáîð ³ ôðàçåàëàã³÷íà çâÿçàíàå çíà÷ýííå ñëîâà*
Беларуская мова і літаратура ў школе. – 1990. – № 5. – С. 27–31.

241. *Ôàðì³ðàâàííå íåêàòîðûõ óìåííÿ¢ íà çàíÿòêàõ ïà ôðàçåàëîã³³*
Выкладанне беларускай і рускай моў у вышэйшых навучальных установах БССР: тэзісы дакладаў і паведамленняў рэспубліканскай навукова-метадычнай канферэнцыі, Гродно, 20–23 лістапада 1990 г. – Гродна, 1990. – С. 92–93.

242. *Âíóòðèôðàçåîëîãè÷åñêèå îáðàçîâàíèÿ è èõ îòðàæåíèå â ñëîâàðå*
Проблемы русской и общей фразеографии: межвузовский сборник научных трудов. – Новгород: Новгородский государственный педагогический институт, 1990. – С. 15–22.

243. *Î ðàçìåæåâàíèè ôðàçåîëîãè÷åñêèõ ñèíîíèìîâ è âàðèàíòîâ*
Ядерно-периферийные отношения в области лексики и фразеологии (на материале славянских, германских и романских языков). Республиканская межвузовская научная конференция, 20–23 мая 1991 г. – Новгород, 1991. – Ч. 2. – С. 204–206.

244. *Êðûëàòûÿ ñëîâû ³ ôðàçåàëàã³çìû*
Роднае слова. – 1992. – № 9. – С. 38–41.

245. *Ôðàçåîëàãà-ëåêñ³÷íû ñïîñàá ôðàçåàëàã³÷íàé äýðûâàöû³*
Словообразование и номинативная деривация в славянских языках: Материалы IV республиканской научной конференции, 15–16 сентября 1992 г.– Гродно, 1992. – Часть 2. – С. 33–35.

246. *Ïðà õ³áû ïåðàêëàäíîãà ñëî¢í³êà*
Весці АН Беларусі. Серыя грамадскіх навук. – 1993. – № 1. – С. 117–120.

247. *×àðãîâû êë³÷ ó «ñâåòëàå áóäó÷àå»?*

Настаўніцкая газета. 1992. – 8 жн. (у сааўтарстве з І. Жуком і інш.).

248. *Êîëüêàñíûÿ õàðàêòàðûñòûê³ ¢ ôðàçåàëîã³³*

Шануючы спадчыну Я. Карскага. Чацвёртыя навуковыя чытанні: у 3 частках. – Гродна, 1994. – Частка 2. – С. 92–96.

249. *Ôðàçåàëîã³ÿ ¢ ë³÷áàõ*

Роднае слова. – 1994. – № 10. – С. 30–33.

250. *Êðàï³âà Êàíäðàò*

Беларуская мова: энцыклапедыя. – Мінск, 1994. – С. 268–270.

251. *Ôðàçåàëàã³÷íû ñëî¢í³ê*

Беларуская мова: энцыклапедыя. – Мінск, 1994. – С. 589–590.

252. *Ôðàçåàëàã³÷íûÿ íîðìû*

Беларуская мова: энцыклапедыя. – Мінск, 1994. – С. 590–591.

253. *Ïðà ñåìàíòû÷íóþ êëàñ³ô³êàöûþ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Роднае слова. – 1995. – № 10. – С. 56–64.

254. *Ôðàçåàëàã³çìû ³ íåôðàçåàëàã³çìû*

Роднае слова. – 1996. – № 1. – С. 53–61.

255. *Äàðýìíà çàáûòàÿ áàéêà*

Літаратура і мастацтва. – 1995. – 3 лістап.

256. *Íåêàòîðûÿ àñàáë³âàñö³ ìîâû ßíê³ Êóïàëû*

Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні: матэрыялы навуковай канферэнцыі, Гродна, 3–6 кастрычніка 1995 года. – Гродна, 1996. – С. 113–118.

257. *Ñýíñàâàÿ ñòðóêòóðà ôðàçåàëàã³çìà ³ ÿå êàìïàíåíòû*

Я. Карскі і сучаснае мовазнаўства (да 135-х угодкаў з дня нараджэння): матэрыялы Шостых навуковых чытанняў, 25–26 студзеня 1996 года. – Гродна, 1996. – Том 2. – С. 112–115.

258. *Äçåÿñëîâû ç êàíñòðóêòû¢íà àáìåæàâàíûì çíà÷ýííåì*

Я. Карскі і сучаснае мовазнаўства (да 135-х угодкаў з дня нараджэння): матэрыялы Шостых навуковых чытанняў, 25–26 студзеня 1996 года – Гродна, 1996. – Том 2. – С. 38–43 (у сааўтарстве з В. Варанцом).

259. *Êàíñòðóêòû¢íà-êîëüêàñíûÿ âàðûÿíòû ôðàçåàëàã³çìà¢*

Я. Карскі і сучаснае мовазнаўства (да 135-х угодкаў з дня нараджэння): матэрыялы Шостых навуковых чытанняў, 25–26 студзеня 1996 года. – Гродна, 1996. – Том 2. – С. 130–135 (у сааўтарстве з Ю. Калошам).

260. *Ïðà ìî¢íûÿ àñàáë³âàñö³ òâîðà¢ ßíê³ Êóïàëû*

Роднае слова. – 1996. – № 9. – С. 82–88.

261. *Ïðûêàçê³ ³ ôðàçåàëàã³çìû ÿê ñóìåæíûÿ ç'ÿâû*

Словообразование и номинативная деривация в славянских языках: материалы V республиканской научной конференции, посвященной памяти проф. В.М. Никитевича, 21–22 мая 1996 г. – Гродно, 1996. – С. 155–157.

262. *Ïàýòû÷íûÿ ì³í³ÿöþðû ¢ ôðàçåàëîã³³*

Роднае слова. – 1997. – № 4. – С. 63–72.

263. *Ìíàãàçíà÷íàñöü ôðàçåàëàã³çìà¢*

Беларуская мова і літаратура. – Вып. 7. – 1997. – С. 92–103.

264. *Áîã ³ âÿë³êàÿ ë³òàðà*

Літаратура і мастацтва. – 1997. – 3 кастр.

265. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì*

Беларуская мова і літаратура. – Выпуск 9. – 1997. – С. 106–113.

266. *Àï³ñàííå ïðûêàçàê ó ñëî¢í³êàõ*

Сборник научных трудов по лексикографии. – Выпуск 5. – Гродно, 1998. – С. 76–78.

267. *Êàíñòðóêòû¢íà àáìåæàâàíàå çíà÷ýííå ñëî¢*

Роднае слова. – 1998. – С. 59–70.

268. *Ïàñïåøë³âàÿ âûñíîâà*

Літаратура і мастацтва. – 1998. – 1 мая.

269. *Ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³ ãðàô³ê³ ³ àðôàãðàô³³*

Беларуская мова і літаратура. – 1998. – № 2. – С. 95–105.

270. *Ìîâà «Òóòýéøûõ» ßíê³ Êóïàëû*

Полымя. – 1998.– № 7. – С. 241– 248.

271. *I ÿø÷ý òðîõ³ ïðà Ïóøê³íà*

Наша слова. – 1998. – 26 жн.

272. *Íå ¢ñ¸ òîå çîëàòà, øòî áë³ø÷ûöü*

Настаўніцкая газета. – 1998. – 15 верас.

273. *Ïðà ýï³ãðàìû Êàíäðàòà Êðàï³âû*

Літаратура і мастацтва. – 1998. – 9 кастр.

274. *Ïðà íàø ïðàâàï³ñ*

Наша слова. – 1998. – 7 кастр.

275. *Óñå ìîâû äîáðûÿ, à ñâàÿ – íàéäàðàæýéøàÿ*

Народная воля. – 1998. – 23 кастр.

276. *«Ðóêó ïðàâóþ ïîòåøèòü...»*

Наша слова. – 1998. – 28 кастр.

277. *Óñå ìîâû ðî¢íûÿ, à ñâàÿ – íàéäàðàæýéøàÿ*

Наша слова. – 1998. – 25 лістап.

278. *Ïðà àñíî¢íû ñïîñàá óòâàðýííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*

Святло сакавіцкага слова: навуковае выданне да 60-х угодкаў прафесара Галіны Мікалаеўны Малажай. – Брэст, 1998. – С. 168–173.

279. *Ïðà ¢òâàðýííå ôðàçåàëàã³çìà¢ òûïó êàøà çàâàðâàåööà*

Словообразование и номинативная деривация в славянских языках: материалы VI Международной научной конференции, 28–29 мая 1998 г. – Гродно, 1998. – Часть I. – С. 146–151.

280. *Íàçî¢í³êàâûÿ ôðàçåàëàã³çìû, óòâîðàíûÿ íà áàçå äçåÿñëî¢íûõ*

Словообразование и номинативная деривация в славянских языках: материалы VI Международной научной конференции, 28–29 мая 1998 г. – Гродно, 1998. – Часть I. – С. 151–154.

281. *Ç êëîïàòàì ïðà ìîâó*

Настаўніцкая газета. – 1998. – 8 снеж.

282. *Ïðû÷ûíà, çà÷ýïêà, ïàäñòàâà?*

Настаўніцкая газета. – 1999. – 18 студз.

283. *Íîâûÿ ñëîâû àïîøí³õ ãàäî¢*

Роднае слова. – 1999. – № 2. – С. 77–85.

284. *Ïðà «öóä íà Â³ñëå» ³ Äçÿðæûíñêàãà ¢ Ãðîäíå*

Пагоня. – 1999. – 9 лют.

285. *À Ïóøê³í áû¢ ³ òàê³ì*

Пагоня. – 1999. – 16 лют.

286. *Íåêàòîðûÿ ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³ ëåêñ³êàëîã³³*

Беларуская мова і літаратура. – 1999. – № 1. – С. 93–96.

287. *Ïàñëóõàåì ßíêó Êóïàëó*

Народная воля. – 1999. – 6 крас.

288. *Íîâûÿ âûðàçû àïîøí³õ ãàäî¢*

Настаўніцкая газета. – 1999. – 22 крас.

289. *Ïðà ãàðàäçê³, ç íàïàñöÿé ³ ³íøàå*

Настаўніцкая газета. – 1999. – 13 мая.

290. *Ç íàðîäíàãà ãóìàðó*

Пагоня. – 1999. – 18 мая.

291. *Íåêàòîðûÿ ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³ ëåêñ³êàëîã³³*

Беларуская мова і літаратура. – 1999. – № 2. – С. 69–76.

292. *ßê «ïÿñíÿð âîëüíàñö³» ñòà¢ «ïåñíÿðîì ²ìïåðû³»*

Пагоня. – 1999. – 3 чэрв.

293. *Ïðà «öóä íàä Â³ñëàé» ³ Äçÿðæûíñêàãà ¢ Ãðîäíå*

Ніва (Беласток). – 1999. – 13 чэрв. (№ 24).

294. *Ìî¢íûÿ àñàáë³âàñö³ ï'åñû ß. Êóïàëû «Òóòýéøûÿ»*
Міжнародныя Купалаўскія чытанні: матэрыялы навуковай канферэнцыі, 25–27 лістапада 1997 г. – Гродна, 1999. – С. 241–247.

295. *Ïåðøàÿ ñóòû÷êà íà ïàðîçå ì³ðó*
Маладосць. –1999. – № 5–6. – С. 236–243.

296. *«Ìî¢íûÿ öÿæêàñö³»¢ õðýñòàìàòûéíûõ òâîðàõ ë³òàðàòóðû*
Актуальныя праблемы выкладання літаратуры ў сярэдняй і вышэйшай школе: матэрыялы рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі,11 мая 1999 г. – Гродна, 1999. – С. 5–12.

297. *Ïðà ãâàëò íàä ìîâàé*
Наша слова. – 1999. – 1 верас.

298. *Ñó÷àñíû ãâàëò íàä ìîâàé*
Наша слова. – 1999. – 29 лістап.

299. *Ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³ ëåêñ³êàëîã³³*
Роднае слова. – 1999. – № 10. – С. 69–77.

300. *Ç á³ÿãðàô³÷íûõ çâåñòàê*
Прафесар Іван Якаўлевіч Лепешаў. – Гродна: ГрДУ, 1999. – С. 335.

301. *Ó íÿñòîìíûõ ïîøóêàõ: Ç ².ß. Ëåïåøàâûì ãóòàðûöü Ò.². Òàìàøýâ³÷*
Прафесар Іван Якаўлевіч Лепешаў. – Гродна: ГрДУ, 1999. – С. 4–7 (у сааўтарстве з Т. І. Тамашэвічам).

302. *Ïðà íåäàêëàäíà ñêàëüêàâàíûÿ ôðàçåàëàã³çìû*
Актуальные проблемы славянской фразеологии: материалы междунар. науч. конф., 16–17 ноября 1999 г. – Гомель: ГГУ, 1999. – С. 68–71.

303. *¨í íå ïðûíÿ¢ çëî, àáî Ïðà Êóïàëàâû ïåñí³ ç òóðìû*
Літаратура і мастацтва. – 1999. – 31 снеж.

304. *Ñåì ðàçî¢ àäìåðàé...*
Наша слова. – 2000. – 12 студз.

305. *Ìî¢íûÿ õ³áû ¢ õðýñòàìàòûéíûõ òâîðàõ*
Настаўніцкая газета. – 2000. – 1 лют.

306. *Ïðà Êóïàëàâû ïåñí³ ç òóðìû*
Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні: матэрыялы навук. канф. – Гродна: ГрДУ, 2000. – С. 15–20.

307. *Ë³íãâ³ñòû÷íû àíàë³ç ìàñòàöêàãà òýêñòó*
Роднае слова. – 2000. – № 1. – С. 57–59.

308. *Àä ðýäàêòàðà*
Ф. Гінтаўт. З картатэкі памяці. – Гродна, 2000. – С. 3.

309. *Ïðà âàðûÿíòíàñöü ³ ñ³íàí³ì³÷íàñöü ó ëåêñ³öû ³ ôðàçåàëîã³³*
Веснік Гродзен. дзярж. ун-та імя Я. Купалы. Сер. 1. – 2000. – № 3. – С. 108–112 (у сааўтарстве з І.М. Хлусевіч).

310. *Òàòàëüíàÿ ðýâ³ç³ÿ ìîâû?*
Настаўніцкая газета. – 2000. – 1 крас.

311. *Íåêàòîðûÿ ïûòàíí³ âàðûÿíòíàñö³ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская мова і літаратура. – 2000. – № 1. – С. 102–113 (у сааўтарстве з І. М. Хлусевіч).

312. *Àáûãðûâàííå ñëî¢ ÿê ñðîäàê ìàñòàöêàé âûðàçíàñö³*
Полымя. – 2000. – № 4. – С. 248–262.

313. *Ïðà ïàäà÷ó ïðûêàçàê ó çáîðí³êàõ ³ ñëî¢í³êàõ*
Беларуская лінгвістыка. – 2000. – Вып. 49. – С. 72–78.

314. *Êàá óâàñêðýñíóöü çíî¢: Ñëîâà ¢ àáàðîíó ôðàçåàëàã³çìà¢*
Літаратура і мастацтва. – 2000. – 26 мая.

315. *Àíàë³ç ìîâû íà ¢ðîêàõ ë³òàðàòóðû*
Роднае слова. – 2000. – № 7. – С. 57–60.

316. *Íå òîëüê³ øòî ñêàçàíà, àëå ³ ÿê ñêàçàíà*
Настаўніцкая газета. – 2000. – 21 лістап.

317. *Ôàêòû – ðý÷ óïàðòàÿ*
Наша слова. – 2000. – 27 верас.

318. *Ïðà ãâàëò, êëÿâàöü ³ ³íøàå*
Настаўніцкая газета. – 2000. – 24 кастр.

319. *Ôðàçåàëàã³çìû ÿê âûí³ê ñ³íåêäàõ³÷íàãà ïåðàíîñó*
Словообразование и номинативная деривация: материалы VII Междунар. науч. конф., 11–15 апр. 2000 г. – Гродно: ГрГУ, 2000. – С. 184–188.

320. *Ñïåöûô³êà ìàñòàöêàãà ìà¢ëåííÿ*
Мова і літаратура ў сярэдняй і вышэйшай школе: Актуальныя праблемы выкладання: матэрыялы Рэсп. канф. 27 крас. 2000 г. – Гродна: ГрДУ, 2000. – С. 3–8.

321. *Ïðà àñíîâíûÿ âûêëþ÷ýíí³ ç ïðàâ³ëà*
Беларускае мовазнаўства на рубяжы III тысячагоддзя: матэрыялы навук. канф., прысвеч. 70-годдзю Інстытута мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі, 2–3 ліст. 1999 г. – Мінск, 2000. – С. 98–101.

322. *Ïðûêàçê³ ¢ õðýñòàìàòûéíûõ òâîðàõ*
Роднае слова. – 2001. – № 1. – С. 49–52.

323. *Ëåíä-ë³ç, âàéíà ³ ïåðàìîãà*
Народная воля. – 2001. – 10 лют.

324. *Ãýòà áûëî íå òàê*
Наша слова. – 2001. – 21 лют.

325. *Êàë³ æ áóäçå íîâû ïðàâàï³ñ?*
Настаўніцкая газета. – 2001. – 22 лют.

326. *Íà Áåëàðóñ³ ï÷îëû ÿê ãóñ³*
Пагоня. – 2001. – 5 крас.

327. *Íàâóêà ³ ãàçåòíû àðòûêóë*
Настаўніцкая газета. – 2001. – 7 крас.

328. *Ãåë³é, ãåí³é, àìô³áðàõ³é...*
Настаўніцкая газета. – 2001. – 14 крас.

329. *Ï'åñà ßíê³ Êóïàëû «Òóòýéøûÿ»: Ðýàëüíà-ã³ñòàðû÷íû êàìåíòàðûé*
Беларуская мова і літаратура. – 2001. – № 1. – С. 107–121.

330. *Ïðà «Íà Áåëàðóñ³ ö³ ¢ Áåëàðóñ³?» ³ ³íøàå*
Роднае слова. – 2001. – № 4. – С. 50–52.

331. *Ó àáàðîíó ãàçåòíàãà àðòûêóëà*
Вышэйшая школа. – 2001. – № 2. – С. 21– 22.

332. *Ôðàçåîëîãèçìû ñ êîìïîíåíòîì* íå
Переходные явления в области лексики и фразеологии русского языка и других славянских языков: материалы науч. симпозиума 21–23 мая 2001 г. – Великий Новгород, 2001. – С. 39–41.

333. *Ïðà àäíó ïðûêàçêó ³ ÿø÷ý ñ¸ å-òîå*
Наша слова. – 2001. – 18 ліп.

334. *Ó àáàðîíó âîðàíà*
Настаўніцкая газета. – 2001. – 7 жн.

335. *Ïðà ôðàçåàëàã³çìû ³ íåôðàçåàëàã³çìû*
Настаўніцкая газета. – 2001. – 29 верас.

336. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì*
Роднае слова. – 2001. – № 9. – С. 49, 57.

337. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì*
Роднае слова. – 2001. – № 10. – С. 33, 44, 48, 76.

338. *Áîìæ, áàìæûõà, áîìæûê... Ïðà ñëîâû, ÿê³õ íÿìà ¢ ñëî¢í³êàõ*
Маладосць. – 2001. – № 8. – С. 241–250.

339. *Ñëîâà ïðà êàëåãó*
Гродзенскі універсітэт. – 2001. – 29 снеж.

340. *Ñïåöûô³êà âûêàðûñòàííÿ çàéìåíí³êà¢*
Роднае слова. – 2002. – № 1. – С. 72–73.

341. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì*
Роднае слова. – 2002.– № 1.– С. 38, 81.

342. *Äâà àêíû ö³ äâà âîêíû?*
Роднае слова. – 2002.– № 2. – С. 75.

343. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì: Ðóæîâû òóìàí*
Роднае слова. – 2002. – № 2.– С. 75.

344. *Ïàéøî¢ áû¢: Ïðà ¢æûâàííå ñêëàäàíàé ôîðìû ïðîøëàãà ÷àñó*
Роднае слова. – 2002. – № 3.– С. 55.

345. *Ñòûë³ñòû÷íûÿ ôóíêöû³ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó òâîðàõ ßíê³ Êóïàëû*
Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні: матэрыялы навук. канф., 25 кастр. 2001 г. – Гродна: ГрДУ, 2002. – С. 67–74.

346. *Ñ³íòàêñ³÷íà àáóìî¢ëåíàå çíà÷ýííå ñëî¢ ³ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Беларуская мова і літаратура. – 2002. – № 1. – С. 117–127 (у сааўтарстве з Л. М. Якшук).

347. *Ôðàçåàëàã³çìû ç êàìïàíåíòàì íå ¢ ñëî¢í³êàõ*
Беларуская мова і мовазнаўства: да 75-годдзя акадэміка М.В. Бірылы. – Мінск, 2000. – С 221–225.

348. *Ïðà ìàñòàöêàå ìàéñòýðñòâà Ð. Áàðàäóë³íà*
Пісьменнік – мова – стыль: матэрыялы II Міжнар. канф., прысвеч. 75-годдзю з дня нараджэння прафесара Л.М. Шакуна. Мінск, 15–16 лістап. 2001 г. – Мінск, 2002. – Том 1. – С. 67–70.

349. *Ëåáÿäçåâ³÷ Óëàäç³ì³ð*
Памяць: Шчучынскі раён. – Мінск, 2001. – С. 260–262.

350. *Ñàêðàòàð ðý¢êîìà Êë³ìåíö³é Ðóñ³ëêà*
Памяць: Шчучынскі раён. – Мінск, 2001. – С. 126–127.

351. *Çà ëåïøóþ áóäó÷ûíþ*
Памяць: Шчучынскі раён. – Мінск, 2001. – С. 171.

352. *Ç äûñêóñ³éíûõ ïûòàííÿ¢ ñ³íòàêñ³ñó*
Актуальныя пытанні беларускай лінгвістыкі (да 80-годдзя праф. М.С. Яўневіча): зб. навук. артыкулаў. – Мінск, 2002. – С. 95–99.

353. *Ñ³íòàêñ³÷íà àáóìî¢ëåíàå çíà÷ýííå ñëî¢*
Творчасць Элаізы Ажэшкі і беларуская культура: зб. навуковых прац. – Гродна: ГрДУ, 2002. – С. 166–171.

354. *Íå ÷ûòà¢ êí³ã³ ö³ íå ÷ûòà¢ êí³ãó?: Ê³ðàâàííå ïðû ïðàìûì äàïà¢íåíí³*
Роднае слова. – 2002. – № 4. – С. 71.

355. *«Êðóïåí³ ¢âîëþ ÿ ïàå¢øû...»: Óæûâàííå äçååïðûñëî¢ÿ¢*
Роднае слова. – 2002. – № 5. – С. 42–43.

356. *Íå õòî ³íøû ÿê ³ í³õòî ³íøû*
Роднае слова. – 2002. – № 6. – С. 58–59.

357. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì: íà ïî¢íûì ñóð'¸çå, ïÿòû àêò, ÷àìÿðûöà âåäàå*
Роднае слова. – 2002. – № 6. – С. 80.

358. *Àáçàö*
Роднае слова. – 2002. – № 7. – С. 56–57.

359. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì: ñâà³ì³ ñëîâàì³, ñåðàäà ç-ïàä ïÿòí³öû*
Роднае слова. – 2002. – № 7. – С. 54.

360. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì: øàðê³ íà áàðê³, øàøê³ ¢ ìÿøê³*
Роднае слова. – 2002. – № 8. – С. 72.

361. *Ïðà òëóìà÷àëüíû ñëî¢í³ê ïðûêàçàê*
Сб. науч. трудов по лексикографии. – Гродно: ГрГУ, 2002. – С. 198–201.

362. *Àäç³í àäíàãî, àäíà àäíó, àäíî àäíàãî*
Роднае слова. – 2002. – № 9. – С. 78.

363. *Óëàñö³âû êàìó-÷àìó, õàðàêòýðíû äëÿ êàãî-÷àãî*
Роднае слова. – 2002. – № 10. – С. 58.

364. *×àìó ìû òàê ãàâîðûì: òàê áû ìîâ³öü, ïàçíàööà íà ôàðáàâàíûõ ë³ñàõ, öóêàð ìÿäîâ³÷*
Роднае слова. – 2002. – № 10. – С. 26.

365. *Óñÿðýäç³íå – ïðûñëî¢å ³ ïðûíàçî¢í³ê?*
Роднае слова. – 2002. – № 11. – С. 61.

366. *Ñàðîìåööà, ïàñàðîìåööà*
Роднае слова. – 2002. – № 12. – С. 57.

367. *Âûâåñö³ ¢ ïîëå, âÿñåëüíû ãåíåðàë, ÷îðíû âîðàí*
Роднае слова. – 2002. – № 12. – С. 61.

368. *Äàðý÷íàñöü ìà¢ëåííÿ*
Роднае слова. – 2003. – № 1. – С. 72–74.

369. *Ïðà àñàáë³âàñö³ ¢æûâàííÿ íåêàòîðûõ ôðàçåàëàã³çìà¢: ïà âÿë³ê³ì ðàõóíêó, êøòàëòó...*
Настаўніцкая газета. – 2003. – 25 лют.

370. *Ïðà ïòóøûíàå ìàëàêî ³ ³íøàå*
Настаўніцкая газета. – 2003. – 25 лют.

371. *Íàí³çâàííå àäíîëüêàâûõ ñêëîíà¢ ÿê ìà¢ëåí÷àÿ ïàìûëêà*
Роднае слова. – 2003. – № 2.– С. 56–57.

372. *Ñïðý÷íûÿ ïûòàíí³ ãðàìàòûê³*
Беларуская мова і літаратура. – 2003. – № 1. – С. 27-28.

373. *×àìó ìû òàê êàæàì*
Наша слова. – 2003. – 9 крас.

374. *×àìó ìû òàê êàæàì: âàäç³öü êàçó (âåðíåìñÿ) äà íàøûõ áàðàíî¢, äç³ðêà àä àáàðàíêà ³ ³íø.*
Наша слова. – 2003. – 16 крас.

375. *×àìó ìû òàê êàæàì: ³ ¢ êîëå ³ ¢ ìÿëå, êîò íàïëàêà¢, êóì êàðàëþ, íàñòàâ³öü àêóëÿðû ³ ³íø.*
Наша слова. – 2003. – 23 крас.

376. *Ïðà áàãàööå ³ áåäíàñöü ìà¢ëåííÿ*
Роднае слова. – 2003. – № 4. – С. 64–67.

377. *Ïðà ëàã³÷íàñöü ìà¢ëåííÿ*
Роднае слова. – 2003. – № 7. – С. 66–69.

378. *Ïàðàäàê ñëî¢ ³ ëàã³÷íàñöü ìà¢ëåííÿ*
Роднае слова. – 2003. – № 8. – С. 74–76.

379. *Ãðóíòî¢íà ïðà êàì³÷íàå ¢ ìà¢ëåíí³*
Веснік Магілёўскага дзярж. ун-та імя А.А. Куляшова. – 2003. – № 2–3. – С. 225–227.

380. *Íàçî¢í³ê³ ¢ ìîâå ³ ¢ ìà¢ëåíí³*
Славянскія мовы, літаратуры і культуры: Этнас у святле гісторыі і сучаснасці: зб. навук. прац. – Гродна: ГрДУ, 2003. – С. 261–265.

381. *Íÿñåÿíàå ðîäç³ööà*
Крыніца. – 2003. – № 9. – С. 48–52.

382. *Çíîñàê, Çíîñêà, Çíîñêó...*
Роднае слова. – 2003. – № 10. – С. 76.

383. *Íà¢ðàä ³ íà¢ðàä ö³*
Роднае слова. – 2003. – № 11. – С. 69.

384. *Ïðà ñëîâà «äçÿêóé»*
Наша слова. – 2003. – 26 лістап.

385. *Íîâàå ÿê çàáûòàå ñòàðîå*
Наша слова. – 2003. – 26 лістап.

386. *Ç âÿë³êàé ë³òàðû!*
Наша слова. – 2003. – 26 лістап.

387. *Ïðà íåêàòîðûÿ ôðàçåàëàã³÷íûÿ òýðì³íû*
Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнографическом аспектах: материалы III Междунар. науч. конф. – Гомель: ГГУ им. Ф.Скорины, 2003. – С. 181–385.

388. *Ýë³ïòû÷íû ñïîñàá óòâàðýííÿ ôðàçåàëàã³çìà¢*
Словобразование и номинативная деривация в славянских языках: материалы VIII Международ. науч. конф, 15–16 апреля 2003 г. – Гродно: ГрГУ, 2003. – С. 273–280.

389. *Ïðà âûðàç «âåñö³ ðýé»*
Наша слова. – 2004. – 4 лют.

390. *Ïðà «äçâå âÿë³ê³ÿ ðîçí³öû» ³ ³íøàå*
Наша слова. – 2004. – 18 лют.

391. *«Æûâå Øûëà, Ãðûá, Ìàìîíüêà...»*
Наша слова. – 2004. – 25 лют.

392. *Ïðà ñâÿòà íà âóë³öû ³ ³íøàå*
Наша слова. – 2004. – 3 сак.

393. *Ïàíòàëûê ³ ³íøàå*
Наша слова. – 2004. –13 сак.

394. *Ç æûööÿ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó ïðàñòîðû ³ ÷àñå*
Актуальныя праблемы выкладання мовы і літаратуры ў сярэдняй і вышэйшай школе: матэрыялы рэсп. навук. канф., 30 кастр. 2002. – Гродна: ГрДУ, 2003. – С. 301–305.

395. *Ïðà âûâó÷ýííå ïðûêàçàê ó êóðñå ìîâû*
Беларуская мова і літаратура. – 2004. – № 2. – С. 25–34.

396. *Ç æûööÿ àäíàãî âûðàçó*
Словообразование и номинативная деривация: материалы Междунар. науч. конф., посвящ. памяти проф. В.М. Никитевича, 26 апреля 2004 г. – Гродно: ГрГУ, 2004. – С. 99–102.

397. *Ñêóðà äû àðìàòóðà*
Наша слова. – 2004. – 5 мая.

398. *Ïðà ïàíòàëûê ³ ³íøàå*
Вісник Луганьского национального пед. універс. ім. Т. Шевченко: Філологічні науки. – 2004. – № 5. – С. 186–189.

399. *Ïðà àäíó ïðûêàçêó ³ ÿå âàðûÿíòû*
Наша слова. – 2004. – 26 мая.

400. *«Ïàëþþ» çà íîâûì³ âûðàçàì³*
Роднае слова. – 2004. – № 5. – С. 38–41.

401. *Ïðà íà ñëûõó, íà ÿçûêó ³ ³íøàå*
Літаратура і мастацтва. – 2004. – 4 чэрв.

402. *Õàöå¢ áû¢, õàöåë³ áûë³...*
Наша слова. – 2004. – 23 чэрв.

403. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó*
Роднае слова. – 2004. – № 6. – С. 69–71.

404. *Ãàìáóðãñê³ ðàõóíàê*
Наша слова. – 2004. – 30 чэрв.

405. *ßðìîëåíêà Ãåîðã³é Óëàäç³ì³ðàâ³÷*
Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. – Мінск, 2004. – Т. 18. – С. 301.

406. *Ïàõîäçÿöü ç Á³áë³³*
Наша слова. – 2004. – 28 ліп.

407. *Âûðàçû-á³áëå³çìû*
Наша слова. – 2004. – 18 жн.

408. *Ïðûêàçê³-á³áëå³çìû*
Наша слова. – 2004. – 25 жн.

409. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó: Ã–Ä*
Роднае слова. – 2004. – № 8. – С. 59–61.

410. *Âàëåíòíà àáìåæàâàíàå çíà÷ýííå ñëî¢*
Роднае слова. – 2004. – № 9. – С. 18–21.

411. *Ç íàðîäíûõ ïðûïåâàê*
Наша слова. – 2004. – 15 верас.

412. *Òýêñòàëàã³÷íû àíàë³ç Êóïàëàâàé «Ïà¢ë³íê³»*
Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні: матэрыялы навук. канф., 24 кастр. 2003 г. – Гродна: ГрДУ, 2003. – С. 90–95.

413. *Ì³æìî¢íûÿ ñóâÿç³ ¢ ôðàçåàëîã³³*
Шлях да ўзаемнасці: матэрыялы навуковай канферэнцыі, 24–25 кастр. 2002 г. Гродна: у 2 ч. – Гродна, 2004. – Ч. 1. – С. 62–68.

414. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó*
Роднае слова. – 2004. – № 11. – С. 74–75.

415. *Ïðà ñ³ñòýìíûÿ ñóâÿç³ ¢ ïàðýì³ÿëîã³³ ³ àäíó ãðóïó ïðûêàçàê*
Актуальныя праблемы мовазнаўства (да 80-годдзя прафесара І.Я. Лепешава): матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, 28 кастр. 2004 г. – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 113–119.

416. *Óñïîìí³ì äîáðûì ñëîâàì*
Гродзенская праўда. – 2004. – 23 снеж.

417. *Ñëîâà ÿê êàìïàíåíò ïðûêàçê³*
Актуальныя праблемы функцыянавання і развіцця лексікі славянскіх моў: матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, прысвечанай 60-годдзю універсітэта, 7–8 кастр. 2004 г. – Мазыр: МДПУ, 2004. – С. 71–73.

418. *Ëåêñ³÷íû àíàë³ç ó ñÿðýäíÿé ³ âûøýéøàé øêîëå*
Беларуская мова і літаратура. – 2004. – № 6. – С. 13–18.

419. *Àíàë³ç ìîâû ìàñòàöêàãà òâîðà íà ¢ðîêàõ ë³òàðàòóðû*
Актуальныя праблемы выкладання мовы і літаратуры ў сярэдняй і вышэйшай школе: матэрыялы рэспубліканскай навуковай канферэнцыі, 16 крас. 2004 г. – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 88–91.

420. *Ìû ïîìí³ì Âàñ, Òàööÿíà Ï³ë³ïà¢íà*
Гродзенскі універсітэт. – 2005. – 31 студз.

421. *Ïàñëóõàåì ßíêó Êóïàëó*
Краязнаўчая газета. – 2005. – Сакавік. – № 9.

422. *Ïàðýì³ÿëîã³ÿ ÿê àñíîâíû ðàçäçåë ìîâàçíà¢ñòâà*
Надзённыя пытанні лінгвістыкі (да 75-годдзя прафесара П.У. Сцяцко): матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, 11 сак. 2005 г. – Гродна: ГрДУ, 2005. – С. 70–72.

423. *Ñ³òóàöûéíûÿ ³ êàíòýêñòóàëüíûÿ ïðûêàçê³*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 1. – 2005. – № 1. – С. 171–177.

424. *Ç âåäàííåì ñïðàâû*
Роднае слова. – 2005. – № 4. – С. 69–70.

425. *Íÿìà òàãî, øòî ðàíüø áûëî*
Наша слова. – 2005. – 1 чэрв.

426. *Æàáðû, ø÷ýëåïû*
Наша слова. – 2005. – 8 чэрв.

427. *Ç íÿë¸ ãêàãà æûööÿ Êóçüìû ×îðíàãà*
Наша слова. – 2005. – 6 ліп.

428. *Øîñòàå ïà÷óöö¸ , âîñüìû öóä ñâåòó*
Наша слова. – 2005. – 13 ліп.

429. *«Çàêàäû÷íû» ³ ³íøàå*
Наша слова. – 2005. – 24 жн.

430. *Ç æûööÿ ïðûêàçàê*
Наша слова. – 2005. – 12 кастр.

431. *Ìàðôàëàã³÷íûÿ àñàáë³âàñö³ ïðûêàçàê*
Е.Ф. Карский и современное языкознание: материалы X международных чтений, 16–17 мая 2005 г. – Гродно: ГрГУ, 2005. – С. 81–187.

432. *Ðûôìàâàíûÿ ïðûêàçê³*
Наша слова. – 2005. – 26 кастр.

433. *Íåêàëüê³ çà¢âàã äà «Çàäàííÿ¢ ³ òýñòà¢»*
Беларуская мова і літаратура. – 2005. – № 8. – С. 36–41.

434. *Ãðàô³êà*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 67–72.

435. *Àðôàãðàô³ÿ*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 89–94.

436. *Ïðàáëåìû ôðàçåàëàã³÷íàé ñòûë³ñòûê³ ³ ôðàçåàëàã³÷íàé íîðìû*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 182–183.

437. *Çàéìåíí³ê³*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 301–302.

438. *Äçåÿñëî¢. Ñêëàäàíàÿ ôîðìà ïðîøëàãà ÷àñó*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 340–341.

439. *Óæûâàííå äçååïðûñëî¢ÿ¢*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 379–386.

440. *Ïðà ðàçìåæàâàííå ÷ëåíà¢ ñêàçà*
Беларуская мова: хрэстаматыя. – Мінск, 2005. – С. 411–414.

441. *Êðàï³âà Êàíäðàò Êàíäðàòàâ³÷*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2005. – Т. 1. – С. 715–717.

442. *Ïàðàäàê ñëî¢-êàìïàíåíòà¢ ó ïðûêàçêàõ*
Славянская фразеология в ареальном, историческом и этнокультурном аспектах: материалы IV Международной научной конференции. – Гомель: ГГУ им. Ф.Скорины. 2005. – С. 180–183.

443. *¨í íå ïðûíÿ¢ çëî, àëüáî ïðà Êóïàëàâû âåðøû ç òóðìû*
Краязнаўчая газета. – 2005. – Ліпень. – № 26.

444. *Ïðà ýòûìàëàã³÷íûÿ çâåñòê³ ¢ ïàðýì³ÿãðàô³÷íûõ ñëî¢í³êàõ*
Слово и словарь: сб. науч. тр. по лексикографии. – Гродно: ГрГУ, 2005. – С. 12–17.

445. *Ïðà áë³çêàå ñâàÿöòâà ìî¢*
Наша слова. – 2006. – 22 лют.

446. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó*
Роднае слова. – 2006.– № 2. – С. 73–76.

447. *Êí³ãà ïðà àä÷àé, áîëü ³ ãîðû÷*
Наша слова. – 2006. – 1 сак.

448. *Ç ðàíåé íå àï³ñàíûõ âûðàçà¢*
Наша слова. – 2006. – 8 сак.

449. *Ç ôðàçåàëàã³çìà¢, íå àï³ñàíûõ ó ñëî¢í³êàõ*
Наша слова. – 2006. – 15 сак.

450. *Ï³ñàëàñÿ ³ òàêàÿ àíêåòà...*
Наша слова. – 2006. – 22 сак.

451. *Ó ôðàçåàëàã³÷íóþ ñêàðáîíêó*
Роднае слова. – 2006. – № 3. – С. 68–70.

452. *Àá ïðàí³êàëüíàñö³ ïðûêàçàê*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 1. Гуманітар. навукі. – 2006. – № 2. – С. 141–145.

453. *Ïðà ïàðýì³ÿëîã³þ ¢ êóðñå ìîâû*
Gwary i onomastyka pogranicza polsko-wschodniosiowiacskiego i siowiacsko-baityckiego. – Biaiystok, 2006. – С. 355–369.

454. *Ïàðýì³ÿëîã³ÿ*
Беларускі фальклор.– Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 303–305.

455. *Ñöÿøêîâ³÷ Ðàööÿíà Ï³ë³ïà¢íà*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 578.

456. *Ïåòðûêåâ³÷ Ì³êàëàé Âàñ³ëüåâ³÷*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 345.

457. *ßêàëöýâ³÷ Ìàðûÿ Àíòîíà¢íà*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 816.

458. *ßíêî¢ñê³ Ì³êàëàé Àðõ³ïàâ³÷*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 820.

459. *ßíêî¢ñê³ Ô¸äàð Ì³õàéëàâ³÷*
Беларускі фальклор. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 821.

460. *Ïðà ñëîâà¢òâàðàëüíûÿ íîðìû*
Наша слова. – 2006. – 30 жн.

461. *Ñëàáûÿ ìÿñö³íû ìàðôàëàã³÷íûõ íîðìà¢*
Наша слова. – 2006. – 13 верас.

462. *Ç ïåðàæûòàãà*
Наша слова. – 2006.– 4 кастр.

463. *Ñ³íòàêñ³÷íû ðàçáîð ïðûêàçàê*
Беларуская мова і літаратура. – 2006. – № 12. – С. 32–38.

464. *Äà òàãî æ*
Роднае слова. – 2006. – № 7. – С. 29.

465. *Ïà¢ñòàãîääçÿ, à íå ïà¢ñòàãîääçå*
Роднае слова. – 2006. – № 12.– С. 30.

466. *Ñëîâà íå âåðàáåé, íàâàò êàë³ âûëÿòàå ç «âûñîê³õ» âóñíà¢*
Народная воля. – 2007. – 18 студз.

467. *Õóò÷ýé^{1} ³ õóò÷ýé^{2} – àìîí³ìû*
Роднае слова. – 2007. – № 2. – С. 32.

468. *Ñòðóêòóðíà-ñåìàíòû÷íûÿ òûïû ïðûêàçàê*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы. Серыя 3. – 2007. – № 1. – С. 35–40.

469. *Ôóíäàìåíòàëüíàÿ ïðàöà. Â.Ï. Æóêîâ, À.Â. Æóêîâ. Ðóññêàÿ ôðàçåîëîãèÿ. – Ì.: Âûñø. øê., 2006*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 3. – 2007. – № 1. – С. 130–131.

470. *Ôóíêöûÿíàëüíà-ñòûë¸âûÿ ðàçðàäû ïðûêàçàê*
Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні: зб. навук. прац. – Гродна: ГрДУ, 2007. – С. 235–241.

471. *Ñïàäûëêà, à íå ç-ïàä ³ëêà*
Роднае слова. – 2007.– № 4. – С. 31.

472. *Ïðà ïàõîäæàííå ïðûêàçàê*
Полымя. – 2007. – № 4. – С. 210–216.

473. *Ç ì³ðó ïà í³òöû...*
Настаўніцкая газета. – 2007. – 12 чэрв.

474. *Ëåíà-ë³ç – çàáûòàÿ ñòàðîíêà ã³ñòîðû³*
Наша слова. – 2007. – 27 чэрв.

475. *Ãðóíòî¢íà ïðà àãóëüíàå ìîâàçíà¢ñòâà: Â. Ðàãà¢öî¢. Àãóëüíàå ìîâàçíà¢ñòâà*
Роднае слова. – 2007. – № 7. – С. 40.

476. *Ïðà äâà çáîðí³ê³ ïðûêàçàê*
Наша слова. – 007. – 5 ліп.

477. *Çëîäçåé, çëàäçå³*
Роднае слова. – 2007. – № 8. – С. 20.

478. *×ûñö³íÿ ìà¢ëåííÿ*
Беларуская мова і літаратура. – 2007. – № 8. – С. 21–31.

479. *Òýêñòàëàã³÷íû àíàë³ç Êóïàëàâàé «Ïà¢ë³íê³»*
Наша слова. – 2007. – 5 верас.

480. *Êðàï³âà Êàíäðàò*
Чарадзеі роднага слова... 40 моўных партрэтаў беларускіх пісьменнікаў: у 2 ч. – Мінск: МДЛУ, 2006. – Ч. 1. – С. 165–177.

481. *Âàãàíí³ ¢ ìàðôàëàã³÷íàé íîðìå*
Наша слова. – 2007. – 10 кастр.

482. *Ïðà àäç³í ïåðàêëàäíû ñëî¢í³ê ôðàçåàëàã³çìà¢ ³ ïðûêàçàê*
Слово и словарь: сб. научных трудов по лексикографии. – Гродно: ГрГУ, 2007. – С. 14–17.

483. *Ïðàáëåìû ôðàçåàëàã³÷íàé ñòûë³ñòûê³*
Праграмы спецкурсаў для студэнтаў спецыяльнасці 1–21 05 01 – Беларуская мова (спецыялізацыя 2–21 05 01 01 – Мовазнаўства). – Гродна: ГрДУ, 2007. – С. 40–43.

484. *Ñïîñàáû ¢êëþ÷ýííÿ ïðûêàçàê ó êàíòýêñò*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 3. – 2007. – № 4. – С. 6–11.

485. *Ñëîâû, øòî âÿðòàþööà äà æûööÿ: ãàðáàòà, ïàêðû¸ìà, ïåðàê³í÷ûê*
Роднае слова. – 2007. – № 11. – С. 37.

486. *ßê ÿ àááðàíÿ¢ñÿ*
Наша слова. – 2007. – 5 снеж.

487. *Íåäàêëàäíûÿ ñöâÿðäæýíí³*
Роднае слова. – 2007. – № 12. – С. 40–41.

488. *Í³ ê ñÿëó í³ ê ãîðàäó*
Наша слова. – 2007. – 26 снеж.

489. *Êîëüê³ ôðàçåàëàã³çìà¢ ó ìîâå?*
Наша слова. – 2008. – 9 студз.

490. *Ñèòóàòèâíûå è êîíòåêñòóàëüíûå ïîñëîâèöû*
К 60-летию профессора А.В. Жукова: юбилейный сборник научных трудов. – Великий Новгород, 2007. – С. 82–87.

491. *Ôóíäàìåíòàëüíûé òðóä. Î ìîíîãðàôèè Â.Ï. Æóêîâà è À.Â. Æóêîâà «Ðóññêàÿ ôðàçåîëîãèÿ». – Ì., 2006. – 408 ñ.*
К 60-летию профессора А.В. Жукова: юбилейный сборник научных трудов. – Великий Новгород, 2007. – С. 173–177.

492. *Ñýíñàâàÿ êëàñ³ô³êàöûÿ ïðûêàçàê ÿê ìîâíûõ àäç³íàê*
Беларуская лінгвістыка. – Вып. 59. – Мінск, 2007. – С. 3–12.

493. *Ñëîâà¢òâàðàëüíûÿ íîðìû ³ êóëüòóðà ìà¢ëåííÿ*
Граматычны лад беларускай мовы: шляхі гістарычнага развіцця і сучасныя тэндэнцыі: матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі, 29–30 кастр. 2007 г. – Мінск, 2007. – С. 23–28.

494. *Ïðûêàçêà ³ íîðìà*
Роднае слова. – 2008. – № 2. – С. 37–41.

495. *Òàêîå íå çàáûâàåööà*
Прадмова да кнігі: *М. Мельнікаў*. Вяртайцеся, буслы! – Мінск: Кнігазбор, 2008. – С. 3–6.

496. *Ïðûêàçêà ³ íîðìà (çàêàí÷ýííå)*
Роднае слова. – 2008. – № 3. – С. 43–46.

497. *Ïðà âûðàç «àñ¸ ë ìàëÿâàíû» ³ ³íøàå*
Наша слова. – 2008. – 16 крас.

498. *Ïðà âûìà¢ëåííå ãóêà «ã»*
Наша слова. – 2008. – 11 чэрв.

499. *Ôóíäàìåíòàëüíûé òðóä. Â.Ï. Æóêîâ, À.Â. Æóêîâ. Ðóññêàÿ ôðàçåîëîãèÿ.*
Вестник Новгородского гос. университета. – 2007. – № 44. – С. 87–89.

500. *Ñåì ðàçî¢ àäìåðàé...*
Краязнаўчая газета. – 2008. – Чэрвень. – № 23.

501. *Ñåì ðàçî¢ àäìåðàé... (çàêàí÷ýííå)*
Краязнаўчая газета. – 2008. – Чэрвень. – № 24.

502. *Ìàñòàöê³ÿ àñàáë³âàñö³ ïðûêàçàê*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 3. – 2008. – № 2. – С. 51–60.

503. *Ìàäýë³ðàâàííå íà ¢çîð ïðûêàçàê*
Наша слова. – 2008. – 13 жн.

504. *Ïðà çàãàëî¢ê³ ìàñòàöê³õ òâîðà¢*
Роднае слова. – 2008. – № 8. – С. 49–50.

505. *Äçå æ ñòàâ³öü íàö³ñê?*
Беларуская мова і літаратура. – 2008. – № 9. – С. 26–28.

506. *Ôðàçåîëîãèçì*
Республика Беларусь: энциклопедия. – Минск: БелЭн, 2008. – Т. 7. – С. 393.

507. *Ôðàçåîëîãèÿ*
Республика Беларусь: энциклопедия. – Минск: БелЭн, 2008. – Т. 7. – С. 394.

508. *«Ë³íãâ³ñòû÷íàå êðàÿçíà¢ñòâà Ãðîäçåíø÷ûíû»*
Краязнаўчая газета. – 2009. – Студзень. – № 2.

509. *Ïðà ïà¢çðî¢íåâû â³ä ë³íãâ³ñòû÷íàãà àíàë³çó*
Роднае слова. – 2009. – № 1. – С. 57–60.

510. *Ç âÿë³êàé ë³òàðû!*
Народная воля. – 2009. – 31 студз.

511. *Êàë³ âåðûöü ì³ôàì ñòàë³íñêàãà ñòà¢ëåí³êà Ïàíàìàðýíê³, òî ìåñöà äëÿ ïðà¢äû íå çàñòàíåööà*
Народная воля. – 2009. – 3–5 лютага.

512. *Ïðà íåñöýí³÷íûÿ ïåðñàíàæû ¢ ï’åñå ßíê³ Êóïàëû «Òóòýéøûÿ»*
Краязнаўчая газета. – 2009. – Люты. – № 8.

513. *Ëþá³öü ñâîé êðàé...*
Наша слова. – 2009. – 4 сак.

514. *Íåñöýí³÷íûÿ ïåðñàíàæû ¢ Êóïàëàâûõ «Òóòýéøûõ»*
Рэспубліканскія Купалаўскія чытанні. – Гродна: ГрДУ, 2009. – С. 69–74.

515. *Ïðà òîå, øòî íå òðàï³ëà ¢ ñëî¢í³ê*
Наша слова. – 2009. – 5 крас.

516. *Ïðà íåñöýí³÷íûÿ ïåðñàíàæû ¢ ï’åñå ßíê³ Êóïàëû «Òóòýéøûÿ» (çàêàí÷ýííå)*
Краязнаўчая газета. – 2009. – Сакавік. – № 10.

517. *Ïðàâäà î ëåíä-ëèçå*
Аналитическая газета «Секретные исследования». – 2009. – № 9.

518. *Äàäàòàê äà ñëî¢í³êà*
Наша слова. – 2009. – 3 чэрв.

519. *Ïðûêàçêà ³ ÿå âàðûÿíòû*
Краязнаўчая газета. – 2009. – № 20.

520. *Ç âÿë³êàé ë³òàðû!*
Краязнаўчая газета. – 2009. – № 21.

521. *Ç íÿë¸ ãêàãà æûööÿ Êóçüìû ×îðíàãà*
Краязнаўчая газета. – 2009. – № 24

522. *Äàâåäí³ê ïðà ìîâû ñâåòó*
Наша слова. – 2009. – 15 ліп.

523. *Âûðàçíàñöü ìà¢ëåííÿ*
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 3. – 2009. – № 2. – С. 57–66.

524. *Ïðà «ëàõ³ ïàä ïàõ³»*
Наша слова. – 2009. – 8 ліп.

525. *Ñëàáûÿ ¢÷àñòê³ ñ³íòàêñ³÷íûõ íîðìà¢*
Беларуская мова і літаратура. – 2009. – № 10. – С.44 – 52.

526. *Ïðàâäà î Ïóøêèíå*
Аналитическая газета «Секретные исследования». – 2009. – № 4.

ÏÅÐÀË²Ê ÂÛÄÀÂÅÖÒÂÀ¡, ×ÀÑÎÏ²ÑÀ¡, ÃÀÇÅÒ, Ó ßÊ²Õ ÄÐÓÊÀÂÀ¡Ñß ². ß. ËÅÏÅØÀ¡

Âûäàâåöòâû

Беларуская асацыяцыя «Конкурс»
Беларуская навука
Беларуская Энцыклапедыя
Выдавецкі дом ТБМ
Выдавецкі цэнтр ГрДУ
Вышэйшая школа
Гродзенскае абласное аддзяленне Беларускага фонду культуры
Навука і тэхніка
Народная асвета
РІВШ БДУ
Універсітэцкае

×àñîï³ñû

Беларуская лінгвістыка
Беларуская мова і літаратура
Беларуская мова і літаратура ў школе
Беларусь
Блокнот агитатора
Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы
Вестник Новгородского государственного университета
Весці АН БССР. Серыя грамадскіх навук
Вісник Луганьского национального пед. університета ім. Т. Шевченко
Вышэйшая школа
Маладосць
Народная асвета
Научно-реферативный бюллетень (отечественная литература: белорусская лексикография)
Полымя
Помнікі гісторыі і культуры Беларусі
Реферативный журнал. Общественные науки в СССР. Языкознание. Серия 6

Роднае слова
Русская речь
Русский язык в школе

Ãàçåòû

Аналитическая газета «Секретные исследования»
Віцебскі рабочы
Гродзенскі універсітэт
Гродненская правда
Дняпроўская праўда (Дуброўна)
Звязда
Знамя юности
Книжное обозрение
Краязнаўчая газета
Лесная правда (Нагорск Кировской обл.)
Літаратура і мастацтва
Народная воля
Настаўніцкая газета
Наша слова
Ніва (Беласток)
Пагоня
Путь Ильича (Ивье)
Савецкая вёска (Шчучын)
Сельская газета
Учительская газета
Чырвоная змена

ÇÂÅÑÒÊ² ¡ ÄÐÓÊÓ ÏÐÀ ².ß. ËÅÏÅØÀÂÀ

1. Шэўчык, Н. Нагляднасць і развіццё мовы вучняў пры вывучэнні сінтаксісу / Н.Шэўчык // Народная асвета. – 1965. – № 3. – С. 36.
2. [Рэдакцыйны артыкул:] Навучаючы, вучыцца // Народная асвета. – 1965. – № 10. – С. 4.
3. Лепешеву И.Я. 28 апреля 1964 г. // Твардовский А. Письма о литературе. – М., 1985. – С. 274–275, 475.

4. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. – Мінск: Беларуская Савецкая Энцыклапедыя, 1986. – Т. 3. – С. 236.

5. Янкоўскі, Ф. Пра запаветнае / Ф. Янкоўскі // Полымя. – 1992. – № 9. – С. 204–205.

6. Сачанка, Б. Адраджэнне праз духоўнасць / Б. Сачанка // Літаратура і мастацтва. – 1993. – 29 мая – 4 чэрв. (№ 22).

7. Карачун, Р. І адзін у полі воін / Р. Карачун, Т. Тамашэвіч // Гродзенская праўда. – 1994. – 1 сак.

8. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Беларуская мова: энцыклапедыя. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1994. – С. 304–305.

9. Даследчык фразеалагізмаў // Літаратура і мастацтва. – 1994. – 21 кастр.

10. Віншуем юбіляра // Роднае слова. – 1994. – № 10. – С. 30.

11. Тамашэвіч, Т. Даследчык роднага слова / Т. Тамашэвіч // Свіцязь. – 1994. – № 3. – С. 129.

12. Крыўко, М. Зайздросны лёс вялікага працаўніка / М. Крыўко // Наша слова. – 1994. – № 45. – С. 6.

13. Сабасцян, Б. Шлях у навуку пачынаўся ў Берштах / Б. Сабасцян // Дзянніца. – 1994. – 10 снеж.

14. Лепешаў Іван Якаўлевіч// Беларусь: энцыклапедычны даведнік. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя, 1995. – С. 422.

15. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Беларуская Энцыклапедыя: у 18 тамах.– Мінск: Беларуская Энцыклапедыя. 1999. – Том 9. – С. 208–209.

16. Даніловіч, М. Навука-98 на філалагічным / М. Даніловіч // Гродзенскі універсітэт. – 1999. – 5 мая.

17. Коўзкі, М. Доля праўды / М. Коўзкі // Літаратура і мастацтва. – 1997. – 10 кастр.

18. Даніловіч, М.А. Слова пра Настаўніка / М.А. Даніловіч // Прафесар Іван Якаўлевіч Лепешаў: бібліяграфічны агляд навукова-педагагічнай дзейнасці па беларускім мовазнаўстве. – Гродна: ГрДУ, 1999. – С. 7–10.

19. Тамашэвіч, Т.І. На ніве роднага слова / Т.І. Тамашэвіч / / Прафесар Іван Якаўлевіч Лепешаў: бібліяграфічны агляд навукова-педагагічнай дзейнасці па беларускім мовазнаўстве. – Гродна: ГрДУ, 1999. – С. 10–13.

20. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Выкладчыкі Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта імя Янкі Купалы: бібліяграфічны даведнік. – Гродна: ГрДУ, 1999. – . 285–287.

21. Даніловіч, М. Віншуем юбіляра / М. Даніловіч // Роднае слова. – 1999. – № 10. – С. 68.

22. Буевіч, В. Іван Якаўлевіч Лепешаў: Чалавек і Настаўнік з вялікай літары / В. Буевіч, А. Сідар // Пагоня. – 1999. – 21 кастр.

23. Крыўко, М. Руплівец мовазнаўства / М. Крыўко // Настаўніцкая газета. – 1999. – 23 кастр.

24. Крыўко, М. Вялікі працаўнік на ніве роднай мовы / М. Крыўко // Наша слова. – 1999. – 27 кастр.

25. Паланёны родным словам // Літаратура і мастацтва. – 1999. – 29 кастр.

26. Якалцэвіч, М. Шчодрасць таленту / М. Якалцэвіч // Гродзенскі універсітэт. – 1999. – 3 лістап.

27. Лепешев Иван Яковлевич // Кто есть кто в Республике Беларусь: Люди Дела. – Минск: Энциклопедикс, 1999. – С. 293.

28. Жук, І. Дазнанні на гарачай далоні / І. Жук // І.Я. Лепешаў. Дазнанні. – Гродна, 2000. – С. 3–4.

29. Дудараў, Л. Ад вясковага хлопчыка да прафесара / Л. Дудараў // Дняпроўская праўда. – 2000. – 26 ліп.

30. Лепешев Иван Яковлевич // Кто есть кто в Республике Беларусь. – Минск, 2001. – Том I: Наука и образование. – С. 93.

31. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Памяць: Шчучынскі раён. – Мінск: БелЭн, 2001. – С. 453–454.

32. І.Я. Лепешаў // С.А. Габрусевіч, І.П. Крэнь. Гродзенскі дзяржаўны універсітэт імя Янкі Купалы. – Гродна: ГрДУ, 2002. – С. 76, 77, 110, 123.

33. Лепешев Иван Яковлевич // Кто есть кто в Республике Беларусь. – Минск: Энциклопедикс, 2004. – С. 170.

34. Тамашэвіч, Т. Паланёны родным словам / Т. Тамашэвіч // Роднае слова. – 2004. – № 9. – С. 16–17.

35. Тамашэвіч, Т.І. Шчодрасць душы / Т.І. Тамашэвіч // Актуальныя праблемы мовазнаўства (да 80-годдзя прафесара І.Я. Лепешава). – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 3–7.

36. Якшук, Л.М. Назаўсёды ўдзячная / Л.М. Якшук // Актуальныя праблемы мовазнаўства (да 80-годдзя прафесара І.Я. Лепешава). – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 7–9.
37. Шчур, Т.М Выдатны фразеолаг і фразеограф / Т.М.Шчур // Актуальныя праблемы мовазнаўства (да 80-годдзя прафесара І.Я. Лепешава). – Гродна: ГрДУ, 2004. – С. 9–12.
38. Якалцэвіч, М. Выдатны вучоны і педагог / М. Якалцэвіч, І. Хлусевіч // Наша слова. – 2004. – 20 кастр.
39. Даніловіч, М. Навуковы подзвіг вучонага / М. Даніловіч // Гродзенская праўда. – 2004. – 23 кастр.
40. Крыўко, М. Навуковы подзвіг беларускага мовазнаўцы / М. Крыўко // Настаўніцкая газета. – 2004. – 23 кастр.
41. Тамашэвіч, Т.І. Нястомны ў жыцці і працы / Т.І. Тамашэвіч // Гродзенскі універсітэт. – 2004. – 9 лістап.
42. Віншуем з юбілеем // Беларуская мова і літаратура. – 2004. – № 6. – С. 65.
43. Дарагі наш чалавек // Биржа информации. – 2004. – 25 нояб.
44. Далідовіч, Г. З бібліятэкі «КГ» / Г. Далідовіч // Краязнаўчая газета. – 2005. – Сакавік. – № 9.
45. Журавлёв, В. «Налятаў віхор з навальніцаю, ды не гнуўся ён перад бураю» / В. Журавлёв // Перспектива. – 2006. – 29 июня.
46. Лепешаў Іван Якаўлевіч // Беларускі фальклор: энцыклапедыя. – Мінск: БелЭн, 2006. – Т. 2. – С. 22.
47. Лепешаў, Іван. З перажытага / Іван Лепешаў // Наша слова. – 2006. – 4 кастр.
48. Лепешаў, Іван. Як я абараняўся / Іван Лепешаў // Наша слова. – 2007. – 5 снеж.
49. Лепешев Иван Яковлевич // Республика Беларусь: энциклопедия. – Минск: БелЭн, 2007. – Том 4. – С.450.
50. Лепешаў Іван Якаўлевіч // М.А. Даніловіч. Лінгвістычнае краязнаўства Гродзеншчыны. – Гродна: ГрДУ, 2008. – С. 183–187.
51. Журавлёв, В. «Чем больше имя знаменито, тем неразгаданней оно...» / В. Журавлёв. – Гродно, 2009. – С. 5–12.

À¡ÒÀÐÝÔÅÐÀÒÛ ÊÀÍÄÛÄÀÖÊ²Õ ÄÛÑÅÐÒÀÖÛÉ, ÂÛÊÀÍÀÍÛÕ ÏÀÄ Ê²ÐÀ¡Í²ÖÒÂÀÌ ². ß. ËÅÏÅØÀÂÀ

1. *Яколцевич Мария Антоновна*. Стилистическое функционирование пословиц в белорусских художественных текстах (специальность 10.02.02 – языки народов СССР. Белорусский язык). – Минск: Институт языкознания имени Якуба Коласа АН БССР, 1990. – 24 с.

2. *Маршэўская Валянціна Васільеўна*. Семантычная і граматычная характарыстыка фразеалагізмаў са структурай сказа ў сучаснай беларускай літаратурнай мове (спецыяльнасць 10.02.01 – беларуская мова). – Мінск: Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі, 1996. – 20 с.

3. *Хлусевіч Ірына Міхайлаўна*. Варыянтнасць фразеалагізмаў у сучаснай беларускай літаратурнай мове (спецыяльнасць 10.02.01 – беларуская мова). – Мінск: Інстытут мовазнаўства НАН Беларусі, 2001. – 21 с.

4. *Садоўская Алена Станіславаўна*. Фразеалагізмы-спалучэнні ў сучаснай беларускай мове (спецыяльнасць 10.02.01 – беларуская мова). – Мінск: Інстытут мовазнаўства НАН Беларусі, 2002. – 21 с.

5. *Якшук Людміла Мечыславаўна*. Назоўнікавыя фразеалагізмы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове (спецыяльнасць 10.02.01 – беларуская мова). – Мінск: Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа НАН Беларусі, 2006. – 22 с.

ÊÍ²Ã², ÂÛÄÀÄÇÅÍÛß ÏÀÄ ÐÝÄÀÊÖÛßÉ ².ß. ËÅÏÅØÀÂÀ

1. Скарачэнне беларускіх слоў і словазлучэнняў, назваў выдавецтваў, беларускіх часопісаў і газет у бібліяграфічным апісанні друкаваных твораў: метадычныя рэкамендацыі Дзяржаўнай кніжнай палаты БССР. – Мінск, 1979. – 60 с.

2. *М. А. Даніловіч*. Граматычная характарыстыка фразеалагізмаў. – Мінск: Навука і тэхніка, 1991. – 110 с.

3. *І. М. Хлусевіч*. Варыянтнасць фразеалагізмаў у сучаснай беларускай літаратурнай мове. – Гродна: ГрДУ, 2002. – 100 с.

4. *А. С. Садоўская*. Фразеалагізмы-спалучэнні ў сучаснай беларускай мове. – Гродна: ГрДУ, 2003. – 118 с.

5. *В. В. Маршэўская*. Фразеалагізмы са структурай сказа. – Гродна: ГрДУ, 2003. – 116 с.

6. *Л. М. Якшук*. Назоўнікавыя фразеалагізмы ў сучаснай беларускай літаратурнай мове. – Гродна: ГрДУ, 2008. – 221 с.

Ä À Ä À Ò À Ê

Як піша пра І. Я. Лепешава прафесар М. А. Даніловіч у «Лінгвістычным краязнаўстве Гродзеншчыны» (2008, с. 183), «вельмі важная рыса вучонага – выключная акуратнасць у рабоце. У любой яго публікацыі, ці то артыкуле, ці то манаграфіі, чытач не знойдзе павярхоўнасці, тут заўсёды глыбіня разважанняў, аргументы вынашаныя, вывераныя, кожнае слова – на сваім месцы, фраза – адшліфаваная». Далей, як некаторае пацвярджэнне гэтага, змяшчаем два даволі актуальныя артыкулы І. Я. Лепешава, напісаныя апошнім часам. Першы быў апублікаваны ў «Родным слове» (2009, № 1), другі яшчэ нідзе не друкаваўся.

².ß. ËÅÏÅØÀ¡

ÏÐÀ ÏÀ¡ÇÐÎ¡ÍÅÂÛ Â²Ä Ë²ÍÃÂ²ÑÒÛ×ÍÀÃÀ ÀÍÀË²ÇÓ

Правільна і глыбока зразумець мастацкі твор у цэлым можна толькі пры ўсведамленні кожнага яго адзіна мажлівага элемента, пры пільнай увазе як да зместу, так і да формы гэтага твора. Лепшаму ўразуменню тэкстаў, раскрыццю мастацкага майстэрства пісьменніка садзейнічае лінгвістычны аналіз, г.зн. вытлумачэнне разнастайных маўленчых фактаў, каменціраванне «моўных цяжкасцей», часцей за ўсё абумоўленых спецыфікай мастацкага маўлення, эстэтычнай функцыяй слова, фразеалагізма, прыказкі. Найбольш тыповыя аб’екты гэтага аналізу разглядаюцца ў маёй кнізе «Лінгвістычны аналіз літаратурнага твора» (Мінск: Народная асвета, 1981), адрасаванай настаўнікам беларускай мовы і літаратуры. Пра некаторыя іншыя «моўныя цяжкасці мастацкага тэксту», што сустракаюцца ў творах, параўнальна нядаўна ўключаных у школьныя праграмы, гаворка ішла ў двух маіх артыкулах,

змешчаных у «Родным слове» (2000, № 1, с. 57–59; № 7, с. 57–60). Адпаведная мовазнаўчая дысцыпліна – «Лінгвістычны аналіз тэксту» – выкладаецца ў педагагічных універсітэтах рэспублікі, а ў некаторых іншых ВНУ чытаецца як спецкурс.

Я ў свой час быў складальнікам першай праграмы курса «Лінгвістычны аналіз мастацкага тэксту» (Мінск, 1976) і ўжо больш як 30 гадоў выкладаю яго на філалагічным факультэце – спачатку як мовазнаўчую дысцыпліну, сумежную з літаратуразнаўчымі, а пасля як спецкурс. Таму, улічваючы свой выкладчыцкі вопыт, хацелася б выказаць некаторыя заўвагі наконт цяперашняй праграмы курса [1] са спадзяваннем, што, магчыма, яны будуць улічаны пры напісанні новай праграмы і, што асабліва істотна, пры выкладанні самога курса, а таксама пры рэалізацыі ведаў і навыкаў, атрыманых студэнтамі, у іх далейшай школьнай практыцы.

Нагадаем, што першым, хто падаў думку пра неабходнасць лінгвістычнага аналізу пры вывучэнні літаратурнага твора і абгрунтаваў яе яшчэ ў 1922 г., быў Л. У. Шчэрба. Лінгвістычнае вытлумачэнне тэксту праводзіцца, паводле Л. У. Шчэрбы, для таго, каб «чытаць твор з разуменнем яго», каб вучыць «чытаць, разумець і цаніць з мастацкага пункту гледжання»літаратуру, «даследаваць найтанчэйшыя сэнсавыя нюансы асобных выразных сродкаў мовы» [2, с. 26, 27].

Гэтак жа ўсведамляецца сутнасць лінгвістычнага аналізу сучаснымі вядомымі рускімі мовазнаўцамі – аўтарамі грунтоўных адпаведных прац. Так, Л. А. Новікаў вызначае лінгвістычны аналіз як «раскрыццё значэнняў розных элементаў мовы з мэтай поўнага і яснага разумення тэксту» [3, с. 10]. М. М. Шанскі найважнейшай мэтай лінгвістычнага аналізу лічыць тлумачэнне сустрэтых у творы маўленчых фактаў у іх значэнні і ўжыванні, якія «можна ўмоўна назваць моўнымі цяжкасцямі мастацкага тэксту», «прычым толькі таму, што («постольку, поскольку») яны звязаны з разуменнем літаратурнага твора як такога» [4, с. 271; 5, с. 6].

Прыкладна такая ж задача называецца і ў сучаснай праграме курса [1, с. 23]: «вытлумачыць цяжкія для ўспрымання моўныя з’явы (гістарызмы, архаізмы, аказіяналізмы, дыялектызмы, перыфразы, фразеалагізмы, кантэкстуальныя сінонімы, пэўныя фанетычныя з’явы, граматычныя формы і інш.)». Але з гэтай задачай не надта стыкуецца так званы паўзроўневы аналіз (с. 25 – 26) у такіх яго ўзроўнях, як лексічны, фанетычны, марфалагічны і сінтаксічны.

Марфалагічны ўзровень мае ў праграме такую «расшыфроўку»: «Частотнасць ужывання розных часцін мовы, варыянтнасць марфалагічных формаў. Залежнасць статычнасці або дынамізму мастацкага апісання ад канцэнтрацыі пэўных часцін мовы (назоўнікаў, дзеясловаў). Эстэтычная матываванасць іх ужывання ў мастацкім тэксце». Адзін са складальнікаў праграмы піша ў вучэбным дапаможніку: «Пры

аналізе мовы мастацкага тэксту на марфалагічным узроўні звычайна спыняюць увагу на частотнасці ўжывання ў тэксце дзеясловаў, назоўнікаў, прыметнікаў і робяць вывад: дзеясловы надаюць апісанню дынамізм, назоўнікі і прыметнікі ствараюць статычны малюнак» [6, с. 58]. Амаль тое самае – яшчэ ў адной працы [7, с. 21]. Але ж ці з'яўляецца гэта асаблівасцю толькі якога-небудзь пэўнага твора і ці мае яна хоць якое дачыненне да «поўнага і яснага разумення тэксту», ці належыць яна да «моўных цяжкасцей мастацкага тэксту»?

На гэтым пытанні варта спыніцца больш падрабязна.

Як вядома, антычныя граматыкі напачатку вылучалі дзве часціны мовы: дзеяслоў і імя. Пасля катэгорыя імя падзялілася на назоўнікі і прыметнікі. У сучасных беларускай, рускай, украінскай мовах звычайна вылучаюцца дзесяць часцін мовы: назоўнік, прыметнік, лічэбнік, займеннік, дзеяслоў, прыслоўе, прыназоўнік, злучнік, часціцы, выклічнік. Усё часцей асобнымі часцінамі мовы лічаць дзеепрыметнікі і дзеепрыслоўі. Напрыклад, у нядаўняй працы «Сучасная руская мова. Тэорыя, аналіз моўных адзінак» (М., 2001) яны выводзяцца за межы дзеяслова і разглядаюцца як самастойныя сінкрэтычныя часціны мовы.

Гартаючы навуковыя выданні, а таксама шматлікія падручнікі і навучальныя дапаможнікі па беларускай мове для вышэйшай ці сярэдняй школы, толькі ў адным з іх можна знайсці сціслыя звесткі пра тое, што па колькасці слоў у лексічным складзе мовы назоўнік займае першае месца. Гэта можна пацвердзіць колькаснымі паказчыкамі, для чаго зусім неабавязкова пералічваць усе словы ў акадэмічным слоўніку, бо, як вядома, «існуе некаторая імаверная заканамернасць, якая кіруе частотнасцю кожнага элемента мовы» [8, с. 15]: тыповае праяўляецца рэгулярна і паслядоўна. Вось што паказваюць вынікі трох выбарак (па 500 слоў у кожнай), узятых са «Слоўніка беларускай мовы» (1987; с. 314 – 317, 371 – 373, 749 – 752):

Часціны мовы	1-я выбарка	2-я выбарка	3-я выбарка
Назоўнікі	311	267	274
Прыметнікі	129	172	128
Лічэбнікі	–	–	2
Займеннікі	–	2	–
Дзеясловы	40	35	70
Дзеепрыметнікі	9	8	–
Дзеепрыслоўі	–	–	–
Прыслоўі	8	15	25
Злучнікі	1	–	–
Прыназоўнікі	2	–	–
Часціцы	–	–	1
Выклічнікі	–	1	–

Як бачым, больш за палову слоў прыпадае на назоўнікі. Аналагічныя вынікі трох выбарак з ТСБМ – па 21 старонцы кожная (т. 1, с. 340 – 360; т. 2, с. 10 – 30; т. 3, с. 10 – 30) [9, с. 35]: назоўнікаў аказалася 275 у першай выбарцы, 309 – у другой, 267 – у трэцяй; затым ідуць прыметнікі, адпаведна – 130, 123, 131; трэцяе месца займае дзеясловў: 47, 63, 58. Варта, аднак, агаварыцца, што дзеясловы пры падліку ва ўсіх шасці выбарках браліся ў адной трывальнай форме, хоць у слоўніках кожная з абедзвюх формаў (*спавясціць – спавяшчаць, спавіць – спавіваць*) займае сваё алфавітнае месца.

Пададзеныя вышэй лічбы – гэта колькасныя паказчыкі слоў у *мове* (паводле слоўнікаў). Характэрна, што яны значна разыходзяцца з паказчыкамі слоў у *маўленні*. Як вядома, мова і маўленне суадносяцца паміж сабой як сутнасць і з'ява, як абстрактнае і канкрэтнае. Маўленне – гэта мова ў дзеянні, працэс зносін, канкрэтнае функцыянаванне таго, што даецца ў граматыцы і слоўніках, рэалізацыя закладзеных у мове магчымасцей.

Супаставім з папярэднімі вынікі трох выбарак – кожная па 500 *паўназначных* слоў – з мастацкіх тэкстаў. Першая выбарка – з рамана К. Крапівы «Мядзведзічы»(Зб. тв.: у 4 т. Т. 2. Мінск, 1963. С. 185 – 187), другая – з лірычных нататак Я. Брыля «Жменя сонечных промняў» Мінск, 1965. С. 6 – 10), трэцяя – з аповесці В. Быкава «Пакахай мяне, салдацік» (Сцяна. Мінск, 1997. С. 36 – 39):

Паўназначныя часціны мовы	У творах		
	К. Крапівы	Я. Брыля	В. Быкава
Назоўнікі	185	172	178
Прыметнікі	35	67	55
Лічэбнікі	8	8	6
Займеннікі	67	67	65
Дзеясловы	144	94	103
Дзеепрыметнікі	2	6	11
Дзеепрыслоўі	2	8	8
Прыслоўі	57	78	74
У С Я Г О :	500	500	500
Службовыя словы і выклічнікі			
Злучнікі	82	53	41
Прыназоўнікі	76	83	88
Часціцы	66	27	16
Выклічнікі	–	4	–
У С Я Г О :	224	167	145

З табліцы відаць, якую значную актыўнасць і высокую частотнасць набываюць у маўленні колькасна рэдкія ў слоўніку службовыя часціны мовы, а таксама займеннікі, лічэбнікі, прыслоўі.

Назоўнікі ж і ў мове, і ў маўленні першынствуюць. Другое месца ў маўленні займаюць ужо дзеясловы, а не прыметнікі, якія ў слоўніку саступаюць толькі назоўнікам, а ў маўленні аказваюцца на пятым месцы.

У гэтай сувязі варта звярнуць увагу на адно выказванне, змешчанае ў часопісе «Маладосць» (2001. № 10. С. 198), дзе гаворыцца пра паэтычную мову Ніла Гілевіча. Тут як асаблівасць індывідуальна-аўтарскага стылю паэта і яго слоўніка падаецца наступнае: «Найшырэй [у слоўніку] прадстаўлены дзеяслоў, а найбольш ужывальны – назоўнік. Наўрад ці выпадкова колькасць дзеясловаў і дзеяслоўных словазлучэнняў у мове Ніла Гілевіча большая за колькасць прыметнікаў. Гэта азначае, што паэта заўсёды цікавіць не толькі і не столькі сталае, устойлівае ў прадметах і з’явах, колькі часовае, зменлівае, што прымушае іх рухацца, станавіцца іншымі і ў больш шырокім сэнсе – існаваць, жыць».

Са сказанага ж раней можна зрабіць выснову, што гэта не асаблівасць творчай манеры Н. Гілевіча, а *тыповая з’ява ў маўленні любога аўтара-пісьменніка* (з мажлівымі нязначнымі адхіленнямі).

Такім чынам, тыя заняткі, што праграма раіць праводзіць «на марфалагічным узроўні», бескарысныя, непатрэбныя, яны нічога не даюць, акрамя дарэмнай затраты часу і недарэчных вывадаў.

Відаць, тое самае трэба сказаць пра заняткі «на сінтаксічным узроўні». Праграма дае пералік пытанняў, якія вывучаюцца і на лекцыйных ці практычных занятках у раздзеле «Сінтаксіс» і ніяк не звязаны «з разуменнем літаратурнага твора як такога». Тут і аналіз прыназоўнікава-склонавых канструкцый, і простыя ды складаныя сказы, перыяд, парцэляцыя, няўласна-простая мова і нават «знакі прыпынку ў мастацкім тэксце». Вядома ж, што ў добрым мастацкім творы яго сінтаксічнае багацце выяўляецца ў выкарыстанні разнастайных сінтаксічных канструкцый – словазлучэнняў рознай структуры, неаднатыпных простых, ускладненых і складаных сказаў. Гэта можна бачыць, скажам, у наступным урыўку з аповесці Я. Брыля «У Забалоцці днее»:

На лузе – ні душы. Вунь далёка толькі вяртаецца з вёскі ліса. Рудая плямка сунецца па снежнай нерушы, нібы строчыць на кужалі ўзор сваіх дробных слядоў.

А вось і лес. Цёпла пад снегам маленькім елачкам, яны быццам ватай абкладзеныя. Многа снегу на лапках ялін. Дуга чапляецца за голле, і на конскую спіну церушыцца белы іскрысты пыл. Я прыгінаюся, заплюшчваю вочы і радасна ўспамінаю словы майго сваяка...

Калі ж у творы якога-небудзь аўтара значна часцей выкарыстоўваюцца, напрыклад, дзеепрыслоўныя словазлучэнні, а не су-

адносныя з імі сінанімічныя дадданыя часткі часу, умовы, прычыны, уступкі, то назіранні за такімі сінтаксічнымі канструкцыямі і адпаведныя вывады не адносяцца да лінгвістычнага аналізу. Гэта ўжо стылістычны аналіз мастацкага твора.

У праграме курса (с. 23) слушна сказана, што «адзінай, усеагульнай схемы лінгвістычнага аналізу тэксту не існуе». А на с. 24 рэкамендуецца студэнтам на практычных занятках пры паўзроўневым аналізе «назіраць, якія моўныя сродкі кожнага ўзроўню (лексічнага, фанетычнага, марфалагічнага, сінтаксічнага) выбраў аўтар з агульнамоўнага фонду». У такім разе, па-першае, перад намі ўжо, несумненна, «адзіная, усеагульная схема». А па-другое, уся бяда ў тым, што ў мове наогул няма і не можа быць ні марфалагічнага ўзроўню, ні фанетычнага. Агульнапрынята, што ў нашай мове, як і ў іншых, ёсць 4 узроўні. Яны пералічваюцца і сціслa апісваюцца, напрыклад, у «Лінгвістычным энцыклапедычным слоўніку» (М., 1990. С. 539): фанемны, марфемны, лексічны і сінтаксічны.

Нагадаем, што «моўны ўзровень – гэта сукупнасць адносна аднародных адзінак мовы і правіл іх функцыянавання. Кожны ўзровень мае сваю адзінку: фанемны – фанему, марфемны – марфему, лексічны – слова (лексему), сінтаксічны – сказ. Адзінкі аднаго ўзроўню спалучаюцца паміж сабой (фанемы – з фанемамі, марфемы – з марфемамі, словы – са словамі), а розных – звязваюцца іерархічнай сувяззю тыпу «складаецца з...», «уваходзіць у...»: з фанем складаецца марфема, з марфем – слова, са слоў – сказ» [10, с. 38].

Немагчыма ўявіць, як пры вывучэнні твора празаічнага (напрыклад, трылогіі Я. Коласа «На ростанях») ці драматычнага (скажам, камедыі К. Крапівы «Хто смяецца апошнім») студэнты будуць рабіць лінгвістычны аналіз на фанетычным (дакладней, фанемным) узроўні, шукаць у гэтых творах (як пералічваецца ў праграме) асанансы, алітэрацыі, анафару, эпіфару, стык, кальцо. Гукавыя паўторы, фігуры маўлення і пад. – з'явы, характэрныя для вершаванага маўлення. У невершаваным жа маўленні яны, а таксама рытмічнасць або выпадковая рыфма ўскладняюць успрыманне зместу, лічацца парушэннем гукавой арганізацыі тэксту. Праўда, часам яны, калі толькі сустракаюцца ў празаічным творы, выконваюць пэўную стылістычную функцыю, служаць, напрыклад, стварэнню гумару ці сатыры. Так, у «Дрыгве» Я. Коласа: «– Няхай дзед Талаш будзе атаман наш! – сказаў хтось нават у рыфму». Або ў апавяданні Я. Коласа «Соцкі падвёў»: «І пайшоў нашураднік угору, як цыган па драбінах на неба» (тут трохстопны анапест у 1-й і 2-й частках). Можна таксама прывесці прыклады рытмічнай прозы – з апавядання М. Лынькова «Андрэй Лятун» – як асаблівасць рамантычнага стылю пісьменніка.

Што да лексічнага ўзроўню, то тут праграмай (с. 25) пералічваюцца мнагазначныя словы, стылістычна маркіраваныя лексемы, словы з сэнсавым прырашчэннем і г.д. Аднак сюды трапілі і адзінкі, далёка не лексічнага ўзроўню: фразеалагізмы, перыфразы, нетрадыцыйныя спалучэнні лексем. Напрыклад, фразеалагізмы наогул не могуць класіфікавацца паводле ўзроўняў мовы. Фразеалагізм – гібрыдная адзінка мовы. «Фразеалагізмы маюць фармальныя і зместавыя прыметы адразу двух узроўняў – лексічнага і сінтаксічнага, у поўнай меры не належачы ні да аднаго з іх» [11, с. 26].

Як вынік усяго сказанага вышэй, сам сабой напрошваецца вывад аб немэтазгоднасці ў праграме нават упамінання пра паўзроўневы аналіз.

Заадно варта адзначыць, што ў праграме сярод розных аб'ектаў, якія падпадаюць пад лінгвістычны аналіз, чамусьці не называюцца прыказкі. А яны ж таксама павінны быць у полі ўвагі. Аб'ектам лінгвістычнага аналізу могуць і павінны быць не толькі шматлікія лексічныя, але і многія фразеалагічныя, прыказкавыя, а ў некаторых выпадках граматычныя, фанетычныя і іншыя моўныя з'явы, калі гэта звязана з уразуменнем літаратурнага твора ці яго часткі або з раскрыццём мастацкага майстэрства пісьменніка. Прыгадаем, напрыклад, мініяцюру Я. Брыля са «Жмені сонечных промняў»: «Талстоўскі Познышаў сказаў калісьці: «Цяпер я на поўдзень. У мяне там домік і садок». Якая дакладнасць і што яна азначае ў вялікім майстэрстве!.. Скажы ён «дом і сад» – нічога не было б».

У мовазнаўстве за тэрмінам «лінгвістычны аналіз тэксту» ў апошнія больш як тры дзесяцігоддзі, пасля таго як у педагагічных інстытутах Беларусі стаў выкладацца аднайменны курс, замацавалася сталае, акрэсленае значэнне. Як ужо гаварылася, пры правядзенні такога аналізу няма і не можа быць нейкай адзінай схемы. Яна кожны раз вар'іруецца, што абумоўліваецца спецыфікай таго ці іншага мастацкага твора.

Таму даводзіцца здзіўляцца, калі чытаеш кнігу «Зборнік тэкстаў для лінгвістычнага аналізу» (2005) [12]. Тут у паняцце «лінгвістычны аналіз тэксту» ўкладваецца зусім іншы сэнс. На с. 242 – 249 даецца схема аналізу і ўзор аналізу двух тэкстаў. Схема складаецца з 8 пунктаў: тэма (мікратэма), асноўная думка тэксту; структура тэксту (колькасць звышфразавых адзінстваў); функцыянальна-сэнсавая тыпалогія тэксту і элементы кампазіцыі тэксту; сувязь у межах звышфразавых адзінстваў, сродкі выражэння; праяўленне асноўных тэкставых катэгорый: кагезіі, праспекцыі, рэтраспекцыі, аўтасемантыі, мадальнасці, інтэграцыі; і г. д.

Відаць, такі, філалагічнага характару, аналіз можна і трэба праводзіць і, мабыць, па прапанаванай схеме, але, думаецца, ён ні ў якім разе не павінен называцца лінгвістычным аналізам тэксту.

Спіс літаратуры

1. Лінгвістычны аналіз тэксту // Зборнік вучэбных праграм для вышэйшых навучальных устаноў. – Мінск: БДПУ, 2003.

2. Щерба, Л. В. Избранные работы по русскому языку / Л. В. Щерба. – М., 1957.

3. Новиков, Л. А. Лингвистическое толкование художественного текста / Л. А. Новиков. – М., 1979.

4. Шанский, Н. М. В мире слов / Н. М. Шанский. – М., 1978.

5. Шанский, Н. М. Лингвистический анализ художественного текста: учебное пособие / Н. М. Шанский. – Л., 1984.

6. Малажай, Г. М. Лінгвістычны аналіз тэксту: вучэбны дапаможнік / Г. М. Малажай. – Мінск, 1992.

7. Юрэвіч, А. К. Лінгвістычны аналіз мастацкага тэксту / А.К. Юрэвіч. – Мінск, 1978.

8. Головин, Б. Н. Язык и статистика / Б. Н. Головин. – М., 1971.

9. Хлусевіч, І. М. Варыянтнасць фразеалагізмаў у сучаснай беларускай літаратурнай мове: дыс. ... канд. філал. навук / І. М. Хлусевіч. – Гродна: ГрДУ, 2001.

10. Рагаўцоў, В. І. Уводзіны ў мовазнаўства: вучэбны дапаможнік / В. І. Рагаўцоў. – Магілёў, 2004.

11. Жуков, В. П. Русская фразеология / В. П. Жуков, А. В. Жуков. – М., 2006.

12. Зборнік тэкстаў для лінгвістычнага аналізу. – Мінск: БДУ, 2005.

².ß. ËÅÏÅØÀ¡

ÏÐÀ ÊËÀÑ²Ô²ÊÀÖÛÞ ÔÐÀÇÅÀËÀÃ²ÇÌÀ¡ ÏÀ ÑÒÓÏÅÍ² ²Õ ²ÄÛßÌÀÒÛ×ÍÀÑÖ²

У 1994 г. пабачыла свет «Агульнае мовазнаўства» Б. А. Плотнікава [1] – навучальны дапаможнік для студэнтаў-філолагаў. Я з карысцю для сябе прачытаў гэту вельмі добрую кнігу, узнавіў некаторыя ўжо амаль забытыя тэрміны, паняцці, класіфікацыі, тэорыі, метады. А ў раздзеле «Фразеалогія» нечакана сутыкнуўся з арыгінальнай, на думку аўтара, але даволі дзіўнай класіфікацыяй фразеалагізмаў па семантычнай злітнасці іх кампанентаў. Мяне здзівіла, што, паводле гэтай класіфікацыі і адпаведнай табліцы, самую высокую ідыяматычнасць мае выраз *абое рабое* і лічыцца «стопрацэнтным фразеалагізмам», а, напрыклад, выразы *намыліць галаву* ці *казіная ножка* надзелены «мінімальнай мерай семантычнай спаянасці кампанентаў».

Мне ўжо тады хацелася выступіць у друку з абвяржэннем гэтай класіфікацыі, бо яна пярэчыла агульнапрынятаму падзелу фразеалагізмаў на зрашчэнні і адзінствы, прапанаванаму яшчэ ў 1946 г. і дастаткова аргументаванаму акад. В. У. Вінаградавым (у згаданым

дапаможніку яны на с. 248 выкарыстаны з адценнем іранічнасці: «так званыя фразеалагічныя зрашчэнні», «так званыя фразеалагічныя адзінствы»). Але я тады ўвесь свой час, вольны ад заняткаў ва універсітэце, скарыстоўваў для складання «Слоўніка беларускіх прыказак» і папаўнення фразеалагічнай картатэкі. Таму задуму пра «абвяржэнне» прыйшлося адкласці, а пасля я і зусім забыўся пра яе.

Б.А. Плотнікаў жа, відаць, лічачы сваю класіфікацыю навуковым адкрыццём, паўтарыў яе ў сваіх іншых кнігах: «Беларуская мова: лінгвістычны кампендыум» (Мінск: Інтэрпрэссэрвіс, 2003, с. 161–164), «Лексіка і фразеалогія беларускай мовы» (Мінск: Акадэмія кіравання пры Прэзідэнце РБ, 2004, с. 109–115). Змясцілі гэту ж класіфікацыю і ў хрэстаматыі «Беларуская мова» (Мінск: Изд-во Юнипресс, 2005, с. 183–186). У адной з гэтых кніг сказана, што прапанаваныя лінгвістычныя крытэрыі «ўжо выкарыстоўваюцца ў мовазнаўстве для характарыстыкі фразеалагізмаў». Гэтыя крытэрыі ўжо, няйначай, як бы і ўзаконьваюцца. Напрыклад, у навучальным дапаможніку В. І. Рагаўцова «Агульнае мовазнаўства» (Магілёў: МДУ імя А. А. Куляшова, 2006) на с. 245–247 паўтараюцца, са спасылкай на кнігу Б. А. Плотнікава, тыя самыя 10 крытэрыяў ідыяматычнасці і тая самая табліца. Як бачым, некрытычна пераносіцца ў практыку тое, што не мае пад сабой дастатковых падстаў. Таму ўзнікае неабходнасць спыніцца на гэтым пытанні больш падрабязна.

Упершыню падзел фразеалагізмаў па ступені іх сэнсавай спаянасці, па семантычнай злітнасці іх кампанентаў быў зроблены В.У. Вінаградавым у артыкулах «Асноўныя паняцці рускай фразеалогіі як лінгвістычнай дысцыпліны» (1946) і «Аб асноўных тыпах фразеалагічных адзінак у рускай мове» (1947). Фразеалагізмы падзелены ім на тры тыпы: фразеалагічныя зрашчэнні, фразеалагічныя адзінствы і фразеалагічныя злучэнні.

Фразеалагічныя зрашчэнні В. У. Вінаградаў характарызуе як абсалютна непадзельныя, нераскладальныя звароты, «значэнне якіх зусім не залежыць ад іх лексічнага складу, ад значэння іх кампанентаў і такое ж умоўнае і адвольнае, як значэнне нематываванага слова – знака» [2, с. 121]. Асноўнай прыметай зрашчэння з’яўляецца «семантычная непадзельнасць, немагчымасць вывесці значэнне цэлага з кампанентаў... Яно не ёсць ні здабытак, ні сума семантычных элементаў. Яно – хімічнае злучэнне нейкіх раствораных і з пункту гледжання сучаснай мовы аморфных лексічных частак» [2, с. 124]. І аўтар ілюструе гэта шматлікімі прыкладамі накшталт такіх: *как пить дать, собаку съел, сбоку припека, куры не клюют, под мухой, бить баклуши.*

Што да фразеалагічных адзінстваў, то гэта моцна спаяныя групы, якія «лёгка расшыфроўваюцца як пераносныя выразы»

[2, с. 128]. Адзінствы, як і зрашчэнні, семантычна непадзельныя, з цэласным значэннем, але ў іх «гэта цэласнае значэнне матываванае, з'яўляецца здабыткам, што ўзнікае са зліцця значэнняў лексічных кампанентаў... У фразеалагічным адзінстве словы падпарадкаваны злітнасці агульнага вобраза або ўнутранай цэласнасці агульнага значэння... Значэнне цэлага тут абсалютна нераскладальнае на асобныя лексічныя значэнні кампанентаў. Яно як бы разлітае ў іх – і разам з тым як бы вырастае з іх семантычнага зліцця» [2, с. 131]. У пацвярджэнне аналізуецца шэраг прыкладаў, у тым ліку: *держать камень за пазухой, семь пятниц на неделе, плясать под чужую дудку, куда глаза глядят*.

Апрача зрашчэнняў і адзінстваў, у якіх словы-кампаненты не маюць самастойнага лексічнага значэння, В. У. Вінаградаў вылучае фразеалагічныя злучэнні. Гэта, як правіла, двухкампанентныя ўстойлівыя словазлучэнні, у якіх адно слова мае звычайнае, самастойнае, свабоднае значэнне, а другое – несвабоднае, якое выяўляецца толькі ў спалучэнні з адным ці некалькімі строга акрэсленымі словамі. Напрыклад, прыметнік *кароткая* рэалізуе сваё несвабоднае значэнне 'кепская' толькі тады, калі ўступае ў кантакт з назоўнікам *памяць*. Параўнаем таксама: *праліўны* (дождж), *закадычны* (сябар), *расквасіць* (нос, твар), *прасёлачная* (дарога). Такія несвабодныя значэнні, абмежаваныя ў сваіх спалучальных сувязях, В. У. Вінаградаў назваў фразеалагічна звязанымі, а самі словазлучэнні, у якіх адно слова мае фразеалагічна звязанае значэнне, – фразеалагічнымі злучэннямі.

Як бачым, зрашчэнні і адзінствы, будучы семантычна непадзельнымі цэласнымі адзінкамі, супрацьпастаўленымі паміж сабой паводле матываванасці-нематываванасці агульнага значэння, якасна адрозніваюцца ад фразеалагічных злучэнняў. Апошнія ўспрымаюцца ў агульнай схеме падзелу фразеалагізмаў як чужародныя, як з'явы рознага лінгвістычнага характару. І гэта, відаць, усведамляў В. У. Вінаградаў. Таму ў сваёй пазнейшай працы «Асноўныя тыпы лексічных значэнняў слова» (1953) фразеалагічна звязанае значэнне ён разглядае як адзін з тыпаў лексічнага значэння слова сярод іншых тыпаў (свабоднага, сінтаксічна абумоўленага, канструктыўна абмежаванага). Дарэчы, гэты тып лексічнага значэння найбольш правамерна называць не фразеалагічна звязаным, а валентна абмежаваным. Гл. пра гэта ў «Родным слове» (2003, № 9, с. 51; 2004, № 8, с. 59–61).

Такім чынам, уключэнне ў фразеалогію толькі зрашчэнняў і адзінстваў, г. зн. выразаў з цэласным значэннем, – найбольш прымальны і пераканальны пункт погляду. У такім разе ў фразеалогіі аб'ядноўваюцца аднародныя адзінкі, а сама навука аб фразеалагізмах прымае стройны характар.

З папярэдняга выкладу відаць, што зрашчэнні – гэта нематываваныя, бязвобразныя фразеалагізмы, якія патрабуюць этымалагічнага аналізу, высвятлення матываў іх узнікнення. Напрыклад, сучасны моўнік не бачыць ніякай матываванай сувязі паміж выразам *на ўсе застаўкі* і яго значэннем ‘спаўна, як толькі можна (рабіць што-н.)’: *Алесь, націсні там на ўсе застаўкі ў сельсавеце* (К. Чорны). А між тым на пачатку свайго жыцця фразеалагізм усведамляўся як матываваны і вобразны, бо звязваўся з аналагічным свабодным словазлучэннем, дзе *застаўкі* – ‘шчыты для затрымлівання вады, якая пбдае на кола вадзянога млына’. Страта гэтым фразеалагізмам сваёй першапачатковай вобразнасці прывяла да таго, што ён, ужываючыся пры розных дзеясловах-суправаджальніках, развіў у сабе, апрача ўжо названага, яшчэ 4 прыслоўна-акалічнасныя значэнні: 1) вельмі гучна, голасна (храпці, захрапці); 2) вельмі хутка, імкліва (бегчы, ехаць і пад.); 3) вельмі моцна, празмерна (хваліць, расхвальваць); 4) шырока, прыветліва (смяяцца, усміхацца); гл.: [3, т. 1, с. 470–471].

Адрозніць зрашчэнне ад адзінства не заўсёды лёгка. Таму іх досыць часта блытаюць. Напрыклад, наступныя зрашчэнні нярэдка вандруюць з аднаго дапаможніка ў другі як прыклады фразеалагічных адзінстваў: *сесці макам* ‘пацярпеўшы няўдачу, аказацца ў няёмкім, смешным становішчы’; *выносіць смецце з хаты* ‘выдаваць тое, што не павінны ведаць іншыя, што няславіць каго-н.’; *мыліць (намыліць) галаву* ‘моцна прабіраць (прабраць) каго-н.’.

У працы 1998 г. [4, с. 56–61] мною апісаны 4 моўныя паказчыкі, уласцівыя адзінствам, але не характэрныя для зрашчэнняў. Гэтыя паказчыкі дазваляюць адрозніць адзінства ад зрашчэння.

1. Наяўнасць вобразнасці і жывой унутранай формы. Унутранай формай называюць вобраз, які ляжыць у аснове наймення фразеалагічнай адзінкі, або тое вобразнае ўяўленне, якое спадарожнічае фразеалагічнаму значэнню. Найбольшы «каэфіцыент вобразнасці» (У. П. Жукаў) маюць фразеалагізмы, якія могуць быць супрацьпастаўлены свабоднаму словазлучэнню і на яго фоне ўспрымаюцца як разгорнутыя метафары, як перанос назвы з адной з’явы на другую на аснове падабенства паміж імі. Калі пры такім супастаўленні ўзнікае семантычны і метафарычны эфект, то перад намі фразеалагічнае адзінства: *трымаць камень за пазухай* ‘затойваць злосць на каго-н., быць гатовым зрабіць што-н. дрэннае’. Калі ж супастаўленне не дае станоўчага эфекту, то маем справу са зрашчэннем: *акунёў вудзіць* ‘драмаць седзячы’.

2. Наяўнасць нерэальнага вобраза ў аснове фразеалагізма. Існуе не менш як 300 фразеалагізмаў, узнікненне якіх – плён народнай фантазіі. У іх аснову пакладзены прыдуманыя, нерэаль-

ныя вобразы, вельмі многія з гэтых выразаў сэнсава алагічныя: *без году тыдзень, дзірка ад абаранка, грушы на вярбе, сабакам сена касіць, кот наплакаў, як босаму разуцца, страляць з гарматы па вераб'ях, на вяроўцы не зацягнеш.* Хоць амаль усе з гэтых і падобных фразеалагізмаў не могуць быць супастаўлены з эквівалентнымі свабоднымі словазлучэннямі з-за немагчымасці іх утварыць, але ў іх адчуваецца выразны намёк на матывацыю, яны ўспрымаюцца як вобразныя, толькі з нерэальным вобразам у аснове іх назвы.

3. Наяўнасць сэнсаўтваральнага кампанента. Ёсць параўнальна невялікая група фразеалагізмаў, у складзе якіх «адзін з кампанентаў з'яўляецца семантычна адзначаным, а астатнія пазбаўлены сэнсаўтваральных уласцівасцей» [5, с. 85]. Напрыклад, у фразеалагізмах *пад злосную руку* 'ў стане злосці', *на роўную нагу* 'як роўны з роўным', *доўгая песня* 'тое, што патрабуе працяглага часу' сэнсаўтваральную функцыю выконваюць прыметнікавыя кампаненты, якія сэнсава суадносяцца (але не супадаюць!) з адпаведнымі словамі свабоднага ўжывання. Гэтыя фразеалагізмы хоць і бязвобразныя, пазбаўленыя ўнутранай формы, але ў сэнсавых адносінах яны матываваныя, а таму павінны разглядацца як фразеалагічныя адзінствы. Тое самае варта сказаць і пра невялікую, перыферыйную групу фразеалагізмаў, у якіх кожны кампанент «семантычна суадносіцца (але не супадае!) з перыферыйнымі значэннямі аднайменных слоў свабоднага ўжывання» [6, с. 90] і, такім чынам, выступае як сэнсаўтваральны. Так, у фразеалагізме *пбдаць духам*, што значыць 'адчайвацца, траціць упэўненасць', кампанент *пбдаць* суадносіцца са значэннем 'рабіцца кепскім, псавацца', а кампанент *дух* – са значэннем 'унутраны стан, настрой'. У гэтую ж групу ўваходзяць і такія выразы з аналітычным значэннем: *адбіваць хлеб, іграць на нервах, браць верх, знаходзіць агульную мову* і нешматлікія іншыя.

4. Каламбурнае паходжанне фразеалагізма. Некаторыя выразы паводле свайго ўзнікнення – паэтычныя мініяцюры, заснаваныя на абыгрыванні мнагазначнага слова. Яны ўтвараюцца на базе асобнага слова, грунтуюцца на стылістычным прыёме, які называюць разгортваннем слова ў фразеалагізм. Напрыклад, фразеалагізм *варона загуменная* 'разявака, нехлямяжны чалавек' узнік у выніку адначасовай рэалізацыі прамога і пераноснага значэнняў назоўніка *варона* ('птушка' і 'разявака') і яго каламбурнага дапаўнення прыметнікам, які фармальна, але не сэнсава звязаны з першым, зыходным значэннем. Параўнаем цікавы ў гэтых адносінах прыклад: *– Вароны мы, вароны загуменныя! – лаяў самога сябе і сваіх таварышаў адзін з трох* (Р. Хацкевіч). Або: *– Гад*

ты, гад печаны! – агаласіў залу звонка-рэжучы жаночы голас (Я. Нёманскі). Вось некалькі фразеалагізмаў каламбурнага характару: *абуць у лапці, гад паласаты, гарэць агнём, дулю з макам, малоць не падсяваючы, цягнуць ката за хвост*.

Карыстаючыся апісанымі тут моўнымі паказчыкамі, трэба ўлічваць і спецыфіку мнагазначных фразеалагізмаў у гэтых адносінах. У адных выпадках такі фразеалагізм (напрыклад, *на ўсе застаўкі*) ва ўсіх сваіх значэннях выступае як зрашчэнне, у другіх – як адзінства (*трымаць вуха востра* – 'апасаючыся чаго-н., быць вельмі пільным' і 'не давярацца каму-н., быць асцярожным з кім-н.'), у трэціх – у адным значэнні як зрашчэнне, а ў другім – як адзінства. Напрыклад, *бабіна лета* ў першым значэнні ('ранняя восень з яснымі цёплымі днямі') – зрашчэнне, а ў трох астатніх значэннях, утвораных на базе першага, зыходнага, – адзінства ('серабрыстае павуцінне, што плыве над зямлёй у перыяд бабінага лета', 'астра новабельгійская', 'час прыліву новых сіл, творчай энергіі або ўзнікненне кахання ў пажылыя гады') [3, т. 1, с. 646–647].

Ідыяматычнасць вызначаецца як сэнсавая нераскладальнасць фразеалагізма. «Чым вышэй мера семантычнага разыходжання паміж словамі свабоднага ўжывання і адпаведнымі кампанентамі фразеалагізма, тым вышэй устойлівасць, тым больш ідыяматычны такі зварот. Справядліва і адваротная залежнасць», – піша У. П. Жукаў [5, с. 6].

Прызнаючы існаванне ў фразеалогіі толькі зрашчэнняў і адзінстваў, У. П. Жукаў на аснове метаду фразеалагічнай аплікацыі (накладання) па-новаму раскласіфікоўвае фразеалагічны склад мовы. Ён выдзяляе 5 асноўных тыпаў фразеалагічных адзінак. У зрашчэннях вылучаны два тыпы [5, с. 89]: 1) гістарычна накладальныя фразеалагізмы, надзеленыя цэласным нематываваным значэннем (*бить баклуши, точить лясы* і пад.); 2) накладальныя звароты, якія маюць цэласнае нематываванае значэнне ў сучаснай мове (*перемывать косточки, заваривать кашу* і інш.). Сярод адзінстваў вылучаны тры тыпы: 1) накладальныя фразеалагізмы з цэласным матываваным значэннем (яны складаюць асноўнае ядро: *лежать на боку, мало каши съел* і г. д.); 2) ненакладальныя фразеалагізмы, матываваныя, з часткова цэласным значэннем (адзін з кампанентаў семантычна суадносіцца са словам свабоднага ўжывання: *на дружеской ноге, под веселую руку*); 3) ненакладальныя фразеалагізмы, матываваныя, з часткова цэласным значэннем (усе кампаненты сэнсаўтваральныя і суадносяцца са словамі ў іх свабодным ужыванні: *поднимать голос, находить общий язык*).

Думаецца, варта прызнаць гэту класіфікацыю як найбольш слушную на сённяшні дзень.

А цяпер вернемся да класіфікацыі, прапанаванай Б. А. Плотнікавым, якая нібыта прэтэндуе на навуковае адкрыццё ў галіне фразеалогіі. Ступень фразеалагічнасці (ідыяматычнасці) таго ці іншага выразу тут вызначаецца з дапамогай дзесяці крытэрыяў [1, с. 249–259]: 1) даслоўная ўнутрымоўная неперакладальнасць фразеалагізма; 2) наяўнасць у складзе ўстойлівага словазлучэння застарэлага кампанента з забытай семантыкай або нежывых граматычных формаў; 3) граматычная катэгарыяльнасць, уласцівая фразеалагізмам, якія выконваюць у сказе функцыю аднаго яго члена; 4) страта фразеалагізмам унутранай формы, або нематываванасць яго значэння; 5) нязменнасць знешняй граматычнай формы ўсіх кампанентаў; 6) сінтаксічная немадэліруемасць; 7) недапушчальнасць устаўкі ўнутр выразу дадатковага кампанента; 8) немагчымасць сінтаксічнай трансфармацыі; 9) адсутнасць варыянтнасці (фанетычнай, марфалагічнай, лексічнай, сінтаксічнай); 10) немагчымасць змены ўстаноўленага парадку размяшчэння кампанентаў. Паказана, што ступень фразеалагічнасці вылічваецца «шляхам дзялення колькасці крытэрыяў, адзначаных у кожнай канкрэтнай ідыёме, на агульную суму крытэрыяў, г. зн. на дзесяць» [1, с. 256–257].

Табліца 1 – Дзейнасць пералічаных крытэрыяў

Ідыёма	**Крытэрый фразеалагічнасці**										**Ступень фразеалагічнасці**
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	1	
Абое рабое	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	1
Лахі пад пахі	+	+	+	+	+	–	+	+	+	+	0,9
Цюцелька ў цюцельку	–	+	+	+	+	–	+	+	+	+	0,8
Казёл адпушчэння	+	–	+	+	–	–	+	+	+	+	0,7
Біць бібікі	–	+	+	+	–	–	+	+	+	+	0,7
Заплюшчыўшы вочы	+	–	+	–	+	–	+	+	+	–	0,6
Заткнуць за пояс	+	–	+	–	–	–	+	+	+	–	0,5
Гарачая галава	–	–	+	–	–	–	+	+	+	–	0,4
Схаваць канцы	+	–	+	–	–	–	–	+	+	–	0,4
Намыліць галаву (шыю)	+	–	+	–	–	–	–	+	–	–	0,3
Казіная (сабачая) ножка	–	–	+	–	–	–	+	+	–	–	0,3
Іграць (выконваць) ролю	+	–	+	–	–	–	–	–	–	–	0,2
Прыняць пастанову	–	–	–	–	–	–	–	–	+	–	0,1

Адразу ўзнікае недаўменне: чаму ў табліцы ў лік ідыём трапілі *іграць (выконваць) ролю* і *прыняць пастанову*? У гэтых спалучэннях кожнае слова рэалізуе сваё слоўнікавае значэнне, што і засведчана ў ТСБМ (т. 2, с. 527, 2-е знач.; т. 4, с. 458, 9-е знач.). Можна заадно адзначыць, што ў нашай мове ёсць і сапраўдны (безварыянтны) фразеалагізм *іграць ролю*, які мае тры значэнні (гл.: [3, т. 1, с. 524–525]).

У каментарыях да табліцы гаворыцца, што «найбольш высокая мера семантычнай спаянасці кампанентаў занатавана ў ідыёме *абое рабое*, бо ў яе фіксуюцца ўсе дзесяць фразеалагічных крытэрыяў: яна даслоўна не перакладаецца (першы крытэрый), наяўнасць архаічнай граматычнай формы слова *абое* робіць гэты выраз у беларускай мове адначасова сінтаксічна немадэліруемым (другі і шосты крытэрыі) і сінтаксічна нетрансфарміруемым (восьмы крытэрый), у сказе гэты выраз выконвае ролю азначэння або акалічнасці (трэці крытэрый), у яго страчана ўнутраная форма, а граматычная форма з'яўляецца нязменнай (чацвёрты і пяты крытэрыі), ідыёма не дапускае змены свайго колькаснага саставу (сёмы крытэрый), яна не вар'іруецца і мае нязменны парадак кампанентаў (дзевяты і дзесяты крытэрыі)». Робіцца выснова: «Такім чынам, дзелім наяўныя дзесяць крытэрыяў на дзесяць магчымых і атрымліваем лічбу 1, якая адзначаецца толькі ў стопрацэнтных фразеалагізмаў» [1, с. 257].

Прымаючы ж пад увагу ўсё, што гаварылася на папярэдніх старонках пра зрашчэнні і адзінствы, няцяжка зрабіць выснову: названыя крытэрыі, за выключэннем 4-га (страта фразеалагізмам унутранай формы), не маюць непасрэднага дачынення да аб'ектыўнага вымярэння ідыяматычнасці. Да таго ж аўтар гэтай класіфікацыі няправільна разумее паняцце «страта ўнутранай формы». Сцвярджаецца, што ў фразеалагізме *заткнуць за пояс* ('значна перасягнуць, перавысіць каго-н. у чым-н.') «унутраная форма захавалася, бо ў беларускай мове існуе свабоднае словазлучэнне, напрыклад, *Гаспадар заткнуў за пояс сякеру і пайшоў у лес*» [1, с. 257]. Але ж пры супастаўленні гэтага фразеалагізма з аманімічным свабодным словазлучэннем аніяк не ўзнікае ні метафарычны, ні семантычны эфект. Таму ніводная спроба растлумачыць паходжанне гэтага выразу не прызнана пераканальнай. Нарадзіўшыся ў чыімсьці індывідуальным маўленні, выраз, падхоплены іншымі людзьмі з бліжэйшага асяроддзя, з цягам часу стаў агульнаўжывальным. Некаторыя іншыя выразы, пададзеныя ў табліцы, таксама, паводле Б. А. Плотнікава, маюць унутраную форму, напрыклад: *намыліць галаву (шыю)* 'моцна прабраць каго-н., строга выгаварыць'. Аднак параўнаем: «Інфармант на пытанне «Што абазначае выраз *намыліць шыю*?» дае такое азначэнне: «Ну, гэта калі бярэш мыла і трэш шыю, каб яна стала мыльнай» [7, с. 215]. Хіба ж тут адчуеш якую-небудзь метафарычную, пераносную сувязь паміж фразеалагізмам і суадносным пераменным словазлучэннем? Гэты выраз склаўся на аснове фразеалагічнай калькі з нямецкай мовы (*den Kopf waschen* – галаву мыць).

Дзіўна, чаму, вызначаючы ступень фразеалагічнасці ў выразе *абое рабое*, аўтар не заглянуў у ТСБМ. Не мае гэты выраз ніякай

«архаічнай граматычнай формы слова *абое*» [1, с. 257]. У ТСБМ (т. 1, с. 68) чытаем: «**Абое**, абаіх, *ліч. зб.* Як той, так і другі; як той, так і другая; як тое, так і другое. *Нічыпар хітра падміргвае цёці Каці, і абое выходзяць.* Крапіва». Этымалагічна гэты выраз – фрагмент рыфмаванага выслоўя *Абое рабое, паеў воўк абое*, у якім першапачаткова меліся на ўвазе, відаць, маладыя істоты. Форма *абое рабое* замест чаканага *абое рабыя* выклікана патрабаваннем рыфмы.

Першы кампанент гэтага фразеалагізма, як бачым, – сэнсаўтваральны, ён не проста суадносіцца з аднайменным словам у свабодным ужыванні, а цалкам супадае з ім. Таму гэты выраз ніяк нельга лічыць «стопрацэнтным фразеалагізмам». Ідыяматычнасць яго досыць слабая. Гэта і без усякіх крытэрыяў можна бачыць, напрыклад, з наступных кантэкстаў: 1) – Бо і ты такі [як Халуста]! – ускіпела жанчына. – Абое роўныя! *Абое рабое* (А. Чарнышэвіч); 2) Наста і Хадора былі, як кажуць, *абое рабое...* (Б. Сачанка); 3) І жонка такая, як ты!.. *Абое рабое!* (С. Яновіч); 4) Сапраўды – сямейны падрад. Добрая ж, відаць, і жонка цаца, калі на такое згадзілася... *Абое – рабое!..* («Полымя»).

У табліцы другое месца па ступені фразеалагічнасці займае выраз *лахі пад пахі* (0,9). Яго значэнне, аднак, не ‘хутка, вельмі паспешліва, нядоўга збіраючыся’ [1, с. 251], а ‘свае манаткі з сабой (браць, сабраць і пад. перад адыходам, ад’ездам, уцёкамі)’ [3, т. 1, с. 638]: *Вазьму лахі пад пахі – маёмасць мая невялікая – ды паеду шукаць шчасця па свеце* (Я. Колас). І ў гэтым фразеалагізме ёсць сэнсаўтваральны кампанент. *Лахі*, як засведчана ў ТСБМ (т. 3, с. 26), – гэта ‘старое паношанае адзенне’. Ідыяматычнасць гэтага выразу слабая. Першапачатковы сэнс спалучэння быў зразумелы. У далейшым кампаненты выразу, звязаныя ўнутранай рыфмай, страцілі канкрэтнае і набылі больш шырокае, абагульненае значэнне: *лахі* – не абавязкова толькі ‘адзенне’, *пад пахі* – не абавязкова ‘пад плечы’. Дарэчы, тут, як і ў некаторых іншых рыфмаваных выразах, фармальнае пераважае над лагічным, семантычным, адзін з кампанентаў, відаць, падагнаны пад гукавую сіметрыю фразеалагізма.

Можна сказаць, што амаль усё ў гэтай класіфікацыі і табліцы вельмі аддаленае ад адноснага набліжэння да ісціны.

А ці ёсць якія больш важкія моўныя паказчыкі ідыяматычнасці фразеалагізмаў? Думаецца, што ёсць, калі ўлічваць семантычныя класіфікацыі В. У. Вінаградава і У. П. Жукава, а менавіта такія ўласцівасці фразеалагізма, як яго магчымасць або немагчымасць супастаўляцца з адпаведным свабодным словазлучэннем, матываванасць ці наяўнасць прычынна-выніковай сувязі паміж літаральным і пераносным планам, наяўнасць або адсутнасць сэнсаўтваральнага кампанента, магчымасць ці немагчымасць вывесці

актуальнае фразеалагічнае значэнне з літаральнага сэнсу адпаведных слоў. У залежнасці ад таго, як праяўляюцца гэтыя якасці або прыметы ў тым ці іншым выразе, фразеалагізмы падзяляюцца на моцна-, сярэдне- і слабаідыяматычныя. Гэта можна паказаць у табліцы (у падгрупе 1 – зрашчэнні, усе яны моцнаідыяматычныя; у астатніх падгрупах – адзінствы, прычым у 2 і 3 падгрупах сярэднеідыяматычныя, з цэласным значэннем, а ў 4 і 5 падгрупах – слабаідыяматычныя, з часткова цэласным значэннем).

Калі ж цяпер размясціць у гэту табліцу фразеалагізмы з табліцы Б. А. Плотнікава, то акажацца наступнае:

1) *цюцелька ў цюцельку, казёл адпушчэння, біць бібікі, заткнуць за пояс, намыліць галаву (шыю)* – зрашчэнні, усе яны моцнаідыяматычныя, «стопрацэнтныя фразеалагізмы»;

2) *заплюшчыўшы вочы, казіная ножка* – адзінствы, сярэдне-ідыяматычныя;

3) ***абое*** *рабое,* ***лахі*** *пад пахі,* ***гарачая*** *галава,* ***схаваць*** *канцы* – адзінствы, слабаідыяматычныя, з сэнсаўтваральным кампанентам (ён выдзелены тлустым шрыфтам).

Табліца 2

№ п/п	**Фразеалагізм**	**Фразеалагічнае значэнне**	**Паказчыкі ідыяматычнасці**				**Ступень ідыяматычнасці**
			Накладальнасць	Матываванасць	З сэнсаўтваральным кампанентам	Выводнасць	
1.	*за круглым сталом*	на роўных правах і ўмовах	+	–	–	–	моцная
	пятая калона	варожая агентура	+	–	–	–	
	біць байды	займацца пустымі справамі	–	–	–	–	
2.	*жаваць жвачку*	гаварыць нудна і бесталкова	+	+	–	–	сярэдняя
	асінае гняздо	зборышча небяспечных людзей	+	+	–	–	
	трымаць вуха востра	быць вельмі пільным	+	+	–	–	
3.	*грушы на вярбе*	недарэчнасць, несусвеціца	–	+	–	–	сярэдняя
	выдраць лысаму валасы	зрабіць што-небудзь недарэчнае	–	+	–	–	
	кату па пяту	вельмі малы, нізкарослы	–	+	–	–	
4.	*сярэдняй рукі*	сярэдніх вартасцей, пасрэдны	–	+	+	+	слабая
	ад шчырага сэрца	з усёй шчырасцю, адкрыта	–	+	+	+	
	на роўную нагу	як роўны з роўным	–	+	+	+	
5.	*адбіваць хлеб*	пазбаўляць каго-н. заробку	–	+	+	+	слабая
	падаць духам	адчайвацца	–	+	+	+	
	стаяць на адным	прытрымлівацца адной думкі	–	+	+	+	

Спіс літаратуры

1. Плотнікаў, Б. А. Агульнае мовазнаўства: вучэбны дапаможнік / Б. А. Плотнікаў. – Мінск: Універсітэцкае, 1994.
2. Виноградов, В. В. Избр. труды: лексикология и лексикография / В. В. Виноградов. – М.: Наука, 1977.
3. Лепешаў, І. Я. Слоўнік фразеалагізмаў: у 2 т. / І. Я. Лепешаў. – Мінск: БелЭн, 2008.
4. Лепешаў, І. Я. Фразеалогія сучаснай беларускай мовы / І. Я. Лепешаў. – Мінск: Выш. шк., 1998.
5. Жуков, В. П. Русская фразеология / В. П. Жуков. – М.: Высш. шк., 1986.
6. Жуков, В. П. Семантика фразеологических оборотов / В. П. Жуков. – М.: Просвещение, 1978.
7. Даніловіч, М. А. Лінгвістычнае краязнаўства Гродзеншчыны / М. А. Даніловіч. – Гродна: ГрДУ, 2008.

ЗМЕСТ

Даведачнае выданне

ЛЕПЕШАЎ ІВАН ЯКАЎЛЕВІЧ: НАВУКОВА-ПЕДАГАГІЧНАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ У ГАЛІНЕ БЕЛАРУСКАГА МОВАЗНАЎСТВА
(да 85-годдзя з дня нараджэння)

Біябібліяграфічны даведнік

Складальнікі: **ТАМАШЭВІЧ** Тамаш Іосіфавіч,
ЯКАЛЦЭВІЧ Марына Антонаўна

Рэдактар *Н.М. Красніцкая*
Камп'ютарная вёрстка: *А.М. Несцярчук*
Дызайн вокладкі: *В.В. Канчуга*

Падпісана да друку 29.09.2009. Фармат 60x84/16.
Папера афсетная. Рызаграфія. Гарнітура Таймс.
Ум. друк. арк. 4,88. Ул.-выд. арк. 4,62. Тыраж 100 экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
Установа адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны
універсітэт імя Янкі Купалы».
ЛВ № 02330/0549484 ад 14.05.2009.
ЛП № 02330/0494172 ад 03.04.2009.
Зав. Тэлеграфны, 15а, 230023, Гродна.

ISBN 978-985-515-192-1

